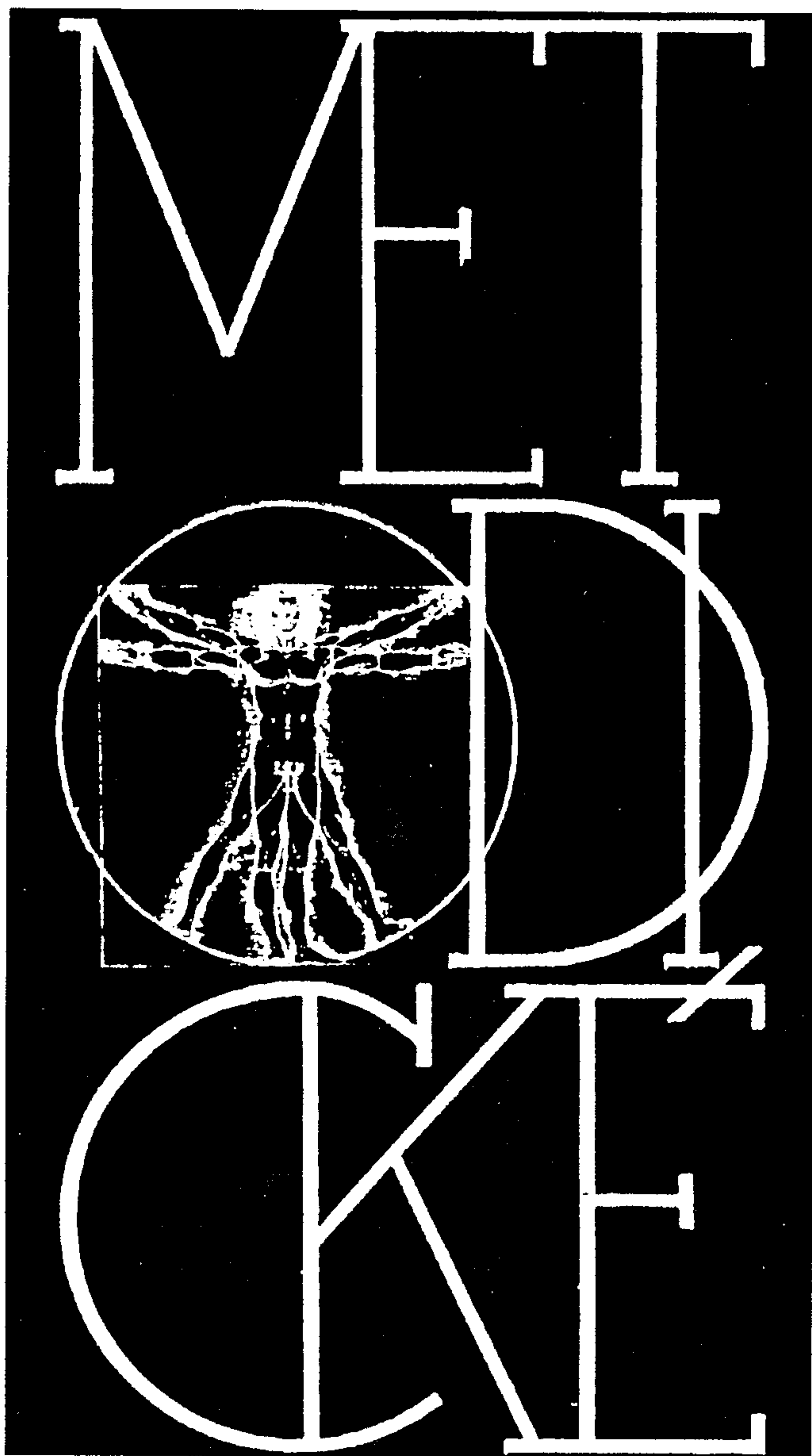

VÝCHOVA V PŘÍRODĚ • METODIKA

HRY • PREMIERY • TURISTIKA • DRAMATURGIE •

PRÁZDNINOVÁ PEDAGOGIKA • VOLNÝ ČAS • ŽIVOTNÍ STYL

LISTRY

ročník I • 2-3/92

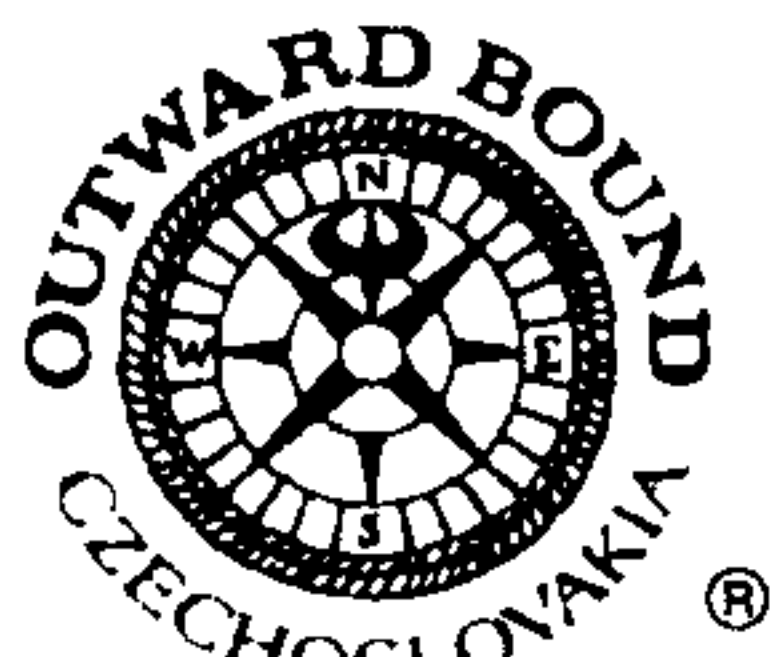

PRÁZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE
OUTWARD BOUND CZECHOSLOVAKIA

PRÁZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE -
OUTWARD BOUND CZECH REPUBLIC

Prázdňinová škola Lipnice je členem mezinárodní organizace OUTWARD BOUND®, sdružující více než 40 škol a center v téměř 30 státech všech pěti kontinentů.

LIPNICKÉ METODICKÉ LISTY

Vydává: Prázdňinová škola Lipnice, občanské sdružení, metodické a školicí centrum pro výchovu v přírodě, pro své členy, absolventy, příznivce a další zájemce, ve spolupráci s DDM Brno - Lužánky a s Klubem kultury Uherské Hradiště.
Vychází 4x do roka.

ROČNÍK 1, ČÍSLO 2-3/92

Náklad: 800 ks
Cena: 20 Kč.

Odpovědný redaktor: Ota Holec. **Redaktor:** Romana Latová, Vendula Tajovská. **Na tomto čísle dále spolupracovali:** Petra Findeisová, Milan Hanuš, Stanislav Heža, Eva Macourková, Michal Stránský, Hanka Ždímalová. **Grafická úprava:** Romana Latová, Bob Stránský, Michal Stránský. **Obálka:** Bob Stránský. **Foto:** Rostka Kyša, Jaroslav Musil, Magda Pinkasová, Aťa Svatoš, Jan Šilpoch, Marc Gressler (Outward Bound Aberdovey) a - s jeho laskavým svolením - Mark Zelinski, autor knihy "Outward Bound - the Inward Odyssey".

Registrační značka: 62/90 MÚ hl.m.Prahy
ISSN: 1210 - 5805

Toto číslo mělo uzávěrku: 28. února 1993
Do tisku odevzdáno: 31. března 1993

Sazba: Klub kultury Uh.Hradiště, Hradební 1198
Tisk: L-PRINT, DDM Lužánky, Lidická 50, Brno

Adresa redakce: Senovážné nám. 24, 110 00
Praha 1, tel. 02-2149 384, 02-2149 552
Objednávky adresujte na:
Prázdňinová škola Lipnice, p.o.box 280,
Jindřišská 14, 111 21 Praha 1

LUŽÁNKY - CENTRUM VOLNÉHO ČASU
658 12 BRNO, Lidická 50, tel. 05-747 555

"The OUTWARD BOUND words and device marks are the registered trade marks of The Outward Bound Trust Limited of Chestnut Field, Regent Place, Rugby CV21 2PJ, England, and are used by "Vacation School Lipnice" under Licence."

© Prázdňinová škola Lipnice, 1993

Vytištěno na recyklovaném papíru

Dne 10. dubna roku 1992 byla slavnostně ustavena národní organizace OUTWARD BOUND Czechoslovakia. Stalo se tak na základě rozhodnutí mezinárodní konference Outward Bound, konané v červnu roku 1991 v britském Aberdovey. Repräsentantem Československa v této světové pedagogické organizaci se - po několikaletém úsilí na diplomatickém poli - stala (a je dnes repräsentantem České republiky) Prázdňinová škola Lipnice. Je jejím závazkem a zodpovědností seznamovat s filozofií, pedagogickými metodami a programem Outward Bound veřejnost, a to zejména pedagogickou. Proto toto dvojčíslo metodických listů je věnováno v první řadě padesáti letům historie i současnosti Outward Bound - a to zejména její kolébce, britské národní organizaci, se kterou Prázdňinová škola udržuje od samého počátku těsné kontakty.

Druhá část dvojčísla je věnována dalším projektům, které mají společného jmenovatele - tím je pobyt a výchova v přírodě. Jde v řadě případů o přejeté texty - chceme tím nahlédnout přímo do kuchyně organizací, které jsou s programem Prázdňinové školy propojeny právě přes tohoto jmenovatele. Jde nám o vědomí širších souvislostí a možností těchto programů i o inspiraci. Ať se jedná o kurzy pro manažery, program zvaný survival anebo využití pobytu v přírodě pro účely léčebné. Podobně i reportáž z americké národní školy pro přípravu instruktorů NOLS, kterou před časem navštívila skupina instruktorů PŠ-L. Otiskujeme i I. díl materiálu, věnovaného historii experimentálního pobytu v přírodě v zemích českých.

Novinkou je příloha, zvaná Inspiromat: měla by se stát tradicí těchto listů a je tentokrát věnována hrám, vybraným a převzatým z repertoáru britských instruktorů Outward Bound.

Ota Holec, 31. březen 1993

p.s. Rádi bychom věřili, že se nám podaří vyřešit vydavatelské problémy tak, abychom naplnili naše - a snad i vaše - představy o tomto periodiku. Zatím jsou jednou z hlavních překážek - jak jinak - vysoké náklady na výrobu. Uvítáme zde pomoc našich čtenářů na poli sponzorování, resp. zajištění propagace a reklamy (zejména výrobků pro turistiku, pobyt a sporty v přírodě) prostřednictvím inzerce na stránkách tohoto časopisu.

A dále: rádi otiskneme články, které souvisejí se zaměřením tohoto metodického periodika. V neposlední řadě přivítáme náměty, rady i přání týkající se jeho obsahového vylepšení.

Ozvěte se nám na adresu redakce!

O B S A H :

str.	
1	Azimut : osobnost (Ota Holec)
2	Co to je, když se řekne OUTWARD BOUND (Ota Holec)
OUTWARD BOUND - prvních padesát let *
4	Nahlédnutí ke kolegům
10	Jak to vidí: naši lidé....
● Milí přátelé (Václav Břicháček)
● Jarní dopis z Walesu (Milan Hanuš)
12	● Podzimní zpráva z Británie (Magda Pinkasová, Aťa Svatoš)
15	Jak to vidí: ... ostrované:
● I my se máme čemu učit (Richard Alexander)
● Děkuju, na schledanou (Jonathan Stevens)
16	● Outward Bound - Inward Odyssey (Vévoda z Edinburghu)
● Nejde o vítězství (Ian Fothergill)
18	Na návštěvě u NOLSů (Eva Macourková)
22	Tvrký trénink manažerů (100 + 1)
24	Survival - sportování v přírodě a pěstování vytrvalosti (Ferda Červenka)
25	S pacienty v drsné přírodě (Oldřich Matoušek)
27	My jsme si jen tak hráli (Milena Holcová)
29	Představujeme: Outward Bound - Česká cesta, s.r.o. (Aťa Svatoš)
31	Prohlášení Československé organizace OUTWARD BOUND
32	Kriteria pro ustavení nového člena OUTWARD BOUND
Mezinárodní proklamace o poslání hnutí OUTWARD BOUND

Příloha:

INSPIROMAT / Hry

Několik her k posílení důvěry a vytvoření fyzického kontaktu ve skupině

* Přeloženo a přetištěno - s laskavým svolením Outward Bound International - z knihy "OUTWARD BOUND - The Inward Odyssey".

A z i m u t : o s o b n o s t

Tento čas a tento svět je světem a časem silných osobností. Osobností se znalostí sebe sama, svého místa na mapě světa a života, schopností orientace a znalostí azimutu své cesty. Osobností - případně - schopnou po této cestě vést i druhé. Osobností schopnou vytvářet budoucnost.

Kde se rodí osobnosti? Hrají roli osobnostní geny? Za jakých podmínek se osobnost rozvíjí? Jakou roli hraje výchova? Jakou prostředí? Jakou vychovatel? Nedochází při výchově k potlačování osobností? Může osobnost vzniknout jako výsledek individuálního rozhodnutí člověka a následné investice do sebe samého?

Pravděpodobně se shodneme, že se v tomto čase a v našem prostoru (míněno prostor v srdci Evropy, v zemích Českých, nebo - chcete-li - v Čechách, na Moravě a ve Slezsku) osobností příliš nedostává, a to ve všech sférách lidského snažení. (Neboť: kde měly vyrůst?)

Kdo může pomoci? Může pomoci pedagogika?

Pedagogika ve své čisté podobě, to jest bez jakýchkoli stop jakékoli politické ideologie, by měla mířit k ideálu osobnosti, k představě o člověku připravenému na život v čase dnešním i příštím. Ve skutečnosti spíše - díky složitosti vývoje světa a života v něm - na tuto složitost pedagogika stěží reaguje. Jako základní kámen výchovy má k dispozici mravní kodex, hodnotový ideál prověřený časem, jehož kořeny je možné hledat a nalézat v prapodstatě křesťanství (Desatero) a výhonky ve většině lidských kultur i v činnosti některých hnutí a sdružení (Junák).

Vystačí pedagog v dnešní době s touto osnovou výchovy? Anebo by měl mířit dále? Podle jakého ukazatele? Ukazuje se, že oním směrem mohou být dovednosti, schopnosti a umění. A to nikoli ve smyslu technickém nebo uměleckém, ale ve smyslu sociálně-psychologickém. Angličané v této souvislosti používají pojmu "soft skills" - je to skutečně ona "jemná" výbava člověka do života. Je však o to důležitější, že může být - a často také je - základním předpokladem pro úspěšnost veškerého jeho snažení. A to proto, že téměř všechny obory lidského snažení vyžadují zejména dovednosti potřebné pro život s a mezi lidmi, neboli dovednosti sociální:

- umění komunikace
- schopnost kooperace a týmové práce
- umění řídit a vést druhé
- umění tvořivě přistupovat k životu a jeho úskalím
- umění prohrávat (mimořádně důležité!)
- umění tolerance
- sebedůvěra
- zodpovědnost za sebe sama i za druhé.

Jeden z možných - jistě nikoli jediný - azimutů, mířící a přivádějící nás do končin umožňujících poznání i rozvoj (trénink) těchto dovedností, nabízejí programy a projekty výchovy v přírodě (outdoor education). Nabízejí možnost sebezpoznání i možnost korigování rozvoje sebe sama. Nabízejí, a to v poměrně krátkém čase obvykle několika týdnů, velmi intenzivní metodu učení, nazývanou v zahraničí "learning by doing", postavenou na silném osobním zážitku. Učení, kdy se člověk sám o sobě dozví často více, než za celý svůj předcházející život. Učení, které nabízí odpovědi, ale v řadě případů především klade otázky. Nabízejí metodu nesmírně přitažlivou díky atraktivitě, dobrodružnosti programu, kvalitám sociálního i přírodního prostředí. Nabízejí konfrontaci člověka s překážkami, které - jsouce překonány - pomáhají bourat psychické bariery, posouvají limity jeho možností a zvyšují jeho sebedůvěru.

Tyto projekty již dávno přestaly být "jen" rekreací a již dlouho neplatí, že jsou určeny pouze věku dětskému a dospívajícím. Naopak: jejich potenciál může být i vzdělávací a výchovný. A jejich účastníky jsou velmi často kromě "náctníků" i "cetníci", a ve světě jsou tyto projekty nabízeny i kategorii "sátníků"!

Jejich klíčovým momentem - kromě programu - je samotný pedagog: pomáhá v první řadě

- odhalovat, případně rozvíjet talent, vlohy, přednosti
- povzbuzovat při překonávání překážek
- rozvíjet tvořivost ve všech jejích podobách
- podporovat víru ve vlastní síly, sebevědomí
- podporovat vše pozitivní, co v člověku jest.

Skutečně neexistuje pouze jediný návod, kterak osobnosti vychovávat. Kdyby tomu tak bylo, jistě by byl již dávno uveden do pedagogických systémů. Zřejmé je, že každý člověk hledá řád svého života, strukturu svého bytí, o kterou se může opřít v čase nezdaru, tísně, strádání. Hledá pevný bod této struktury - pokoušejme se, každý svým malým dílem, aby jím byl člověk sám a jeho víra ve vlastní síly. Aby těch, kteří "uchopí osud do vlastních rukou" se schopností vnitřně jej řídit, přibývalo.

Obraťme stránku a zalistujme zkušenostmi z projektů a programů zabývajících se ROZVOJEM OSOBNOSTI, na které často velmi těsně navazují projekty PROFESIONÁLNÍHO ROZVOJE. Nahlédněme zejména do historie, filozofie a programů zejména světové organizace OUTWARD BOUND, pravděpodobně největší, která v oblasti výchovy v přírodě (pokud jde o kategorii dospělých) působí.

Ota Holec, březen 93

2

CO TO JE, KDYŽ SE ŘEKNE...

Kurt Hahn

Outward Bound: prvních padesát let

Kurt Hahn byl muž s pozoruhodnou představitostí a neutuchající činností. V průběhu 40. let vyústilo úsilí skupiny několika schopných jedinců v založení námořnické školy v Aberdovey, vytvoření základů britského OUTWARD BOUND Trust a v úspěšnou přeměnu námořnické školy na první středisko Outward Bound (dále jen OB - pozn. redakce).

Kurt Hahn, zakladatel OB, se narodil v Německu, většinu svého života ale prožil ve Velké Británii. Od samého počátku byl přesvědčen o tom, že lze v každém jedinci probudit dobro a dále ho rozvíjet učením. Studoval teorie výchovy. Navrhl nový typ školy, který byl poprvé realizován v Schloss Salem u jezera Constance, v dávném sídle prince Maxe von Badena, který Hahna podporoval. Spojením principů odlišných pedagogických směrů (Platon, Sparta, Baden-Powell, britský systém školství) se škola v Salemu proslavila v celé Evropě.

Hahn se zde chtěl věnovat všestranně nadaným mladým lidem, kteří se od svých vrstevníků lišili mimo jiné také "jiskrou v oku". Slova "čest" a "rovnost" měla velkou váhu. Nebylo rozdílu mezi chudými a bohatými, mezi pomalejšími a výjimečně nadanými studenty, mezi studenty fyzicky méně zdatnými a rozenými sportovci. Všichni byli vedeni k překonávání sebe sama.

Dvě rozdílné události v době blížící se druhé světové války přivedly Hahna blíže k osudovému okamžiku: založení hnutí Outward Bound. Roku 1933 byl Hahn uvězněn gestapem a záhy byl díky svým známým z Británie osvobozen a převezen do Skotska (k zátocí Moray Firth). Tou dobou mu bylo téměř 50 let, byl bez domova, bez práce, téměř bez peněz. Přes tato strádání vykonal v tomto období mnohé pro naplnění svých snů a myšlenek. Výsledkem bylo založení jeho druhé školy, umístěné v zámku v Gordonstounu. Mezi třinácti studenty jeho první třídy byl Princ Philip (později Vévoda z Edinburghu). Blízké moře využíval Hahn k vodním aktivitám, které doplňovaly sportovní klání na souši.

OUTWARD BOUND je termínem, užívaným v námořnické angličtině: charakterizuje loď opouštějící jistoty přístavu, kterou čekají rizika a nástrahy plavby po širém moři.

OUTWARD BOUND je metaforou, použitou za 2. světové války německým pedagogem Kurtem Hahnem k pojmenování školy, kterou společně s anglickým rejdařem a obchodníkem Lawrence Holtem založil ve waleském přímořském městečku Aberdag (Aberdovey). Její filozofie vycházela ze skutečnosti, že z krizových válečných situací častěji úspěšně vycházejí námořníci sice starší, ale psychicky odolnější - mladí, fyzicky lépe disponovaní, je nepřezívají.

OUTWARD BOUND je pedagogickou filozofií, opírající se o dva základní principy:

- člověk je schopen dokázat mnohem více, než se domnívá,
 - jen málokdo si uvědomuje, čeho je možné dosáhnout prostřednictvím vzájemné pomoci a týmové spolupráce.
- Pomáhá lidem, zejména mladým, opustit bezpečí a stereotypy života v kruhu rodiny a vydat se na nesnadnou cestu hledání vlastních možností a rezerv.

OUTWARD BOUND je pedagogickou metodou, opírající se o silný, intenzivní zážitek: zážitek z překonávání překážek i sebe sama, zážitek z kontaktu s přírodou, ze spolupráce s druhými. Důraz je kladen spíše na proces než na úkol - úspěch se nachází v plné účasti a hledání.

OUTWARD BOUND hledá specifické prostředky, vedoucí k rozvoji osobnosti (personal development) účastníků svých kursů. Cílové kategorie výchovy v přírodě (outdoor education) jsou mj.: zvýšení samostatnosti, sebedůvěry, schopnost spolupráce, zvýšení pocitu zodpovědnosti za členy skupiny a skupinové soudržnosti, schopnost tvořivě řešit a zvládnout neobvyklé, mimořádné a krizové situace. Nabízí účastníkům sebepoznání a přivádí je ke zdokonalování sebe sama.

Program kursů OUTWARD BOUND nabízí nejrůznější aktivity a úkoly organizované tak, aby u účastníků posílily potřebu hledat nové cesty v myšlení a nové metody řešení problémů. Využívá sportů, činností a

OB Ullswater - Velká Británie

pobytu v přírodě, horolezectví, vodáckých technik, raftingu, horské turistiky, jachtingu, orientačního běhu aj., iniciativních her a dalších, pro tuto organizaci speciálních programů, zejména lanových překážek (rope courses) různých stupňů obtížnosti.

Pro OUTWARD BOUND je specifická práce se zkušeností a zážitkem: všechny aktivity jsou provázeny rozbory a diskusemi, které slouží jako východisko pro hledání optimálních postupů při řešení dalších úkolů a zdolávání nových překážek.

OUTWARD BOUND nabízí kursy v délce od 5 do 40 dnů, obvykle mladým lidem od 14 let výše, a to jak široké veřejnosti, tak podnikům. Zákazníky jejich kursů jsou např. firmy Shell, Siemens, ICI, Kodak...

OUTWARD BOUND je mezinárodní organizací, působící téměř ve třiceti státech všech pěti kontinentů. Jejími členy jsou národní organizace z hospodářsky nejvyvinutějších i z rozvojových zemí celého světa. Spolupracuje s řadou dalších institucí, včetně vysokých škol. Vydává mezinárodní časopis, pořádá konference a publikuje odborné materiály. Národní organizace jsou založeny v těchto zemích: Austrálie, Belgie, Česká republika, Francie, Hongkong, Indonésie, Japonsko, Jižní Afrika, Kanada, Keňa, Lesotho, Maďarsko, Malajsie, Německo, Nigerie, Nizozemí, Nový Zéland, Singapur, Tanzanie, USA, Velká Británie, Zambie, Zimbabwe. O přijetí se dále ucházejí např.: Barbados, Bermunda, Dánsko, Izrael, Sri Lanka. Z celkem více než 40 center a škol je 7 v USA, 5 ve Velké Británii, 3 v Německu, atd.

OUTWARD BOUND to jsou také trade-mark a jméno, registrované ve všech uvedených státech. Ochrannou známku smějí používat pouze členové hnutí.

OUTWARD BOUND přijal 28. června roku 1991 na IV. mezinárodní konferenci, pořádané u příležitosti 50. výročí otevření první školy OUTWARD BOUND v britském Aberdovey, za svého člena i Československo: organizací, která se ucházela o členství v tomto světovém hnutí a byla pověřena garancemi za šíření filozofie a programu v tomto teritoriu, je PRÁZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE.

OUTWARD BOUND International má své centrum ve Velké Británii na adrese:

OUTWARD BOUND
international secretariat,
Chestnut Field, Regent Place,
Rugby CV21 2PJ, Great Britain

OUTWARD BOUND České republiky má své sídlo v Praze:

Prázdninová škola Lipnice
/ Outward Bound ČR /
místopis č. 119, Senovážné nám. 24, Praha
tel. (02) 2149 384

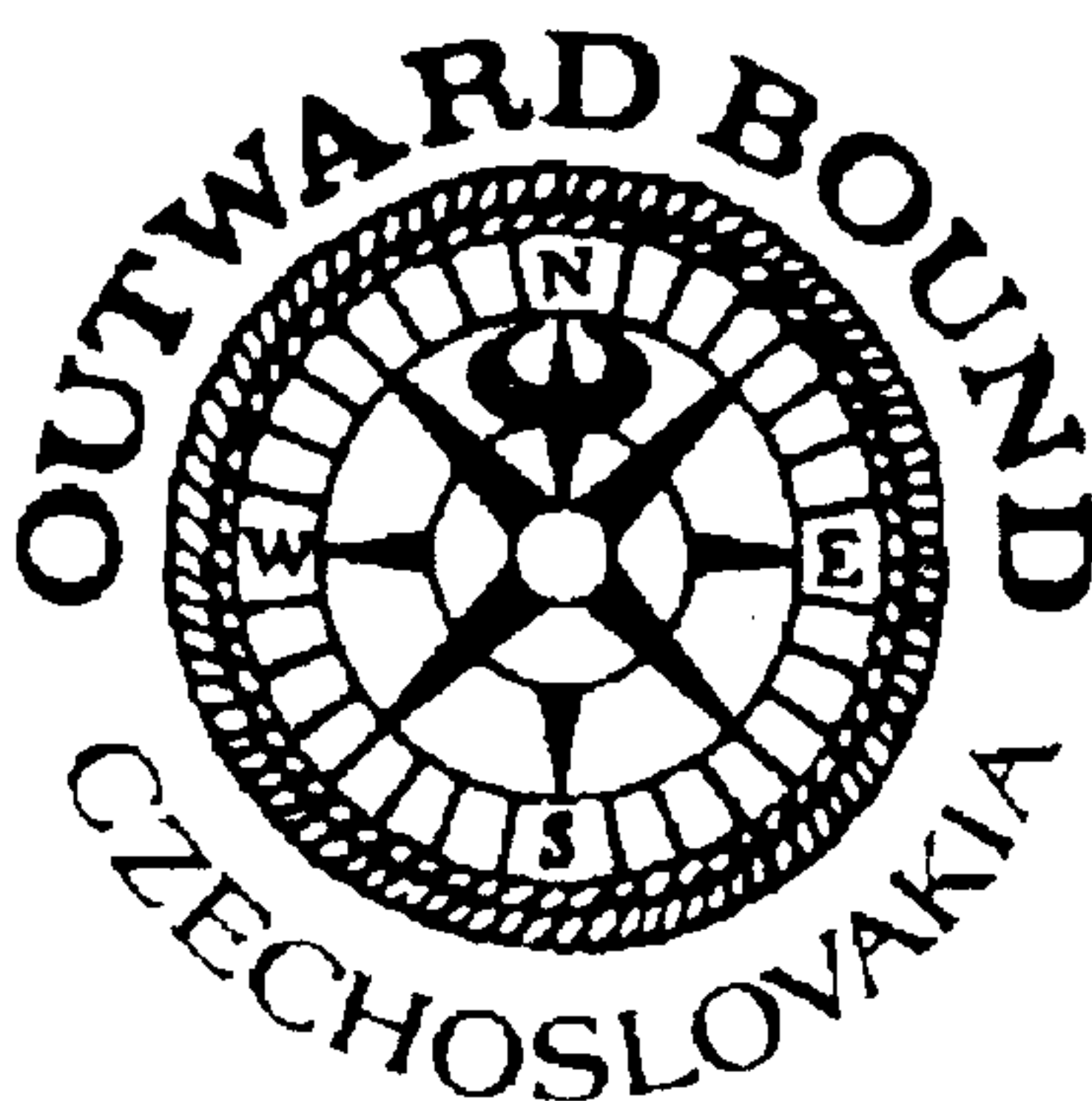
a adresu:

Prázdninová škola Lipnice
/ Outward Bound ČR /
p. o. box 280, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1

Národní organizaci OUTWARD BOUND České republiky tvoří v současné době dva subjekty:

- občanské sdružení
Prázdninová škola Lipnice
- nezisková obchodní organizace
Česká cesta, spol. s r.o.

Ota Holec, březen 1993

Studenti také aktivně pomáhali požárníkům, členům horské záchranné služby, ale i pobřežním hlídkám.

V té době byl také uveden v život program plnění odznaku (badge): obsahoval sportovní výkony, expedici na moři nebo na souši, práci na hodnotném, dlouhodobém

Přístav v Aberdovey

projektu anebo společensky prospěšnou činností. Zprvu mohli tento program plnit jen studenti z Gordonstounu, později byl zaveden i do okolních měst pod názvem "Moray Badge". Odtud se šířil do kraje a do dalších hrabství Anglie jako "Country Badge scheme". Hahnovy revoluční myšlenky získávaly národní ohlas a množství vlivných osobností je šířilo.

Kruhový trénink

Roku 1939, s blížící se válkou, se oblast Moray Firth ocitla v cestě německé invazi. Hahn a jeho škola jsou opět donuceni se stěhovat. Tentokrát na pobřeží Walesu, kde doba, místo a další okolnosti byly zralé a příznivě nakloněné dalšímu začátku.

Nová škola bojovala dva roky o existenci. Program Badge scheme se nerozšiřoval tak, jak si byl Hahn představoval. Hahn snil o novém prostředí, vhodném pro uspořádání "krátkodobého kursu" - měsíčního pobytového kursu, ve kterém by mohli mladí mužové procházet zkušeností z pobytu v přírodě a zároveň plnit program Badge.

A zde vstupují na scénu další osobnosti - Jim Hogan a Laurence Holt. Jim Hogan byl pedagogem s podobnými ideály jako Hahn, muž činu, který proměňoval své vize ve skutečnost. Zpočátku byl jmenován tajemníkem výboru "Country Badge Experimental Committee", později vedoucím první školy Outward Bound. Laurence Holt byl jedním z rodičů a sponzorů z Gordonstounu, ředitel firmy Alfred Holt and Co., velel elitní Blue Funnel Line. Velmi se zajímal o námořnický výcvik a způsoby

přežití na moři. Zavedl a propagoval termín "Outward Bound", který původně označoval posádku lodi opouštějící jistoty domova, vydávající se vstříc dobrodružstvím na širém moři.

1941 * Snílek Hahn, sponzor Holt a jejich pomocník Hogan zakládají Námořní školu v Aberdovey současně jako středisko Outward Bound (Aberdovey Sea School / Outward Bound Centre), která nabízí 28denní pobytové kursy jako ukázkou účinnosti Hahnových myšlenek z Country Badge. Pro Holtovy námořní společnosti organizuje toto středisko rychlý výcvik boje o přežití v případě ztroskotání. Dále je koupen Bryneithyn, kamenný dům na stráni jižního svahu obrácený k Dovey Estuary, a upraven pro plnění své nové role. 24 chlapců se účastní prvního kursu v prvním středisku Outward Bound.

1943 * Jim Hogan je následován Freddie Fullerem, zkušeným námořníkem a vynikajícím učitelem a inspirátorem mládeže. Ten o tomto období píše: "V této době plné hrůzy a nenávisti, která byla pro Británii nejstrašnější fází války, vznikla nová škola, která se začala obracet na svět jako planá jarní květina z chladné země s novou nadějí a příslibem." A později říká: "Velkou silou těchto prvních kursů byl především týmový duch a rostoucí smysl pro kolektiv. To bylo vkladem Outward Bound k přežití mladých bojovníků na moři během války. Před jejím koncem bylo jasné, že Outward Bound by měl pokračovat ve svém snažení i v období míru. Hodnocení mladých mužů, kteří se zúčastnili kursů v Aberdovey, byla mnohem vyšší, než se kdy domnívali."

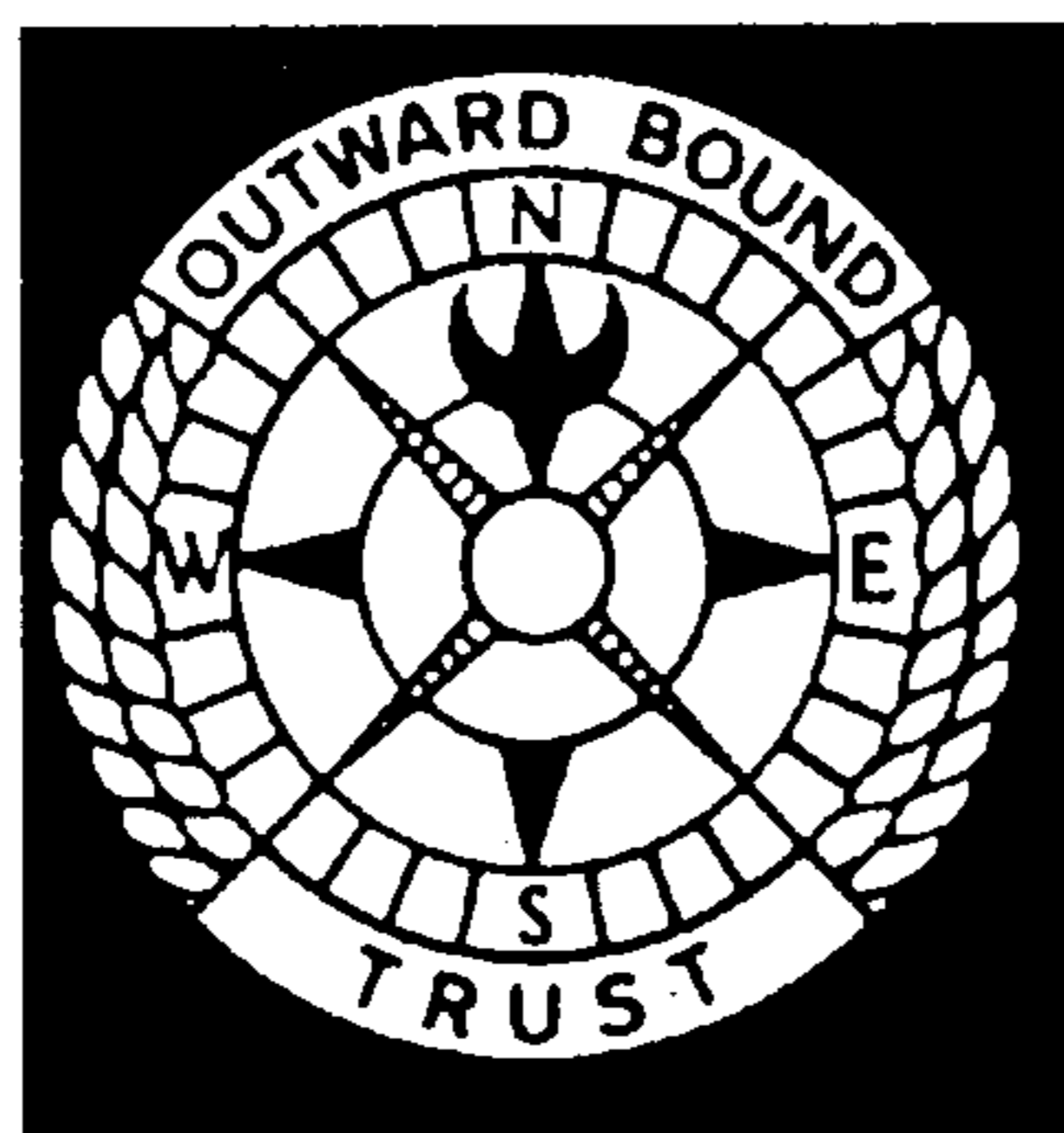
1945 * Končí druhá světová válka. Kapitán Fuller vzpomíná na diskusi s Laurencem Holtem a dalšími o tom, co by mělo být vykonáno nyní, po skončení války: "Shodli jsme se na tom, že Outward Bound je založen na nových principech, které by se s jistými modifikacemi daly uplatnit i při práci se značným počtem mladých mužů z různých klubů a škol, z armády a z průmyslových odvětví." Skutečně: průmyslový učňovský systém, s tradicí sahající až do 13. století, trvá a stává se metodou, prostřednictvím které se mnoho mladých mužů připravuje na svoji profesi. Jestliže zaměstnanci zůstávají věrni svým firmám několik let, nová zkušenost, nabízející šanci zlepšit si zdraví a výkonnost a tím i produktivitu práce, může být vítaná jak pro sponzorující zaměstnavatele, tak pro účastníky - zaměstnance. Tak se učňové stali základním kamenem škol OB. Další zájemci byli z vojska, od policie a od požárníků. V průběhu několika let výcvik těchto mladých mužů obsahoval i jeden měsíc ve škole OB.

1946 * Je založen britský Outward Bound Trust: má věnovat pozornost především dalšímu rozšíření OB, zajišťování finančních prostředků, publicitě, výběru instruktorů a účastníků. Jeho dlouholetým předsedou je pan Spencer Summers, jehož energie, nadšení a vliv se promítly do úspěšného ustavení Trustu jako důležité a stále vlivnější síly v Britském výchovném systému.

Nahlédnutí ke kolegům

Pro lepší poznání a pochopení nahlédneme do kuchyně nejstaršího, zakládajícího člena rodiny národních organizací OUTWARD BOUND - VELKÉ BRITÁNIE. Učiňme tak prostřednictvím informací z jejího katalogu. Oficiálním názvem britské organizace je OUTWARD BOUND TRUST. Co se za ním skrývá?

OB Trust je nejstarší a nejzkušenější organizací ve Velké Británii, zabývající se výchovou v přírodě. První kursy se konaly v roce 1941 v Aberdovey a byly výsledkem spolupráce pedagoga Kurta Hahna a obchodníka Lawrence Holta. Toto zvláštní spojení obchodu s výchovou je dodnes motorem OB.

Roku 1946 se britský OB Trust stal dobročinnou organizací. Dnes zastřešuje 5 středisek - Aberdovey, Rhowniar, Eskdale, Ullswater a Loch Eil, situovaných v oblastech s vhodnými přírodními podmínkami (Wales, Lake District, Skotsko). Kapacita středisek je 70 až 120 účastníků. Součástí Trustu je dále síť 40 dobrovolných asociací, které činnost center podporují, a přes 250 instruktorů, kteří pracují s 12 tisíci účastníky ročně. Polovina kapacity kursů je kontrahována takovými podniky, jako jsou ICI, Shell, Kodak, Barclays Bank, John Laing, Peugeot Talbot Motor, ASDA, Eastern Electricity - celkem více než 250 firem, pro které připravují britská centra kursy na objednávku.

Dále britský Trust zastřešuje různé sociální projekty, orientované na řešení lokálních problémů (např. problémy starých a hendikepovaných lidí). Tyto projekty podporují zejména velké společnosti a městské rady.

Kromě toho je Outward Bound Trust - na základě rozhodnutí mezinárodních konferencí - vedoucí organizací v Outward Bound International: jeho kancelář v Rugby působí rovněž jako mezinárodní sekretariát celého mezinárodního hnutí.

Základem činnosti jsou ovšem kursy v přírodním prostředí. Tak například katalog roku 1992 nabízel v pěti centrech celkem téměř 450 kursů pro veřejnost v délce 5, 8, 12 nebo 20 dnů, pro věkové kategorie 16 - 18, 18 až 24 a 25 a více a nad 50 let let. Škála nabízených kursů je široká:

Pobytové kursy

Tyto 8, 12 a 20 denní kursy patří k nejoblíbenějším a nabízejí je všechna britská střediska.

Expediční kursy

Je možné si vybrat z několika osmi nebo dvanáctidenních expedic nádhernou scénérií po souši nebo po moři, např. po ostrovech a zátokách západního pobřeží Skotska.

Specializované kursy

Jde o zimní horský kurs, kurs pro horské vůdce, horolezecký kurs, kursy o přežití a kursy pro ženy.

Městské kursy

Na těchto osmidenních kursech organizovaných střediskem v Merseyside pracují účastníci se skupinou osob starých, postižených a bezdomovců.

Speciální kombinovaný kurs obsahuje jak práci s těmito skupinami lidí, tak i pobyt v přírodě.

Kursy pro průmysl a obchod

Obvykle pětidenní kursy určené firmám, podnikům, bankám atp., zaměřené na rozvoj schopností práce v týmu a dalších profesionálních i osobnostních charakteristik.

Kursy na zakázku

Jejich náplň je připravovaná na základě požadavků zákazníka. Rovněž jednotlivci hlásící se na kurs mohou uvést oblast rozvoje, na niž by se chtěli zaměřit (např. sebedůvěra, schopnost komunikace, schopnost vést, atd.) a ovlivnit tak výběr kursu.

Ceny kursů v roce 1992

(v sezoně - mimo sezonu, tj. v zimě, jsou levnější):

- *pobytové i expediční pro všechny kategorie:* 525 GBP (20 dnů), 449 GBP (12 dnů), 285 GBP (8 dnů)
- *městské kursy:* 400 až 480 GBP (12-13 dnů)
- *kursy pro průmysl a obchod:* 499 GBP (5 dnů).

V ceně je zahrnuto: vedení kursu instruktory, ubytování a strava, předběžné informace před kursem, zapůjčení speciální výstroje, základní pojištění osob, doprava z a k nejbližší železniční stanici, každodenní program a závěrečná zpráva. Britský OB nabízí možnost udělení "stipendia": může o ně požádat každý, kdo splňuje tyto podmínky: věk 14 až 24 let, zájem o 20 denní kurs, bez finanční podpory by jeho účast na kursu nepřicházela v úvahu.

Objednáte-li si pobytové či expediční kurs, obdržíte (účastníci či zaměstnavatelé) **podrobnou závěrečnou zprávu** o kursu. Zpráva shrnuje zkušenosti a chování účastníků, případně celých skupin, a mnohým bude v budoucnu užitečná. Závěrečná zpráva je zasílána účastníkům kursů těchto věkových kategorií: 14-15, 16-18 a 18-24 let. Je-li účastníkům více než 25 let, mohou o zprávu požádat, a to před zahájením kursu. Tato zpráva není zasílána v případech kursů o přežití a kursů pro horské vůdce.

Instruktoři britské organizace jsou vybíráni nejen podle odbornosti a zkušeností, ale též podle umění komunikovat, motivovat a schopnosti empatie. Přicházejí z různých prostředí a profesí, hlavně z průmyslu a školství. Pracují v týmech, sestavených podle specifických potřeb kursů. Tak se mohou lépe zaměřit na uspokojování různorodých potřeb zákazníků OB. V každém případě velmi dbají na bezpečnost programů.

▼ POBYTOVÉ KURSY

Tyto kursy jsou nabízeny ve třech délkách - 8, 12 nebo 20 dnů.

Osmidenní kurs je příležitostí k "ochutnání" mnoha činností v přírodě, k řešení základních problémových úkolů skupinou a k vyzkoušení krátké expedice panenskou přírodou.

12 a 20 denní kursy seznamují se všemi činnostmi v přírodě, ale umožňují také zdokonalit se v dovednostech a technikách jako je horolezectví, "kanadská" kanoistika (na divoké vodě) aj. A co je ještě důležitější, je zde dán prostor k formování kolektivu. Vyvrcholením 20 denního kursu je naplánování a uskutečnění expedice samotnými účastníky. Účastníci jsou po celou dobu kursu ve skupině o maximálně 12 lidech. Každou skupinu vede jeden instruktor. Nejčastější činnosti: kanoistika, horolezectví, slaňování, bivak, vysokohorská turistika, stavba voru, orientační běh, příprava a uskutečnění expedice, jachting a speleologie. Jsou zařazovány do programu spolu s řadou problémových

OB North Carolina - Amerika

50. léta byla dekadou expanze OB. Byly založeny dvě horské školy v anglické jezerní oblasti Lake District, a další dvě střediska ve Skotsku a v Devonu. Josh Miner, otec Outward Bound v USA, se přijel seznámit s Kurtem Hahnem a jeho prací osobně. Jako výsledek snažení Hahna, vlivu nadace "American-British Foundation of European Education" a díky struktuře Britského společenství, byly školy Outward Bound založeny na čtyřech kontinentech.

1950 * V Eskdale, v jezerní oblasti, je otevřena první horská škola na území Velké Británie. Jejimi prvními dvěma správci jsou mezinárodně proslavení horolezci.

***** Josh Miner navštěvuje Gordonstoun a další instituce, na jejichž činnost Hahn dohlíží. Zvláště je dojat závěrečnou zprávou, kterou z Gordonstounské školy zasílají rodičům účastníků. *"U studenta je hodnocen jeho vztah ke společnosti, smysl pro spravedlnost, schopnost rozhodovat a plnit svá rozhodnutí tváří v tvář nejrůznějším fyzickým a psychologickým překážkám, schopnost přesně postihnout skutečnosti, schopnost komunikovat, plánovat, organizovat (jít příkladem a vést mladší hochy), schopnost čelit nečekaným zvrátům, zásadovost (v běžném životě i při plnění stanovených úkolů). Hodnocena je též jeho představitost, chování, manuální zručnost, kvalita praktických prací, úroveň hudebního a výtvarného projevu a dalších uměleckých snah. Následuje hodnocení jeho znalostí. A závěrem - pokud účastník byl příslušníkem pobřežní hlídky, požárníků nebo námořního vojska - služební hlášení jeho nadřízeného."*

1951 * V Eskdale je pořádán první čistě dívčí kurs.

1951-52 * Miner učí v Gordonstounu a stává se ředitelem aktivit, které obsahují i přestávku: *"Čtyři rána v průběhu týdne, během 50minutové přestávky, se každý chlapec zúčastní dvou z pětictu disciplin (sprint, dlouhé tratě, skok vysoký, skok daleký, hod diskem, hod oštěpem). Každý soutěží jen sám se sebou, snaží se zlepšit své předchozí výkony."*

1952 * Námořní škola v Moray se stává oficiálně školou OB.

***** Horská škola OB je otevřena v Loitokitoku na Kilimandžáru ve východní Africe.

***** Je založena první německá námořní škola ve Weissenhaus (následně je uzavřena v 70. letech).

1953 * Kurt Hahn odchází z Gordonstounu a věnuje se dalším výchovným zájmům, především v Atlantic College.

***** Jeho královská výsost vévoda z Edinburghu se stává patronem OB.

1955 * Ullswater, druhá horská škola ve Velké Británii, začíná nabízet své první kursy v národním parku Lake District.

***** Na západním pobřeží Malajsie je založena OB škola v Lumutu.

1956 * V rakouském Baadu je založena první německá horská škola.

1958 * OB Austrálie začíná pořádat kursy na Fisherman's Point severně od Sydney.

1959 * V Jihozápadní Anglii, v Devonu na řece Dart je otevřena škola, uzavřená poté v 70. letech.

60. léta byla zlatou dekádou OB ve Velké Británii: byly zde do života uvedeny dva zcela revoluční programy. Slib, daný Josh Minerem, přenést OB do Spojených států, byl naplněn. Tyto programy v USA probíhaly v různých podobách po dobu pěti let. Na čtyřech kontinentech přibýlo do světového adresáře OB sedm dalších škol.

1960 * V Nizozemí je otevřena námořní škola.

* Ve Walesu je založena první Hahnova Atlantic College.

1961 * První škola v Zimbabwe je nazvána Outward Bound Association of Central Africa. V současné době působí v Zimbabwe, Zambii a Malawi.

1962 * Na severovýchodě zélandského ostrova South Island je ustavena New Zealand's Cobham Outward Bound School.

* Ve Skalstých horách je založena Colorado Outward Bound School. Jako první škola na západní polokouli zahajuje americkou tradici zapojení městské mládeže do OB, která trvá dodnes.

1963 * Outward Bound Trust Velké Británie schvaluje použití názvu v USA. To umožní Coloradu a dalším školám získat oficiální statut OB.

* Severně od Aberdovey je koupeno stře-disko Rhowliar se záměrem využít toto místo pro dívčí kursy.

1964 * Kávové plantáže a hotel v Mbale na jižním břehu jezera Tanganyika jsou přeměněny v Zambijskou jezerní školu OB.

* OB škola v Minnesotě (později nazvaná Voyageur) začíná organizovat své kursy na hranicích s Kanadou.

* Americké školy začínají pracovat s trestně stíhanou mládeží.

1964-65 * Další námořní škola zahajuje svůj provoz na ostrově Hurrican Island.

1965 * Americký Board of Trustees vidí své poslání ve splnění dvou úkolů: uplatnit se v americkém výchovném systému a životě vůbec a přesáhnout hranice své politiky, tj. slovy Joshe Minera: odvážit se získávat nové stoupence v institucích, které by mohly dále šířit myšlenky OB.

* První "kursy jen pro ženy" v USA jsou pořádány ve Voyageur.

* Trenton, "Action Bound" program v New Jersey, vysílá 30 mladých lidí žijících ve městech do škol v Coloradu, Minnesotě a na Hurricane Island. Je to první krok k vzájemné spolupráci těchto organizací.

1966 * The Massachusetts Division of Youth Services (mladí záchranáři, požárníci apod.) úzce spolupracuje s americkými školami Ourward Bound: je při ní dosaženo "statisticky významných výsledků".

úloh, které skupina řeší, a mnohými specialitami Outward Bound (lanové kursy, Stěna, Jakobův žebřík, Hrazda, atp.).

Základní charakteristiky jednotlivých fází kursů vzhledem k jejich délkám:

délka kursu	fáze obtížnosti
8 dnů	fáze 1
12 dnů	fáze 1, fáze 2
20 dnů	fáze 1, fáze 2, fáze 3

FÁZE 1:

- Ukázka široké škály činností v přírodě.
- Úvod k řešení problémových úloh.
- Krátké expedice.
- Skupina je vedena či doprovázena instruktorem.

FÁZE 2:

- Ztížené vnější podmínky pro činnosti v přírodě (např. přechod od klidné vody k tekoucí při kanoistice).
- Ztížené řešení úloh, komplexnější úlohy, navozování skutečných okolností.
- Druhá expedice (dobrodružnější).
- Instruktoři méně zasahují do děje, roste zodpovědnost skupiny.

FÁZE 3:

- Další ztížení činností, např. přechod od jednoduchého výstupu k výstupu s řetěžením (na několik vrcholů za sebou), zvětšování sklonu svahu apod.
- Uplatnění dovedností řešit problémové úkoly při nejnáročnějších programech posledního týdne.
- Závěrečná expedice do odlehlých míst naplánovaná a uskutečněná skupinou.
- Účastníci žádají od instruktorů již pouze pomoc či radu.

OB Kinarut - Asie

▼ EXPEDIČNÍ KURSY

Expediční kursy na vodě i na souši jsou nejnáročnější. Jsou v délce 8, 12 nebo 20 dnů a konají se ve volné, drsné, panenské, divoké přírodě (wilderness), většinou ve skotských horách Highlands, ale též ve Walesu a v anglické jezerní oblasti Lake District. Spí se ve srubech, pod stany, pod širým nebem na hřebenech hor nebo na březích jezer, případně na palubách člunů, často daleko od civilizace v nejkrásnějších koutech Británie i Evropy: národní park Snowdown, ostrov Isle of Skye aj. Účastníci kursů mají možnost objevovat odlehlé ostrovy, zálvy a kotviště i malebné rybářské vesničky. Samotné názvy kursů přitahují: Welsh Wanderer, Highland Rover, Skye Trek, Viking Wayfarer, Scottish Mountain Journey, Scottish Cutter Sail.

Některé kursy umožňují specializovat se na určitý druh dovedností, jako je např. plavba či horolezectví. Další kursy kombinují dvě nebo více činností: kanoistiku, slaňování, horolezení, horskou turistiku. Není nutná žádná předchozí zkušenost, protože na začátku kursu si účastníci osvojují pod vedením instruktorů dovednosti potřebné pro pobyt v přírodě: balit své vybavení, kempovat, orientovat se, základy meteorologie, plánovat výpravu. Postupně, jak se zdokonalují a formuje se jejich tým, přebírají zodpovědnost za plánování, organizaci a průběh činností a celého kursu. U kursů na jachtách se účastníci

učí navigaci, ovládání plavidla a týmové práci posádky. Až se v těchto činnostech zdokonalí, posádka převezme zodpovědnost za navigaci lodě a celou plavbu a instruktoři postupně přecházejí do role "spolucestujících".

▼ SPECIALIZOVANÉ KURSY

Kursy jen pro ženy - Středisko Eskdale nabízí osmidenní pobytové nebo expediční kursy pro ženy, vedené instruktorkami - ženami.

Výzva Johna Hawkrigde - Kursy pro účastníky ve věku od 16 do 30 let s fyzickým postižením. Jsou stejně náročné jako kursy pro zdravé účastníky. V jejich dobrodružném programu je zařazena kanoistika, kempování, horolezení, noční putování, atp., při kterém si účastníci na své postižení ani nevzpomenou. Kursy - podobně jako klasické - napomáhají upevnění sebedůvěry, schopnosti spolupráce a dosažení určitého stupně nezávislosti. Na tyto kursy jezdí mnoho mladých lidí včetně paraplegiků, lidí po mozkové mrtvici a podobně.

John Hawkrigde - iniciátor a poradce tohoto kursu - je sám ochrnutý po mozkové mrtvici.

"Když jsi postižený, je nejjednodušší svádět vše na špatné postoje zdravých lidí k postižení. Ale jediným způsobem, jak tento postoj společnosti změnit, je změnit svou vlastní perspektivu - poznat své možnosti i své hranice".

Zde hraje Outward Bound opravdu velmi důležitou úlohu. Umožňuje postiženým začít se na sebe dívat jako na "strůjce" a ne jako na oběť, a vidět své schopnosti spíše než své limity a omezení.

Zimní horský kurs - Osmidenní kurs je výtečnou příležitostí pro ty, kdo mají zkušenost s letní pěší turistikou. Ze střediska Loch Eil se jde po hřebenech a soutěskami pohoří Ben Nevis a Glencoe. Na kursu je možné se naučit zacházet s lanem, cepínem a mačkami, odhadovat počasí a bezpečně se orientovat.

Horolezení nově - 8 dnů - Tento jedinečný kurs kombinuje výcvik a testování vědomostí a dovedností přímo na skaliscích obklopujících středisko Eskdale. Výhodný poměr počtu instruktorů a účastníků umožní uspokojit ambiciózní začátečníky i pokročilejší lezce.

Kurs pro horské vůdce - Cvičitelské a instruktorské osmidenní kursy pořádané pod záštitou MLTB (Mountain Walking Leaders Training Board - výbor pro přípravu horských vůdců) jsou určeny pro výcvik horských vůdců.

Kursy přežití (Survival Courses) - Cílem kursu je získání praktických dovedností a technických znalostí potřebných při záchraně života v přírodním prostředí. Kurs se zaměřuje na čtyři základní témata: zajištění bezpečnosti, určení polohy, voda a jídlo. Pozornost je věnována výstroji, první pomoci, stavbě úkrytů, orientaci, čištění vody a určení požitelnosti přírodní stravy.

Kurs je ideální pro toho, koho profese přivádí do neznámého přírodního prostředí, i pro ty, kteří touží po dobrodružství.

OB Austrálie

* Northwest Outward Bound School, později nazvaná Pacific Crest, začíná organizovat kursy na severozápadním pobřeží Pacifiku.

1967 * City Challenge, skutečná revoluce v Outward Bound, je dítětem Freddie Fullera - na základě jeho zkušeností s výcvikem Amerického mírového armádního sboru. Jim Hogan o tom říká: "Pobyt v doupatech Puerto Rico byl pro dobrovolníky mírového sboru nejméně tak náročnou výzvou jako výcvik na řekách a v džungli. Freddie přijel domů přesvědčen, že bude možné vytvořit kurs pro mladé lidi v městských čtvrtích, aby se zde potýkali s úkoly stejně náročnými jako na moři a v horách. Musím se přiznat, že jsem zprvu reagoval skepticky, nakonec mě však Freddie přesvědčil svojí vírou."

* Na ostrově Pulau Ubin, 15 km od městského centra, je otevřena Outward Bound School Singapore.

* OB North Carolina zakládá základní tábor pod Table Rock Mountain v západní části státu.

* OB Colorado začíná spolupracovat s East High School v Denveru na rozsáhlém výchovném projektu.

1968 * Německo otvírá druhou horskou školu v Berchtesgadenu.

1969 * OB Western Canada, později známá jako OB British Columbia, zahajuje své akce v Keremeos, B.C.

* První koedukované kursy v USA jsou pořádány ve Voyageru.

* První koedukované kursy ve Velké Británii pořádá středisko Rhowniar.

* Na Dartmouth University v New Hampshire je založeno středisko Dartmouth Center, které je později opět uzavřeno.

* Na Wesleyan University v Connecticutu přichází OB s programem Upward Bound. Tato spolupráce je dlouhodobá a úspěšná. Ekonomicky a kulturně slabší studenti 9. ročníků, kteří mají nadání, jsou vybíráni na standardní OB kurs v severní Karolině. Tom Prince, 30 let působící jako instruktor a správce ve střediscích Outward Bound na čtyřech kontinentech, charakterizuje situaci v tehdejší instruktorském sboru v 60. letech takto: "Všichni, kteří jsme v té době pracovali na školách OB, jsme se cítili obohacováni. Práce pro nás byla tím, čím je hra pro malé dítě. Vážná a horlivá, plná legrace a vzrušení. Každý kurs byl malou životní zkušeností a když skončil, byli jsme naprosto vyčerpaní. Měli jsme většinou jen jeden den na odpočinutí mezi kursy".

70. léta byla periodou určitého omezení činnosti hnutí OB. Školy a střediska byly uzavírány, přemísťovány a slučovány (ve Velké Británii i v USA). Na druhé straně byly otevírány další školy v Severní Americe, v Asii a na evropském kontinentu.

1970 * Hong Kong Outward Bound School začíná pracovat ve svém ředitelství v Tai Mong Tsai, na severovýchodním cípu Nových Teritorií.

8

* První zimní kursy byly uspořádány v USA, ve Voyageur Outward Bound School, které potom každoročně zahajují sezonu tohoto střediska.

* Texas Outward Bound School (následně Southwest OB) je založena v Texasu (po nějaké době je uzavřena).

1972 * Nizozemský OB je reorganizován a přesouvá své akce do Ulvenhoutu.

1973 * Australský Outward Bound se stěhuje do křovisek Australian Capital Territory. O pět let poději je v blízkosti založena stálá základna.

1975 * V Lesotho, zemi obklopené Jihoafrickou republikou, je otevřena OB škola.

1976 * Po uzavření Moray Sea School je otevřena škola Loch Eil ve skotských Highlands.

* Canadian Outward Bound Wilderness School zahajuje provoz v panenské přírodě u jezera Black Sturgeon v severním Ontariu.

* Centra v Aberdovey a Rhowriar spojují své síly a jsou sloučena do OB Wales.

1977 * Je založena Outward Bound School Belgie.

1979 * OB škola v Lumut v Malajsií se stěhuje do odlehlejší oblasti.

* V Tanzanii je otevřeno OB středisko na jihovýchodních svazích Kilimandžára, vzhledem k uzavření hranice mezi Keňou a Tanzanií.

V 70. letech se americký Outreach Commitment začíná soustřeďovat na tři hlavní trendy:

- město s jeho negativními stránkami: připravuje a uvádí tzv. městské kursy na základnách Urban Outward Bound v Minneapolis/St. Paul, Chicagu, Bostonu, Baltimoru, Los Angeles, San Franciscu, San Diegu a v Atlantě,

- průmysl: navrhuje a uskutečňuje kursy manažerského výcviku a profesionálního rozvoje,

- skupiny se speciálními potřebami: připravuje a pořádá kursy pro tělesně a smyslově postižené, pro děti psychicky narušené (přetěžované), pro oběti násilných trestných činů, pro veterány války proti Vietnamu s psychickými následky, pro nadané středoškoláky, pro pacienty, vědce a pro zotavující se po operaci rakoviny.

V 80. letech přijímá Outward Bound pravděpodobně nejradikálnější rozhodnutí, která jsou realizována ve dvou zcela odlišných lokalitách - v New York City a na Novém Zélandě. V NYC bylo založeno první čistě městské středisko (předchůdce kombinovaných kursů město - divoká příroda). Nový Zéland se stal hostitelem 1. mezinárodní konference, kde se jednalo o soudržnost mezinárodního hnutí Outward Bound.

1983 * Je uspořádána 1. mezinárodní konference na Novém Zélandě, při příležitosti oslav znovuotevření střediska Anakiwa a 21 let činnosti OB Nový Zéland.

▼ MĚSTSKÉ KURSY (City Challenge)

Standardní městské kursy jsou v délce 8 nebo 13 dnů a jsou určeny účastníkům ve věku nad 17 let. Odehrávají se obvykle v Coventry nebo Merseyside. Tento čistě pobytový kurs probíhá v hustě osídlené oblasti - ve městě. Účastníci na něm ve spolupráci s obecními úřady vykonávají společensky prospěšné práce: pomáhají starým lidem, bezdomovcům a lidem tělesně či mentálně postiženým. Klíčovým místem programu jsou pravidelné večerní semináře pořádané instruktory s cílem pomoci účastníkům zužitkovat čerstvě nabyté zkušenosti a vyvodit závěry z průběhu celého dne a ze zkušeností, např. z práce s postiženými.

Městské kombinované kursy jsou v délce 12 dnů, určeny účastníkům nad 18 let a konají se v Humberside, Eskdale, Rhowriar nebo Aberdovey. Tento typ kursu kombinuje službu společnosti (brigády, práce s postiženými) v některých městských centrech s "outdoor" aktivitami (např. plavbou průplavem, při které se účastníci kursu starají o skupiny postižených: plaví se společně na speciálně upravených pramicích). Nedílnou součástí programu jsou semináře, určené ke skupinové diskusi a rekapitulaci prožitků.

Danny West nedávno vyhrál učňovskou soutěž "Technik roku". Je mu 20 let, pochází z Chestru. Učí se čtvrtým rokem u British Nuclear Fuels. *"Byl jsem před kursem vzrušený. Těšil jsem se, ačkoli jsem nevěděl, co mě čeká. Pracovní dny se mi zdály dlouhé, ale náročnější byly následující noční diskuse. Někdy se protáhly až do časných ranních hodin. Často mi připadaly důležitější než vlastní práce. Pracovat s mentálně postiženými lidmi není lehké - to vás jistě nepřekvapí. Ale netušil jsem, jak může tato práce člověka uspokojovat. Strávil jsem hodiny diskusí s lidmi, které bych předtím ani nepozdravil. Pochopil jsem, že se nám tito lidé přes nedostatky v komunikaci a v chápání okolního dění v podstatě velmi podobají. Překvapilo mě, co všechno máme společného. Je to pro mě velmi důležité."*

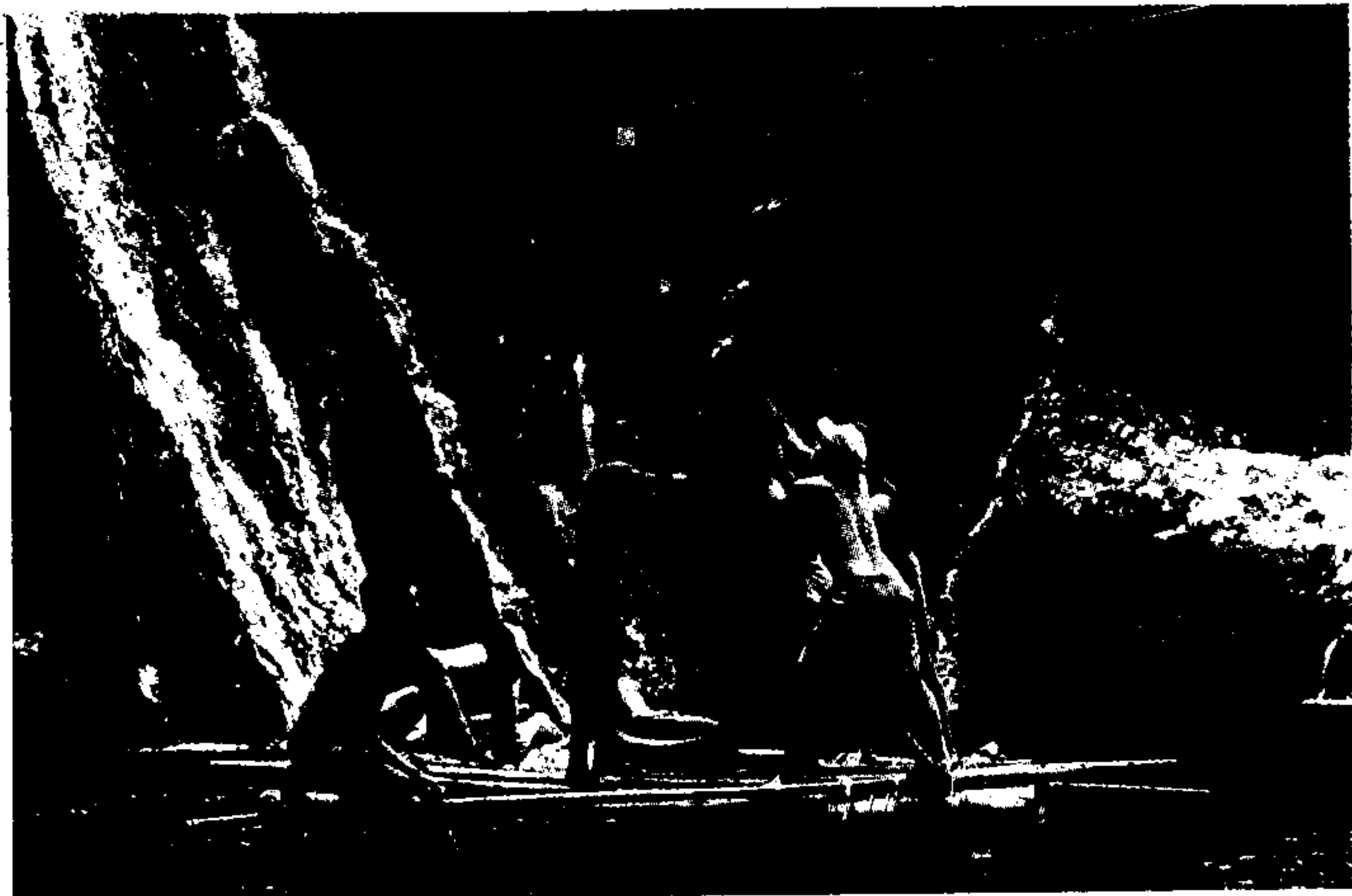
▼ KURSY PRO PRŮMYSL A OBCHOD

S neustále se měnícími podmínkami 90. let je management více než dříve spojen nejen se strategií řízení, ale neméně také s procesem učení. Kursy jsou výzvou managementu 90. let.

OB nabízí řadu kursů určených průmyslu a obchodu, které vytvářejí podmínky pro růst osobnosti a rozvoj týmové spolupráce. Tyto kursy oslovují jednotlivce a uspokojují specifické potřeby jednotlivých skupin. Skupiny jsou obvykle 8 až 12 členné. Ve spolupráci se zákazníkem OB vyvine ucelený systém cvičení, odpovídající potřebám firmy a jejím plánům do budoucna. Běžný kurs může trvat 5 dní, ale OB je připraven pružně reagovat na potřeby, přání, požadavky a časové možnosti zákazníka. Kursy jsou připravovány ve spolupráci s více než 250 organizacemi (ASDA, Barclays Bank, British Telecom, Eastern Electricity, Shell UK a dalšími).

OB School Hurricane Island

OB Zimbabwe
- Afrika

Účinná týmová práce - Každý se může přihlásit na "Program účinné týmové práce". Je určen pracovníkům průmyslu a obchodu. Účastníci postupně přebírají odpovědnost za skupinu, k níž patří nebo kterou vedou. Ve 20 - 30 lidech se tomu pochopitelně budou bránit. Cílem kursu je umožnit účastníkům rozvinout své dovednosti, znalosti a sebedůvěru při práci ve skupině nebo při jejím vedení. Středisko v Eskdale nabízí tento 5denní kurs také pouze pro ženy.

Kromě kursů na objednávku jsou v katalogu podnikům nabízeny dva standardní typy kursů.

Rozvoj osobnosti - Tyto 8, 12 nebo 20 denní pobytové kursy a městské kursy jsou obvykle využívány zaměstnanci průmyslu a obchodu. Na kurs je možno se přihlásit kdykoli během roku. Tyto kursy umožní jednotlivcům rozvinout schopnosti a vztahy a získat sebedůvěru, odkrýt jim obzory. Účastníci i jejich sponzoři (zaměstnavatelé) dostanou závěrečnou zprávu 2-4 týdny po kursu.

▼ KURSY PRO ŠKOLY

Patrick Frawley je ředitelem Sixth Form, Elliot School, Pullman Gardens, London: *"Roky jsem uvažoval o tom, že by pobytový kurs mohl pomoci žákům upevnit kolektiv. Když přišlo pozvání na Víkend pro učitele do Rhowriar, začal jsem se zajímat o to, co nám může OB nabídnout. Byl jsem ohromen tím, co jsem viděl a slyšel: úroveň instruktorů, smysl pro etiku, dynamičnost skupinového dění. Vrátil jsem se přesvědčen, že OB by mohl uspokojit mé záměry. Satisfakcí mi byly osobní zážitky studentů a vliv kursu na jejich chování. Zúčastnil jsem se předtím mnoha školních zájezdů po Velké Británii i za hranice, ale málokdy došlo k podobné odezvě u studentů. Byli absolutně šokováni zkušeností, kterou na kursu získali. Komentáře jako: Byl to asi nejlepší týden v mém životě! byly zcela běžné. Žáci si užili, ale zároveň se dozvěděli mnohé o sobě, o svých vztazích a o chování lidí ve skupině. Šlo o klasické učení prostřednictvím zkušenosti (experimental education)".*

Národní rada pro studijní plány ve svých pokynech "Výchova k občanství" stanovuje: "Žáci budou mít větší odpovědnost za plánování, organizování a posuzování vlastní práce. Mohou se také zúčastnit brigád v místě bydliště a mimoškolní činnosti, jako je např. OB."

Vedle otevřených 8, 12 a 20 denních kursů nabízí OB školám možnost připravit kurs speciálně pro jejich žáky (studenty). A organizuje speciální "zahajovací" kursy pro pedagogy ve stanovených obdobích roku za zvýhodněnou cenu.

Přeloženo a přetištěno z katalogů britské organizace Outward Bound Trust.

Vybrali a přeložili
Hanka Ždímalová a Ota Holec, 1992

* Holandsko přichází se svým City Bound Project.

1985 * Outward Bound School Kinarut Malaysia je otevřena po třiletém snažení na ostrově Borneo.

1986 * Outward Bound School Lumut v Malajsií hostí účastníky 2. mezinárodní konference.

1987 * Outward Bound Zimbabwe je znovu založena po desetileté přestávce, způsobené nestabilní politickou situací v této oblasti.

* Je založena organizace Hors Limites Outward Bound France, první organizace, vycházející z přijímací procedury stanovené na konferenci v Malajsií.

* Je založeno středisko OB v New York City, jako jediné smluvně nezávislé městské středisko na světě.

* Dle rozhodnutí 2. mezinárodní konference je zřízen a otevřen Mezinárodní sekretariát.

1988 * Outward Bound Western Canada se reorganizuje a stěhuje do Pembertonu, British Columbia.

* Nová německá námořní škola OB Königsburg jede s účastníky k Baltickému moři.

* 3. mezinárodní konference v Cooperstownu, New York, ustaví International Advisory Board (Mezinárodní poradní výbor) s regionálním zastoupením a s odsouhlaseným jednotným posláním.

1989 * dvacetiletý sen o japonském OB se stává skutečností.

* Pedagogická fakulta v Harvardu zahajuje spolupráci s OB USA, aby během tří let přijala pedagogiku OB, založenou na výuce prostřednictvím zkušenosti, za svou v těchto podobách:

- bude nabízen kurs založený na pedagogických principech Kurta Hahna,
- vedení bude vzděláno v oblasti zkušenostního učení (experiential learning),
- pedagogové z celé země budou moci navštěvovat semináře na tato témata.

Devadesátá léta OB začínají stejně, jako léta čtyřicátá, v Aberdovey ve Walesu. V tento čas je oslavováno 50 let trvání OB.

1991 * 4. mezinárodní konference v Aberdovey se účastní delegáti z většiny OB škol a středisek (32), která jsou v osmnácti zemích pěti kontinentů.

Přeloženo a přetištěno z publikace: OUTWARD BOUND - the INWARD ODYSSEY, Mark Zelinski /Outward Bound Trust © 1991/ (T) H. Ždímalová

28. 6. 1991 * Je - v rámci konference - přijata za člena OB i PŠ Lipnice, jako reprezentant Československa.

10. 4. 1992 * Je OB ČS slavnostně ustaven za přítomnosti výkonného ředitele světové organizace Iana Fothergilla.

/Doplněno vydavatelem LML/

NAŠI LIDÉ ...

Milí přátelé,

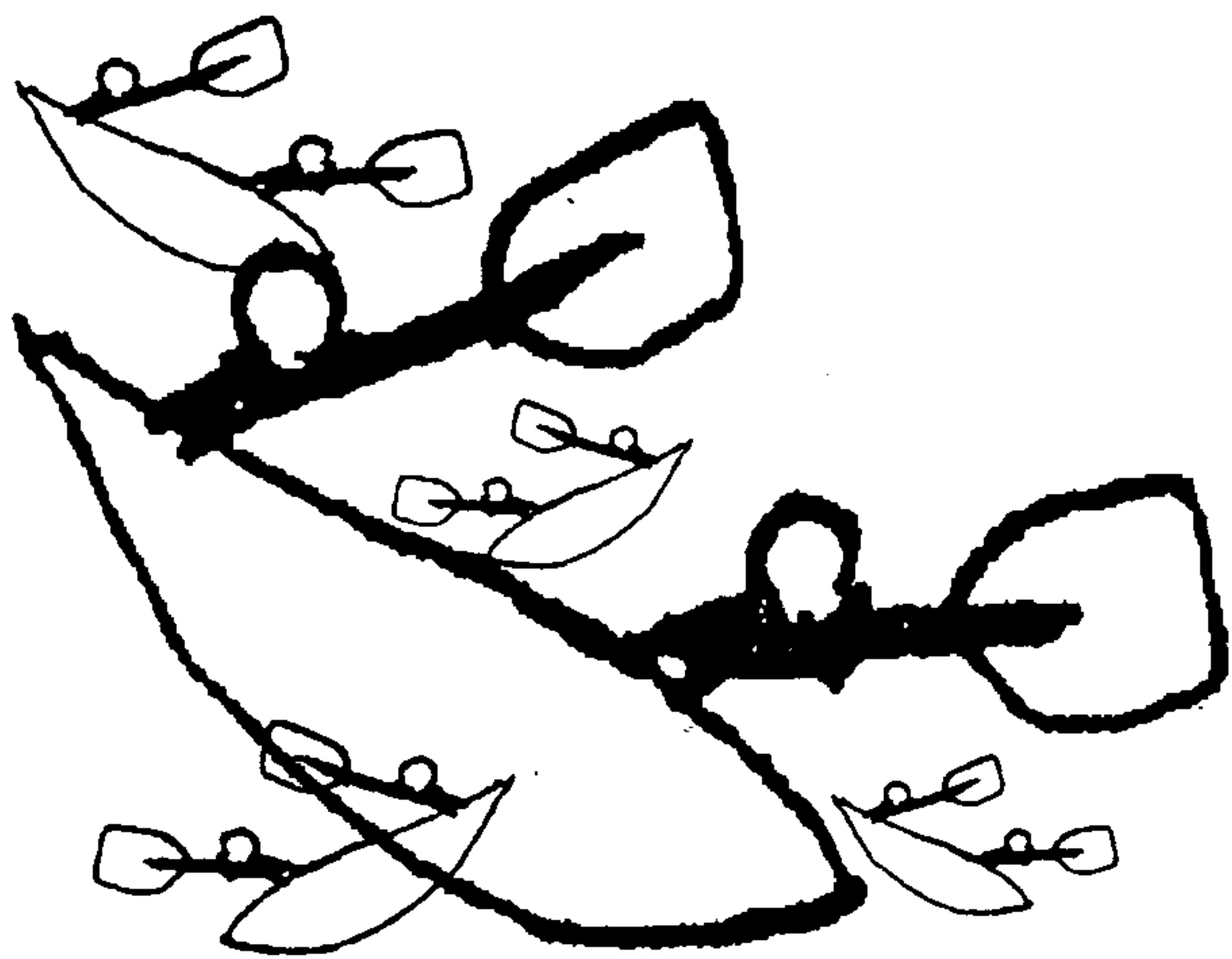
děkuji Vám za pozvání na zakládající setkání národní organizace Outward Bound. Musím se však omluvit - na stejný termín jsem již před časem slíbil rozpravu o výchově na setkání jihočeských skautských vůdců v Českých Budějovicích. Budu na Vás alespoň na dálku vzpomínat a přát vše dobré.

Četl jsem na pozvánce pedagogickou filozofii i metodu Outward Bound a nemohu se zbavit dojmu, že Prázdninovka si během let dokázala vytvořit ještě něco více - a to by nemělo být zapomenuto. Kromě navozování silných zážitků, překonávání sebe sama a spolupráce s druhými ve svízelných situacích jsem na Lipnici poznával ještě:

- silný prožitek lidské kultury, počítaje v to témata z filozofie, etiky, historie, estetiky všedního dne. A k tomu různé ateliery a miniškoly,
- nesmírně důležitou roli udržování tradic českého myšlení a české nezávislé kultury (možná, že jste si ani neuvědomovali, jak důležitou roli v dané době i situaci hraje),
- nesmírně užitečnou techniku málo strukturovaných her,
- racionální systém přípravy i hodnocení instruktorů jako jistý model přípravy pedagogů,
- schopnost sami sebe posuzovat pomocí různých forem hitací.

Prázdninovka vytvořila systém komplexní a všestranné výchovy pro věk rané adolescence - a neměla by ho opustit. Asi je již nejvyšší čas, aby se přehledly a zcela věcně analysovaly získané zkušenosti. Prospělo by to jak českému výchovnému myšlení, tak i Outwardům. Neshlédněte se, prosím, v cizích vzorech; vznikaly jinde a za jiných podmínek. Ale to jsem Vám psal již před půl rokem: stará zásada však říká, že inteligentním bytostem je třeba vše opakovat pět až patnáctkrát.

*Přeji Vám dobrou pohodu
Václav Břicháček
duben 1992*

Jarní dopis z Walesu

21. dubna nás Operation Manager v Aberdovey ubytovala a večer seznámila s Mickem Morrisonem, že s ním budeme pracovat. Měli jsme radost z toho, že můžeme s něčím pomoci, ale ta pomoc se nakonec "smrskla" na to, že jsme jednou jistili skupinu Rusů na Jacob's ladder (obří žebřík).

Hlavní ovšem bylo, že jsme za Mickem jezdili do Rhowniar. Je zde něco jako velitel odloučeného pracoviště a ústřední postava všeho dění. Hned při úvodní diskusi o tom, co je Outward Bound, jsme zjistili, že je to "našinec", který vlastní cestou a vlastním poznáním směřuje k tomu, co dělá PŠ (možná s dobrodružnějším zaměřením, to je s větším užitím outdoor aktivit). Mick se nám excelentně věnoval, zkusili jsme si všemožné atrakce, které mám pečlivě pro nás zakresleny (některé byly pro mne překvapivé - např. umělá plazivka ve dvou patrech). Mick celou dobu zdůrazňoval myšlenku, kterou by měl asi znát každý šéf našeho expedičního kursu: "Úkolem Outward Bound není udělat z lidí horolezce, vodáky, turisty. My jen pomocí těchto aktivit chceme pracovat na osobním rozvoji účastníků. Na učení aktivit jsou zaměřeny různé outdoor cestovní kanceláře - ale my nejsme jednou z nich."

My jsme tento první den v Rhowniar na vlastní kůži zažili všechny atrakce a večer jsme pomáhali jistit skupinu Rusů, kteří byli na návštěvě v Anglii a součástí návštěvy byla i jedna noc v OB centru ve Walesu. Nutno dodat, že na Rusech byl znát velký šok, ovšem nikoli z vybavenosti centra (jak se asi Angličané domnívali), ale z přemíry a výběru jídla, na který i my dodnes vzpomínáme jako na "Aberdovský komunismus".

Další den jsme jeli s kajakářskou instruktorkou Jean a Českou Míšou (typickou představitelkou onoho kočovného fenoménu některých studentů FTVS - navštívila před tím Loch Eil, Eskdale...) proti proudu řeky Dovey na projížďku na kajacích tak, jak se jezdí s účastníky. Díky tomu jsme měli možnost navštívit velkou základnu Wharf, která patří oběma waleským střediskům. Je vybavena jak na jachting, tak na kajaking. OB tam patří i velká část mola tohoto malého přístavu, dva velké hangáry plné lodí, neoprénů, pádel... Základnu spravují profíci, kteří zjevně řemeslu rozumějí, mají tam i velkou dílnu na veškeré opravy, každá věc tam má svoje místo a péče o materiál byla až dojemná (ještě se zmíním).

Brali jsme vše, co se běžně bere se skupinou účastníků. Také jsme měli instruktorské kajaky, tzn. lodě s úchyty na horním bortu pro uchycení věcí. Dohromady jsme brali: dvě dvojice světlic, dvě náhradní skládací pádla, tři

OB Aberdovey - Anglie

termosky s kávou, dry bag s jídlem, first aid obsahující survival bag, nůž, lékárničku, dva opasky s vlečným lanem (instruktor si zapne kolem pasu a karabinu cvakne na špičku lodě účastníka, který už nemůže). A každý z nás měl neopren, pádlo, záchr. vestu, špricku (ale ne neoprénové boty!).

Ty světlice jsou kvůli přílivu a odlivu. V loděnici je tabulka TIDES, kde jsme se dočetli, že odpoledne je HIGHTIDE (příliv) a vrcholí ve 13.05 a pak je LOWTIDE, vrcholící v 19:05. A také rozdíl hladin, které v některé dny činí až 5 metrů (!) Díky tomu instruktor naplánuje cestu tak, aby se jelo vždy "po proudu" - tj. dopoledne proti proudu řeky Dovey (ale s přílivem) a po 13. hodině po proudu (s odlivem). Zvláště při cestě dolů (s odlivem) nás Jean pořád hlídala a zaháněla ke břehu, je prý nebezpečí, že nás odliv vynese daleko na moře. Pro tento případ byly ty světlice. Na konci projížďky jsme všechny lodě museli ostříkat vodou a pádla, vesty, neoprény vymáchat ve zvláštním sudu se sladkou vodou. A všechny věci přišly přesně na své místo. Lékařnička + first aid + světlice patřily do barevné poličky, shodné s barvou šatny...

Asi po čtvrté hodině odpolední jsme byli zpět v Rhowriar. Tady jsme měli šanci sledovat jev, kterého jsem si všiml už první den (a trochu jsem ho cítil už loni v Eskdale - ale daleko méně). Tím, že ještě není plná sezona (v době naší návštěvy běžely tři kursy a všechny byly

v tento den na expedici), nemají ti ostatní co dělat, což vyplňují činností, kterou jsme nazvali "kopání se do zadku". Zkrátka popocházejí z místnosti do místnosti, dávají si coffee with milk nebo tea without sugar, vzájemně se neustále ujišťují, že jsou O.K. nebo (pro změnu) all right, v nejlepším well. Ale nedělají nic! Nestudují, nečtou, nepřipravují - proč taky, všechno je přece dáno, nalinkováno, vymyšleno, ba i vytištěno, oni jen vezmou tým účastníků a sjedou s ním kurs podle osvědčeného mustru, účastníkům se to (samozřejmě) bude líbit, budou (samozřejmě) nadšeni a v závěru kursu se jim (samozřejmě) nebude odsud chtít domů...Dojemné...

Jediný, koho jsme tam viděli lítat (a častěji neviděli vůbec) byl šéf Mick s několika spolupracovníky. Připomínám v tuto chvíli svou subjektivitu pohledu danou krátkostí pobytu a okurkovostí sezony, nicméně si myslím, že je na tom něco signifikantního. Mám za to, že jsem byl svědkem jednoho z důsledků profesionalizace instruktorů.

Na tomto místě se musím zmínit ještě o jedné věci, která vyplynula s debaty s Mickem. OB Wales se cítí být nejotevřenějším novým proudům a je proti stylu např. Eskdale, kde mozkový trust vymyslel všechny činnosti v určité optimální návaznosti včetně využití vozidel, materiálu a instruktorů (ve stylu - ve chvíli, kdy instruktor upaží, využijeme volného místa pod jeho paží na usušení jednoho trička) a instruktoři tento skvělý plán sjíždějí. Naproti tomu v Rhowriar před šesti měsíci zavedli novinku: INSTRUKTOR SÁM (!!!) vytvoří předem náplň kursu, kombinaci aktivit atd. tak, jak on sám chce a po konzultaci se šéfem jej tak uskuteční! Ba co víc: na některé aktivity si už předem domluví instruktory, kteří to umějí líp, nebo prostě jako pomocníky, takže se (velice volně) už rodí cosi, co by se dalo nazvat zárodkem týmu (podobnost s Prázdninovkou čistě náhodná).

Předposlední den našeho pobytu v Rhowriar a Aberdovey se vrátily všechny tři kursy z hor. A instruktoři jim na následující den připravili závody (ano - ZÁVODY) mezi týmy ve zdolávání dynamicsů (stěna, obří žebřík a ještě něco). Protože závody se v OB nedělají, bylo to celé polotajné (tedy, aby v Aberdovey nevěděli) a halilo se to do názvu CHALLENGE. Nicméně účastníky (stře-doškoláky) to velmi bavilo a z vítězství se radovali naprosto stejně jako na Lipnici. Potom měli HIGH LEVEL ROPES a mezitím si je instruktoři brali po jednom do ústraní na osobní pohovor. Měl to být intimní osobní rozhovor á la Noční obrazy, ovšem v této podobě mi to připadalo velmi necitlivé, umělé... Zkrátka jako: máme v plánu si povídat - no tak si povídáme, že ... Po "vysokých lanech" byl ještě na programu skok z vršku kmene na hrazdu, potom (tuším) společný pohovor a volno. Ráno odjezd. V jedné skupině byli adolescenti z rozvedených rodin a tak se jim na OB zalíbilo, že se nechtěli vrátit domů - což se neobešlo bez slz...

Na závěr bych ještě připojil několik osobních pohledů. Mám před sebou 1. číslo Metodických listů a v nich krásná a moudrá slova Václava Břicháčka o poslání university a budoucnosti Lipnice. Já si myslím, že

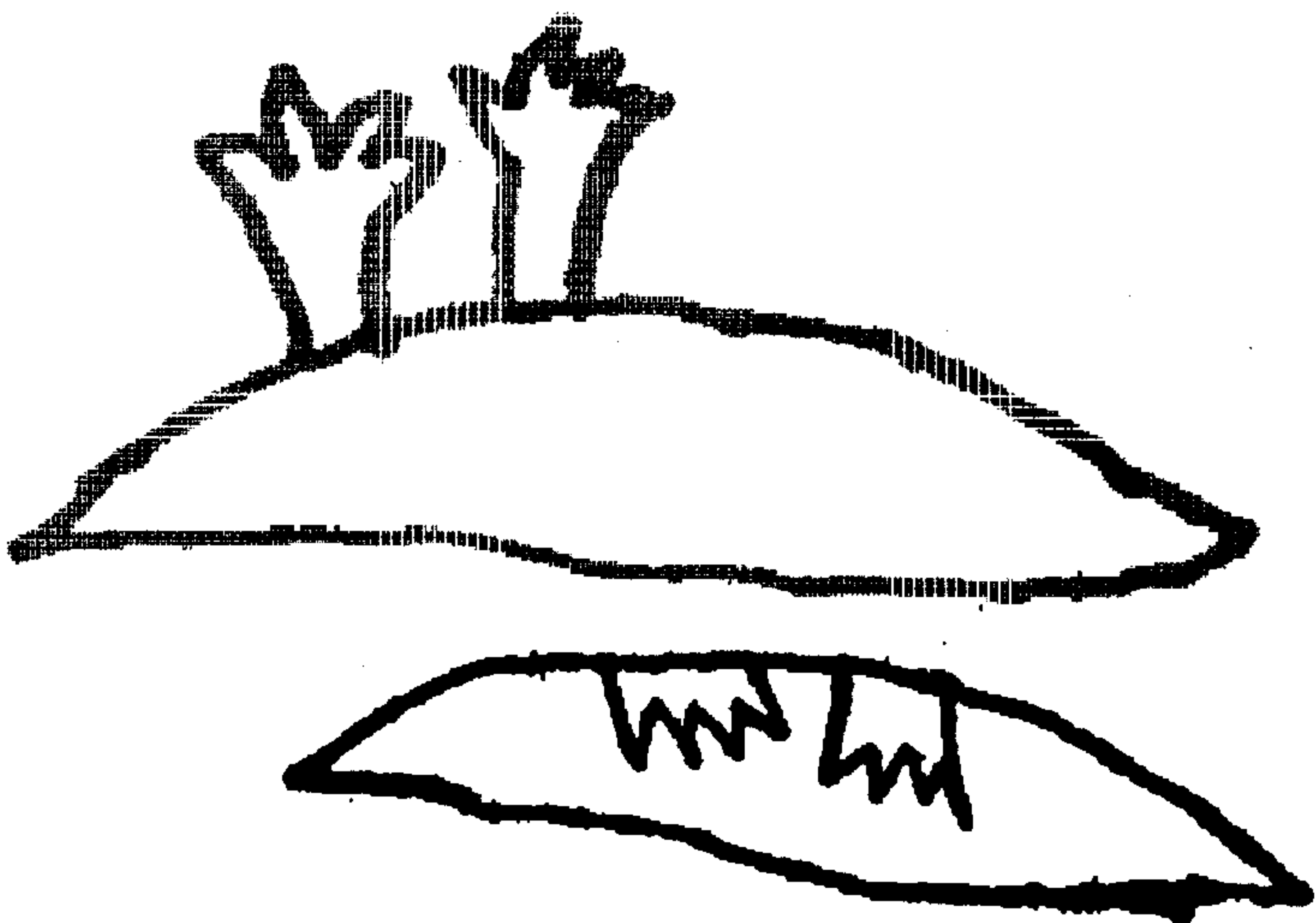
problém vůbec nestojí tak, jak ho tuším z Václavových slov: být Prázdninovkou nebo Outward Bound. Samozřejmě, že zůstat Prázdninovkou, ale proč nevystupovat pod značkou národní organizace Outward Bound. Myslím, že mnohé myšlenky a zkušenosti OB jsou a mohou být pro nás zdroji nápadů a poučení. Uchopme myšlenky a nápady, které OB nabízí, nechme se jimi ovlivnit a přetvořme je k obrazu svému. Patří mezi ně např.:

- působení na účastníky nikoli hrou, ale reálnou situací,
- větší použití "dobrodružných aktivit",
- větší důraz na kontakt s přírodou...,
- příprava kursů pro specifické sociální skupiny - vězně, Romy, mladistvé delikventy, narkomany, tělesně postižené.

Zde vidím obrovské výzvy pro Prázdninovou školu. Naučme se od OB skutečnému pořádku v práci s materiálem, skladováním, profesionalitě v péči o bezpečnost účastníků. Ale ve shodě se svojí zprávou z Eskdale varuji před profesionalizací instruktorů !!! Mějme profíka "principála", manažera, skladníka, údržbáře, kuchaře, odborníka pro určité oblasti (např. horolezec - vše kolem lan, lanových kursů, atp.), ale ne instruktory, kteří tvoří program. Jinak Bůh s námi!

Říkám zcela otevřeně - ne Outward Bound pro nás, ale především my pro Outward Bound jsme velkým zdrojem a inspirací (i když jen málokdo v něm si to uvědomuje). OB směřuje k témuž cíli jako PŠ, volí jen trochu odlišné prostředky a tyto má dovedené do technické dokonalosti - ale to je vše. Zatím ještě se shovívavým úsměvem vítají představitelé Outward Bound Trust naši národní školu vedle Mad'arska a Zimbabwe, ale ti bystřejší (a Richard Alexander je v jejich čele) již zaregistrovali, že něco je mnohem životaschopnější a jsou ochotni - naslouchat. To je náš skutečný vstup do Evropy ve smyslu výzvy Václava Břicháčka a bud'me na to hrdí. Oblasti, v nichž nás OB předčí, jsou vesměs technického charakteru, což dříve či později hladce srovnáme.

Milan Hanuš
Goudhurst, UK,
16.května 1992

Podzimní zpráva z Británie

"Všichni jsme lepší, než si myslíme. Jen kdybychom to někdy poznali, již nikdy bychom se nespokojili s ničím menším."

Tento citát Kurta Hahna vyjadřuje základní premisu pedagogického působení Outward Bound. Zjednodušeně řečeno jde o to, ukázat lidem, že jejich možnosti jsou daleko větší, než si myslí, že prostě dokážou víc. K tomuto důkazu používají v OB zejména (ne však výlučně) oněch hard skills, zažili jsme ale i programy tvořivé. Přitom věří v jistý transfer. Když se člověk přesvědčí, že překoná skálu, o které si původně myslel, že ji může zdolat jen zdatný horolezec, nebo po překonání velkého strachu projde vysokým lanovým kursem atd., pak prostě uvěří, že i v běžném denním životě, v rodině, v práci, zvládne daleko víc. A pokusí se o to, pustí se do věcí, kterých se dříve obával. Zvyšování sebedůvěry prostřednictvím "personal challenge" je ale jen jednou částí kursů. Druhou kapitolu představuje rozvoj sociálních dovedností, především prostřednictvím skupinových úkolů, které vyžadují spolupráci týmu a prostřednictvím strategických her.

Příklady úkolů (zažili jsme na kursech): ● pomocí několika lan přemístit kyblík s vodou ze středu kruhu o průměru cca 10 m, aniž by kdokoliv ze skupiny do kruhu vstoupil a aniž by se z kyblíku voda vylila, ● odeslání šifrované zprávy přes vodní plochu bez možnosti hlasové komunikace, ● orientáček (skorelauf) jako závod (!?!) družstev s poměrně složitými pravidly vyžadujícími strategické úvahy, ● složitější noční strategická hra uvedená legendou, ● stavba voru z barelů, tyčí a lanových smyček zabudovaná do složité ekonomické hry, ● stavba lanového mostu přes poměrně hluboké (30 m) a široké (30 m) údolí bez možnosti přejít na druhou stranu, ● "záchrana v horách" (mapa, komunikace, 1. pomoc).

Při všech těchto aktivitách je zásadně oddělena fáze přípravná (dohady, plány, brainstorming, varianty), fáze realizační a fáze hodnotící (review). Před zahájením programu se zpravidla účastníkům dostane stručného teoretického základu, na kterém je program založen, vysvětluje jeho smysl a po skončení se k němu hodnotící fáze vrací. Na realizaci je dovozen často jen jeden pokus. Je tak zdůrazněn seriózní přístup k přípravě, potřeba přesné formulace plánu řešení úkolu, který vzniká komunikací skupiny. Podstatnou částí programu je zhodnocení (review). Může probíhat různými formami (včetně využití techniky). Hodnotí se zpravidla každá fáze zvlášť a důraz se věnuje především tomu, jak byla zhodnocena zkušenost z předchozích programů. Způsob realizace je zpětně konfrontován s plánem. Po programech tohoto typu hledá při review družstvo odpověď na otázku, jak se s úkolem vyrovnávalo. Instruktor navrhuje svými dotazy, snaží se, aby účastníci sami došli k chybám, které dělali nebo naopak uvedli, v čem byl klíč k úspěchu. V této fázi se diskutuje o všech aspektech právě skončené aktivity (role ve skupině, funkce koordinátora, spolupráce,

brainstorming, jak se kdo zapojil, postup činností, dodržení plánu, vedení skupiny, definování cíle, prostředky komunikace, delegování úkolů, co by se mohlo udělat lépe, jaké byly chyby, hlídání času, volba priorit, řídicí a rozhodovací procesy. Ale také: co jsme se tím naučili, co jsme v sobě překonali, vyvození závěrů). Při review je zdůrazněn rozdíl v pocitech před a po překonání problému (např. určení nálady na stupnici pocitů od libých k nelibým) a po akci. Zajímavým momentem bylo povídání o strachu a vědomých možnostech jeho překonávání, které předcházelo vysokému lanovému kursu. Jinou zajímavou zkušeností byl rozbor po lezení a slaňování, kde se uvažovalo o tom, jakými technikami se účastníci se strachem vyrovnávali, jak pomáhali v překonání strachu druhým, jak druzí pomáhali jim (tím se z čistě individuální aktivity stala záležitost kolektivní). Tato hodnocení často přecházejí ve formulování obecných pravidel spolupráce skupiny, obecných postupů řešení problémů. Někdy tímto způsobem debata přejde až ve filosofickou diskusi (např. systém rozhodování ve společnosti - autoritativní versus demokratický).

Jak z výše uvedeného vyplývá, na metodách Outward Bound je pro nás asi nejpřínosnější jejich práce s programy. Celkově je lépe zhodnocen přínos programu, více se s programy pracuje, účastníci si přesně uvědomují, proč se který program uvádí, co jim přináší. U nás účastníkům kursu často až doma dochází, oč na kursu šlo, co jim přinesl, co se vlastně ve skutečnosti odehrávalo.

Zásadním rozdílem oproti našim zvyklostem je, že kursy probíhají s podstatně menším počtem účastníků (cca 12) a tedy dovolují zcela jiný přístup k programu i ke skupině (intimnější prostředí, kontakt každého s každým, větší otevřenost). Od začátku je účastníkům jasně dáno najevo, že jsou na kursu a nikoli na prima prázdninách, tzn. že si od samého začátku uvědomují PROČ jsou na kursu, co jim má přinést, jaký má pro ně smysl, hodnotu, význam. K tomu je vede i program, který srovnává jejich očekávání na začátku kursu a to, s čím odjíždějí po jeho skončení. Psychologicky zajímavým momentem je zdůraznění na začátku kursu, že se jedná "o VÁŠ kurs". Vy můžete ovlivňovat programy, svým přístupem rozhodujete o kvalitě a taky o tom, co vám dá. Dá se tedy říci, že kursy OB jsou pojímány více jako vzdělávací a výchovné a méně jako rekreační. Atmosféra na kursech není tak strhující jako u nás, na druhou stranu ale nelze říci, že by zcela chyběla. Odlišný je spíše přístup k motivaci - aktivity nejsou zpravidla motivovány ničím jiným, než jejich vlastním smyslem (tj. např. řešení problému, růst osobních kvalit, spolupráce skupiny) a nebývají zahalovány do legend a libret. I tento způsob jsme však na kursech zažili (vedení scénkou, legendou), ale nebývá tak častý. Obecně asi lze o kursech OB říci, že jsou méně emocionální, a to na obě strany: méně euforické, ale také méně stresující. Na našich kursech je účastník v jistém smyslu stále v takovém malém permanentním stresu - všechny programy jsou zkouškou, v které musí nějak obstát. Na kursu OB je účastník postaven do řešení problému zpravidla v rámci skupiny a je jen na něm, aby zvolil, zda se o zvládnutí pokusí. Navíc je většina progra-

mů uváděna (až na výjimky) v nesolutěživé formě (tj. podle modelu já versus problém, resp. skupina versus problém). Jediným omezením bývá čas - a to jen někdy. Všechny aktivity (včetně miniškol) jsou v podstatě prostředkem k tomu, aby účastníci nějak řešili problém v nich samotných. Není tedy prvořadým úkolem zvládnout techniku. Obrovský kontrast oproti např. kursům Prázdninové školy je v tom, že program není tak intenzivní, tak hektický. Lidé mají čas si zážitky a pocity znovu nechat projít hlavou, zažít, zpracovat, zhodnotit. Instruktoři jsou k tomu vedeni. Touto cestou je tedy účastníkům ukázán přínos kursu (a že tedy i peníze za kurs byly investovány dobře).

Dramaturgie

Všechny kursy (bez ohledu na délku) mají předem danou posloupnost programů tak, aby programy navazovaly na předchozí zkušenost a odvíjely se od jednoduchých ke složitějším. Kurs končí relativně složitou aktivitou, kterou skupina řeší zcela samostatně (např. expedice bez účasti instruktora, dlouhá strategická noční hra na velkém prostoru, řešení rozsáhlejšího projektu). Účastníci od začátku znají program kursu - je po celou dobu vyvěšen (byť některé programy jsou uvedeny pod "krycím" názvem a tedy i zde se občas uplatňuje moment překvapení).

Organizace kursu

Kurs probíhá ve skupině 6 - 12 účastníků (výjimečně více) pod vedením jednoho instruktora (výjimečně více). Na kurs dohlíží "course director", který je zodpovědný za materiální a organizační zajištění programů, koordinaci s ostatními kursy, v případě dlouhých kursů zastupuje tutora v době jeho volna, u náročnějších programů spolupracuje s tutorem. Na vybrané programy je možná pomoc i dalších instruktorů. Těchto kursů probíhá ve středisku paralelně několik (až 10).

Materiálové zabezpečení

Veškeré potřebné vybavení (včetně tlustých ponožek) nabízí účastníkům středisko. Kdo co ztratí, to platí. Na tyto případné ztráty je v úvodu kursu vybírána záloha.

Bezpečnostní pravidla

Jejich dodržování je povinností č. 1. Jsou formulována jednak všeobecně pro britský OB, jednak jsou do detailu (včetně např. druhu používaných uzlů) rozpracována v jednotlivých střediscích podle specifických podmínek. Fungují jako dogma, o kterém nikdo nediskutuje. Nemají tedy charakter doporučení (jako často naše pravidla), ale jedná se o závaznou směrnici.

Instruktoři

Neexistuje nezbytná formální kvalifikace. Instruktoři vybírá operating manager střediska podle vlastního úsudku na základě osobního rozhovoru. Jsou přijímáni na zkušební lhůtu a dále na dobu určitou. Trvalé smlouvy jsou spíše výjimkou u zkušených instruktorů. Výhodou jsou zkušenosti s "hard skills", není to však nezbytná podmínka. Podstatný je vztah k lidem, schopnost komunikace. "Jedinou kvalifikací pro instruktora O.B. je mít rád lidi." říká Richard Alexander, instruktor z Eskdale.

11

Zájemce o práci instruktora působí po svém přijetí nejprve jako pozorovatel (co-instruktor), teprve potom je mu svěřen samostatný kurs s dohledem zkušenějšího instruktora. Může být přijat na delší dobu nebo jen na letní sezónu. Jeho odměna je velice nízká.

Prostředí (objekt, vybavenost, okolí)

Objekty, které jsme měli možnost navštívit (Eskdale, Ullswater, Loch Eil), jsou situovány v prostředí, které umožňuje velký výběr pohybových aktivit. V dosahu objektu byly vhodné cvičné lezecké terény a skály na slaňování, vodní plocha, rozsáhlejší les (zmapovaný pro orientační běh). Jednotlivá střediska ale zároveň mají svá specifika: Eskdale se v duchu tradic orientuje hlavně na horské expedice (bývalá horská škola), Ullswater zařazuje do programu jeskyně, Loch Eil vzhledem ke své poloze v blízkosti moře i plachetnice. V těsné blízkosti střediska bývají trvale postaveny konstrukce k lanovým kursům, zpravidla v nízké a vysoké (někdy též střední) formě. K nim patří i několik dalších atrakcí jako je "paršutistický skok", lanovka, "hrazda", "Jacobs ladder". K některým aktivitám, pokud se neodehrávají v bezprostřední blízkosti střediska, mohou kursy využít k přepravě několika minibusů (pro cca 15 lidí). Ve středisku je k dispozici veškerý potřebný materiál a také technika, kterou je možné využít pro programy (zpětný projektor, video). V kanceláři jsou různé tištěné metodické materiály pro instruktory. Ubytování a stravování účastníků je na velmi dobré úrovni, účastníci sami se v tomto směru nemusí o nic starat. Podstatným detailem je samostatná "review room" pro každý kurs, tedy společná místnost, která je stále po celou dobu kursu k dispozici, kde mohou mít po celou dobu vyvěšené materiály a kde se účastníci podle potřeby scházejí.

Doporučení, závěry

Asi je velký rozdíl mezi pedagogickou teorií OB a realitou na samotných kursech, ovlivněnou především úrovní instruktora. Ta teorie je velice promyšlená a myslíme si, že se můžeme leccemus přiučit. Zdůraznit chceme zejména následnou práci se zážitkem. Za úvahu stojí i práce s menšími skupinami: my vycházíme většinou z kapacity Lipnice nebo autobusu. Ale skupina 8-12 lidí a 1-2 instruktoři, to je úplně o něčem jiném. Jestliže jsou ve zprávě zdůrazněna pozitiva OB, neznamená to, že jsme neviděli i problémy. Je jich řada. Vycházejí dílem z ne právě nejlepší ekonomické situace ve Velké Británii a dílem z trochu vojenského způsobu organizace OB. Paralely středisko - kasárna, duty tutor - dozorčí posádky, staff - lampasáci (včetně hierarchie), Rugby - generální štáb, se přímo nabízejí a tomu, kdo zažil opravdovou vojnu, z toho občas přeběhne mráz po zádech.

Dělat závěry o tom, kdo je lepší, považujeme za naprosto zavádějící. Ono totiž udělat si pro radost 15 kursů za rok nebo udržovat vysoký standard při takovém objemu kursů, jaký má například britský OB (téměř 500 za rok pro 12 tisíc účastníků), to je opravdu úplně jiná písnička.

Magda Pinkasová + Aťa Svatoš, listopad 1992

OB Eskdale

OB Ullswater

OB Loch Eil

OB Wales - Aberdovey

OB Wales - Rhowriar

... OSTROVANĚ

I my se máme čemu učit

Kursy Prázdninové školy mají širší záběr než kursy Outward Bound - od programů v přírodě přes hudbu, drama, improvizace až k dolování skrytých rezerv a možností účastníků. Nabízejí tvořivý program, který dovoluje účastníkům zazážit, psychicky i sociálně se rozvíjet a užít si spoustu legrace. Některé z programů byly pouze kostrou, myšlenkou, kterou musela skupina rozvíjet. Výsledek nebyl zaručen, ale lidem bylo umožněno ukázat, co v nich je, a nakonec to vždycky zvládli. To dodávalo kursu zvláštní vůni.

Svoji roli hrál i prvek přátelského soutěžení při některých sportovně zaměřených aktivitách, tedy něco, co OB nechává v pozadí. Neříkám, která z variant je lepší - pouze popisuji, co jsem odpozoval.

Je těžké popsat ducha některých programů. Slepá noc nebo Tančírna byly neuvěřitelně silnými zážitky. Vyžadují nicméně značný počet instruktorů, kteří opravdu znají svoje role. Bylo by báječné zkusit něco takového u nás - i když příležitostí zařadit takový program do našich kursů je poskrovnu.

Mám pocit, že mnohé z myšlenek PŠ by se mohly výhodně spojit s našimi. V tomto směru to pro mne byla velká zkušenost a trénink.

Charakteristika instruktorského sboru

Nadšení: je hlavní charakteristikou instruktorů. Protože vedou pouze 1 až 2 kursy ročně, dokáží si svůj pobyt na Lipnici vychutnat a taky se patřičně "rozvinout".

Myšlenky: mají úžasnou zásobu programů a jsou natolik pružní, že je dokáží každodenně přizpůsobit potřebám skupiny. Jejich heslem je tvořivost.

Zkušenosti: mají značnou dávku zkušeností ačkoliv vždy je v týmu alespoň jedna vpravdě vedoucí osobnost. Všichni hosté nabízejí své dovednosti. Stupeň zralosti týmu dává záruku, že potřebám každého účastníka bude věnována dostatečná pozornost.

Bezpečnost: ve srovnání s námi má PŠ jiný názor na to, co je bezpečné a co ne. Pohmožděniny a řezné rány nepředstavují zdaleka takový problém jako u nás. Tento přístup se však nyní mění.

Ať už si PŠ od nás vezme cokoli, budoucnost je v jejich vlastních rukou. Je to pro ni velké štěstí, ale zároveň i velká zodpovědnost. Potřebuje naši podporu, ale stejně tak i my se máme čemu učit od ní.

It was never "Now we are going to the Flying Fox", it was always "Quick we are being followed by hungry canibals and this is the only way off this cliff."

Richard Alexander, instruktor Outward Bound Eskdale

účastník kursu Interprojekt 90

výběr a (T) Petra Findeisová, leden 91

Děkuju, na schledanou

Myslím, že myšlenka umožnit setkání 30 lidí z celého světa za účelem skutečně "mezinárodní osobní zkušenosti" je vynikající a výborně se osvědčila.

Lipnice je ideálním místem pro konání kursu, protože splňuje všechny podmínky pro "outdoor" centrum. Má vodu, lesy, skály, atmosféru, soukromí a veškeré potřebné vybavení. Doufám, že se vám jej podaří udržet jako základnu Outward Bound Czechoslovakia.

Hlavní záměr Interprojektu se zdá být velmi podobný našemu - stavět účastníky do náročných osobních i skupinových situací a pomáhat jim rozšiřovat jejich duševní a fyzické obzory. Co vás ovšem dělá jinými (a já myslím, že lepšími), je spontánnost vašich programů. Nic není nikdy jisté a mně se ten pocit líbil.

Tohle všechno umožnil tým Interprojektu: nikdy jsem neviděl instruktory pracovat tak tvrdě a s takovým nadšením po tak dlouhou dobu. Velmi často účastníci zapomínají, kolik úsilí stojí udržet kurs v chodu. Dokonce i v hospodě stále pracujete!

Angličtí instruktoři by se mohli z práce vašeho týmu velmi poučit. Zvláště se mi líbil vztah mezi instruktory a účastníky, který byl velmi neformální. Nemyslím si však, že stejné vztahy by mohly fungovat i u nás, vzhledem k našim tradičním pravidlům.

Program byl skvělou směsí pohybových a tvořivých aktivit. Myslím, že "Sculpture day" s Kurtem Gebauerem byl vynikající jak pro týmovou spolupráci, tak i pro osobní vyjádření. Povídání o české historii bylo důležité pro ty, kteří věděli jen málo o historii vaší země a o nedávných událostech. Pro mne, jakožto bývalého novináře, byl právě tento program velmi zajímavý a cítil jsem, že žádná návštěva země by nebyla úplná bez tohoto druhu informací. Program nám často umožňoval "překonat sebe sama". Šestadevadesátakilometrové asfaltové safari báječně vyprovokovalo týmovou spolupráci a "Tančírna" byla prověrkou sebedůvěry a schopnosti překonat své vnitřní zábrany. Bylo dobré dát lidem příležitost přemýšlet o svém pobytu na Lipnici: "Encouter in the dark" a Händelova Vodní hudba v lomu byly vydařenými příklady.

Je dobré zakončit kurs něčím, čemu Američané říkají "Big Buzz." Takto by se dalo nazvat závěrečné putování po jižních Čechách. Bylo to skutečné dobrodružství a mělo neuvěřitelný vliv na všechny, kdo se ho zúčastnili. Na prvním místě bylo ohromným zážitkem setkání s lidmi - a to i pro mne, který se na každém kursu setkávám se spoustou nových lidí. Ale závěrečný softballový mač byl vrcholem všeho! Naprostá špička!

Ke kritice se dostávám, když narazím na problém bezpečnosti programů a emoční pohody účastníků. Měl jsem pocit, že by účastníci měli mít více příležitosti promluvit o svých pocitech, neboť program kursu vytvářel silné emoce v lidech, kteří se nikdy s takovými situacemi neselekali.

Jestliže se účastníci mají poučit z některých zkušeností, potřebují často konstruktivně vyjádřit své myšlenky. Rekapitulace v malých skupinkách na konci každého dne by tomu mohla napomoci. Hitace se v tomto směru nezdála být přínosem. Chápu, že jazyková bariéra vás přiměla k rozhodnutí rekapitulace nedělat, ale myslím si, že v dané atmosféře by si lidé porozuměli snadno.

Bezpečnostní opatření jsou v britském Outward Bound o hodně přísnější. Např. při "Rock ropes" by všichni účastníci měli na hlavách přilby po celou dobu, byli bezpečně jištěni všude na horní hraně lomu, kotvící body pro jednotlivé aktivity by byly pevnější a dobře vyzkoušené. Pro "Nočního Bartoše" bychom v Ullswateru měli na vodě záchraný člun, na "Czech Pub Trip" by všichni museli mít záchrané vesty a v jedné lodi by mohlo jet pouze šest osob. Šikmá plotna při Poseidonu by byla považována za příliš nebezpečnou...

Chápejte to prosím jako mé postřehy. Právní normy pro pobyt v přírodě jsou v Anglii dost přísné a bylo by možné namítnout, že příliš mnoho opatrnosti ničí celistvost aktivit. Jestliže však Outward Bound Czechoslovakia začne plně fungovat a bude pracovat pro celou Evropu - a já vím, že bude - brzy shledáte, že vaše bezpečnostní standardy musí být lepší.

Přesto všechno byl Interprojekt velice úspěšnou akcí a všichni ho považujeme za obrovsky stimulující zkušenost. Byla to vynikající příležitost - zejména pro možnost setkání lidí z různých kulturních a politických systémů a nalezení společného jmenovatele pro všechny.

Já sám jsem se velmi poučil. Bylo snadné myslet si, že coby instruktor OB se nemohu naučit nic nového. Tento předpoklad se ukázal být špatným. Odpočal jsem si, našel skvělé přátele a zkusil, jaké to je přijímat "na druhém konci". Také jsem se naučil mnohem otevřeněji projevat, což je něco, v čem Angličané nejsou příliš dobří. Zkrátka jsem se měl báječně, ještě jednou vám děkuji, že jste mi dovolili Interprojektu se zúčastnit - byl to jeden velký HOME - RUN od začátku až do konce!

Děkuju, na schledanou (nepřekládáno, pozn.překl.)

*Jonathan STEVENS,
instruktor Outward Bound Ullswater
účastník kursu Interprojekt 1991
(T) Petra Findeisová, srpen 1991*

" Outward Bound - Inward Odyssey "

Termín OUTWARD BOUND označuje vytažení signální vlajky "Blue Peter" na palubě obchodních lodí opouštějících přístav, aby se vydaly k neznámým břehům. Aby byla plavba bezpečná a úspěšná, musí se členové posádky vzájemně doplňovat ve svých dovednostech a zkušenostech. Proto byl termín Outward Bound zvolen k označení organizace, která měla za druhé světové války pomáhat mladým mužům stát se příslušníky Britského obchodního válečného námořnictva. Učit technické dovednosti plavby je jednoduché, ale nacvičovat je za útoku ponorek a bouření Atlantiku je podstatně náročnější. Outward Bound byl myšlenkou Laurence Holta, velitele Blue Funnel Line, a Kurta Hahna, ředitele školy v Gordonstounu. Já byl žákem této Gordonstounské školy a tak není divu, že jsem byl roku 1953 přizván, abych se stal patronem Outward Bound. Od té doby jsem navštívil většinu škol a středisek této organizace na celém světě.

Vše začalo roku 1941 v Aberdovey na severu Walesu. Myšlenka se rozšířila do 18 zemí všech kontinentů a šíří se dále. Od samého začátku chtěl Outward Bound zvyšovat sebedůvěru a sebevědomí mladých lidí a jejich sebepoznávání. Je "vnitřní odysseou", je tím, co Carl Jung označil termínem "proces individualizace". Každý jedinec potřebuje vnitřní sílu, aby se mohl vyrovnat se životem, jeho nástrahami a proměnami. Filozofie Outward Bound říká, že nikdy není příliš pozdě ani příliš brzy na to, aby člověk začal poznávat sebe sama.

*HRH Princ Philip
vévoda z Edinburghu,
patron Outward Bound U.K.
(T) H. Ždímalová*

Nejde o vítězství

Dobré odpoledne, dámy a pánové. Tělesná výchova a výchova v přírodě se nečekaně staly populárními. Předmět, který byl doposud vypovězen na pár hodin týdně na hřiště, je najednou brán vážně pedagogy i politiky. National Curriculum Physical Education Working Group nedávno zahrnuje do svého doporučení, aby každý student absolvoval pobyt v přírodě, v prostředí mimo svůj domov.

Samozřejmě, že souhlasíme - a já vám chci sdělit něco o přístupu Outward Bound k rozvoji osobnosti prostřednictvím zkušeností a pobytu v přírodě. Rád bych zdůraznil rozdíl mezi tím, jak je každý člověk během rozličných činností hodnocen a tím, jak by měl být hodnocen.

pánové Holec a Neuman s Vévodou z Edinburghu, Aberdovey 1991

V současnosti je výkon vždy nerozlučně spjat s výsledkem. Jinými slovy - to, co se počítá, je vítězství, nikoliv účast. V první řadě jde o to, kdo bude první. Důraz je kladen na prokázání individuální či týmové výkonnosti, dovednosti, znalosti, fyzické převahy. Je to velmi omezený způsob, jak se přiblížit podstatě věci, protože se vše týká více jedince než kolektivního či sociálního povědomí. Vítězství je krásné - ale k osobnímu úspěchu je zapotřebí mnohem více.

A právě zde vstupuje do hry Outward Bound. Vlastně do ní takto vstupuje už půl století. Pro nás, stejně jako pro dvanáct tisíc lidí, kteří každoročně projdou našimi kursy, je právě účast klíčovou záležitostí. Protože věříme, že úspěch je něco, co se nedá objektivně změřit. Úspěch je nesmírně individuální věcí. Smysl užitku, který si účastníci odvázejí z našich kursů, nemá nic společného s tím, zda jsou či nejsou rychlejší, lepší nebo chytřejší než kdokoliv jiný. Náš přístup je více zaměřený na samotný proces, větší důraz dává na účast než na výkon. Procházíme obdobím, ve kterém neúprosné pátrání po naplnění osobních cílů ve všech sférách života vytvořilo přinejmenším stejné množství problémů, jako jich vyřešilo. V devadesátých letech musíme hodnotit úspěch podle jiných měřítek: a těmi jsou vytváření sebeúcty a sebedůvěry. Schopnost vytvářet tvůrčí pracovní vztahy a akceptovat fakt, že každý je svým příspěvkem něco platný. Jenomže takový přístup vyžaduje specifické, vyrovnané prostředí. Mluvíme o příležitosti uskutečnit obřad přechodu do dospělosti, o příležitosti dát mladým lidem šanci, aby objevili sami sebe. Aby poznali, zda na konci dne je to, že doběhli první, poslední nebo někde uprostřed, podstatné nebo nepodstatné. To je opravdová změna zaměření, které je třeba dosáhnout. Nejde o to, kolik z této činnosti se dostane do osnov, ale proč ji klademe na první místo.

Jak posuzujeme její efektivnost a kde se uplatňuje: V prostředí, kde není snadného rozhodování. V prostředí, které je současně nepřátelské i vyzývající. Zkrátka v prostředí, které samo o sobě vede k vytváření celoživotní zkušenosti spíše než jednorázová pomíjející činnost. Navracíme se ke koncepci "strenght through adversity" /"zocelení se přes překážky"/.

Outward Bound je pokroková, osvícená organizace, která má za cíl poskytnout mladým lidem každou dostupnou příležitost vyzkoušet si sebe sama a sžít se svými nedostatky. Věříme, že lidé jsou lepší než si sami uvědomují. Jestliže dosáhneme toho, že plně rozumí tomuto faktu, pak nikdy více nemusí usilovat o nic jiného. Toto je úkol i poselství Outward Bound.

*Ian Fothergill,
výkonný ředitel Outward Bound Trust Velká Británie
Londýn, House of Commons, 12.3.1991
(T) H. Ždímalová*

foto: J.Musil

Na návštěvě u NOLSu

Městečko Lander se na první pohled neliší od ostatních pozapomenutých měst amerického středozápadu - hlavní a v podstatě jedinou ulicí, dřevěnými štíty dílen a barů, jediným kinem a omšelým hotelem. Vlastně se tu zastavil čas; Lander žije ospale a líně jako stáda pasoucí se na pláních za městem. Kdysi byl Lander centrem pasáků a zlatokopů, dnes je sídelním městem proslulé **NATIONAL OUTDOOR LEADERSHIP SCHOOL** (zkr. NOLS) - americké národní školy vychovávající instruktory pro sporty v přírodě.

V záhlaví názvu má NOLS vepsáno poslání: **"být nejlepším zdrojem znalostí o divoké přírodě, o jejím zachování a o vůdcovství."**

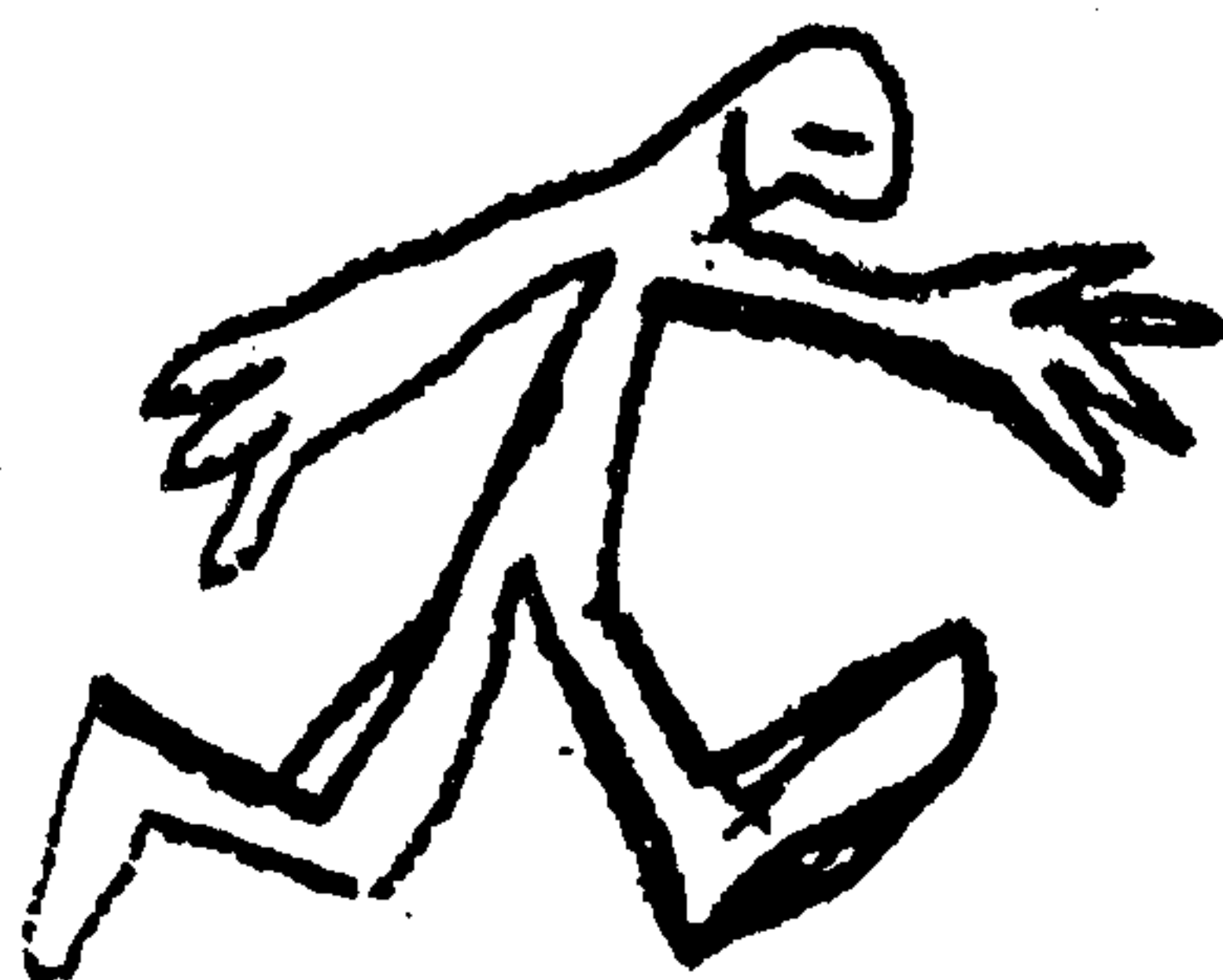
Známky o přítomnosti NOLS najdeme v Landeru na každém kroku. Podél silnice visí reklamní tabule, u hotelu vlaječky, za obytnými domky vyrostly sklady materiálu. V podstatě všichni zdejší obyvatelé pro NOLS pracovali, ale NOLS tu znamená víc než jen pracovní příležitost. Je také možností, jak toto malé městečko proslavit, a proto mu zde všichni bez výjimky fandí.

NOLS si nevybral Lander jako svou základnu náhodně, má nahoře nad městem v Sinks Canyonu a v horách Wind Rivers ideální podmínky pro výuku "horských" sportů.

Pátrající po historii vzniku NOLS, dostáváme se až k roku 1964, který měl hned dvojnásobný význam. Tehdy jedniak Kongres schválil tzv. Wilderness Act, který zachránil tisíce hektarů lesů a hornaté země tím, že je vyňal z tzv. "všestranného využívání", jednak to byl rok, kdy z pobočky Colorado Outward Bound odešel vedoucí instruktor PAUL PETZOLD. Odešel s myšlenkou na založení školy, která by vyučovala, jak žít v divoké přírodě, s důrazem na bezpečnost lidí a ochranu přírody samé.

Kdo byl Paul Petzold? Především horský vůdce a prvotřídní horolezec s dalekosáhlými schopnostmi. V roce

1924, kdy mu bylo pouhých 16 let, se zapsal do historie amerického horolezectví prvovýstupem na štít Grand Tetons ve Wyomingu. Brzy založil vlastní školu pro horské vůdce, první svého druhu v Americe. V roce 1938 se zúčastnil americké expedice na K2, kde vytvořil nový americký výškový rekord. Během 2. světové války trénoval americké vojenské oddíly na lyžích.

Počátkem šedesátých let vedla Petzolda jeho dobrá reputace i četné zkušenosti do organizace Outward Bound, která vlastně pořádala první kurzy dobrodružné výchovy v přírodě v USA vůbec. Petzold však stále toužil odstartovat podobný, ovšem náročnější program, který měl pro Outward Bound a další sportovní školy připravit vůdce a instruktory. Podařilo se mu to v létě roku 1965 v Landeru ve státě Wyoming. Na první kurzy se zapsalo 100 studentů - samí muži. Kursové činilo \$ 300.

Rok 1966 přivedl do NOLS také ženy, ale pouze v samostatném kursu. Od roku 1967 však už nejsou kurzy segregovány. Zájem o kurzy se podstatně zvýšil v roce 1971, kdy televize odvysílala dokument "Thirty Days to Survival" (volně přeloženo: Třicet dní na přežití). Film podrobně zachycoval průběh jednoho kursu. Začínal putováním krajem pod horami, během kterého se účastníci představili a navzájem seznámili. Později se účastníci dostali do skalnaté oblasti, kde se naučili základům horolezectví.

Jak zacházeli hlouběji do hor, učili se postupně správně stavět stany, chytat ryby i rozdělávat oheň v dešti. Důležitou součástí výuky bylo i poznávání rostlin a živočichů, čtení cesty z mapy i z terénu, základy první pomoci, nouzové přenocování, atp. Kurs končil samostatnou expedicí účastníků, kteří byli na týden ponecháni uprostřed divočiny bez jídla, stanů či mapy a měli neznámým terénem dojít až do místa, kde na ně čekala závěrečná recepce s instruktory. Tím dokázali, že si plně osvojili vyučované dovednosti a že jsou schopni přežít v přírodě.

Počátek 70. let znamenal pro NOLS expanzi. Škola začala zakládat své odnože v různých částech USA. Některé zanikly stejně rychle, jak vznikly, ale dvě v hornatém terénu fungují dodnes. Jsou to NOLS Pacific Northwest v pohoří North Cascades ve státu Washington a NOLS Alaska

umístěný v národním parku Denali na Aljašce. Během dalších let k nim přibýly ještě NOLS Mexico a NOLS Kenya a jako poslední také NOLS South America umístěný v Patagonii. NOLS se z původní skromné školičky stal prestižní organizací v oblasti výchovy v přírodě s celonárodní působností.

Dnes organizuje NOLS zhruba 44 různorodých kursů ročně (některé až v šesti termínech) s celkovým počtem asi 2 100 studentů. Délka kursů se pohybuje od 3 do 13 týdnů. Každý z nich absolvuje 8 - 17 studentů pod vedením 2 - 4 instruktorů.

V nabídce NOLS se objevují kurzy zaměřené na výuku horolezectví a vysokohorské turistiky, kurzy mořského kajakingu, lyžařské kurzy i kurzy s výukou jízdy na koni. Ke specialitám patří

semestrální kursy, kde studenti okusí "od každého něco", tj. základy všech jmenovaných sportů plus lekce z biologie a ekologie i výuku tábornických dovedností. NOLS pořádá i kursy "25plus" pro účastníky starší 25 let, se zřetelem ke specifickým požadavkům této věkové skupiny. Atraktivní jsou expedice, kde se všechno děje naostro a doopravdy. Mezi nejtěžší z nich patří Mt. Aconcagua expedition a Mt. Denali (Mt. Mc Kinley) expedition.

Dejme ale nyní slovo panu JIMU RATZOVI, výkonnému řediteli NOLS, aby sám organizaci, kterou vede, představil. "NOLS je především škola, i když přiznávám, že trochu odlišná. U nás mají tužky a poznámkové bloky stejný význam jako batohy, stany a lana. Naší školní třídou je divoká příroda a hodiny trvají dlouho. Věříme, že se informace nestává znalostí, dokud studenti nemají možnost si ověřit a prakticky vyzkoušet, co se naučili."

K otázce podobnosti NOLS se školami přežití Jim Ratz poznamenává: "NOLS není škola přežití. Učíme naše žáky, jak se dostat do riskantní nebo krizové situace. Učíme je, jak pohodlně se dá v přírodě žít. A

jak se dá o přírodu postarat, aby po našem odchodu po nás nezbyly žádné stopy. Především ale NOLS slouží lidem a tomu, aby se naučili, co to obnáší spolu žít, spolupracovat a být ve velké míře závislým na druhém."

Kursy začínají na základně v Landeru. Účastníci mají možnost překontrolovat funkčnost vybavení, které si přivezli z domova, případně doplnit chybějící věci a provést drobné opravy. V kuchyni zase dostanou možnost si navázat a připravit potraviny, které si také sami ponosou. NOLS si na jídle zakládá, dodržuje zásadu, že musí být vydatné, lehce stravitelné a chutné, a samozřejmě také co nejlehčí. Další vybavení na kurs je vybíráno se zřetelem na jeho bezpečnost, funkčnost a váhu.

Po úvodním pohovoru s instruktory jsou účastníci autobusem nebo letadlem dopraveni na místo kursu. Začíná vlastní výuka. Její náplň se podle zaměření jednotlivých kursů liší, ale přece jenom existuje základ společný všem kursům. Instruktory ho nazývají **Core curriculum**. Pokusím se ho nyní stručně objasnit.

1. Bezpečnost a úsudek
 - základy první pomoci, prevence a ošetřování onemocnění

způsobených teplem či chladem, záchranné techniky, postup při ohrožení života nebo zdraví

- prevence nehod, uvědomo-

- vání si rizika a jeho hodnocení
- 2. Vůdčovství a expediční dynamika
 - psychologie, vyučovací styly, styly ve vedení lidí
 - plánování expedice
- Zde má každý možnost vyzkoušet si své schopnosti během programu "leader of the day", kdy je mu předáno vedení a má vést celou skupinu podle jím připravené trasy.
- 3. Táboření s minimálními následky a ochrana přírodních zdrojů
 - výběr místa pro táboření, budování útulku, používání vařiče, druhy ohňů, hygiena, způsob likvidace odpadů
- 4. Poznávání životního prostředí
 - ekosystémy, poznávání rostlin a zvířat, geologie, antropologie, astronomie, předpovídání počasí
 - v případě zahraničních kursů i stručný historický a kulturní přehled
- 5. Dovednosti pro život v přírodě
 - vaření a pečení v přírodě, správná a vydatná výživa, sledování počasí, fyziologie ve vyšších nadmořských výškách, udržování výstroje a výstroje, drobné opravy
- 6. Techniky cestování
 - práce s mapou a buzolou, navigace a hledání cesty v nepřehledném terénu, časová kontrola plánu, hospodaření se silami
 - chůze s batohem, jízda na koni, na kajaku, plachtění, horolezectví, lyžování, speleologie, rybaření
- 7. Veřejný sektor
 - hospodaření s půdou a lesy, etika na pomoc divoké přírodě, využívání přírody při jejím současném zachování.

Jeden z instruktorů, ANDY CLINE, o kursech říká: "NOLS není jenom velká zkušenost. Je také podnětem k otestování vlastních myšlenek a k dalšímu osobnímu rozvoji. Je to něco velmi cenného, co si s sebou odná-

*Best wishes and
good luck from
America and our
Outdoor Education
Schools.*

*The outdoors
is a wonderful place
to learn about life
and yourself
Personal regards Paul Petzold*

Z cestovního deníku
Ivy Šilpochové

Best wishes and good luck from America and our Outdoor
Education Schools.

The Outdoors is a wonderful place to learn about life and yourself
- personal regards

Paul Petzold

šíte a ponecháváte v sobě po celý zbytek života."

Během kursu mají účastníci možnost si vyzkoušet vše, co jim instruktoři vysvětlí a ukážou. Ale navíc je na ně postupně přenášena i zodpovědnost za jejich jednání; to proto, aby si uvědomili důsledky svých rozhodnutí. Účastníci jsou záhy vtaženi do vedení kursu a postaveni před nutnost volit jako skupina mezi různými variantami, rozhodovat se. Instruktoři NOLS věří, že se účastníci nejvíce naučí (a poučí) právě ze svých chybných rozhodnutí a omylů.

Co se týče výchovy účastníků, NOLS zdaleka nepůsobí jenom v oblasti sportovní či ekologické. To nejpodstatnější, co se účastníci naučí, je těžko zachytitelné - jak vycházet se všemi (ale zejména se spolubydlícím ve stanu), jak se adaptovat na ztížené podmínky nebo zhoršené počasí, jak nebýt bezradní a zoufalí, jak se tolik neobávat a víc si věřit, jak se starat jeden o druhého...

Gabrielle Schuermann po semestru stráveném na Aljašce napsala: "Vždycky jsem si myslela, že jenom vousáci a poloviční blázni zlézají hory a dobrovolně žijí na sněhu. Neuměla jsem si představit, jaké to je stát na

strmém svahu a dívat se na tu zářící bělobu stovky metrů hluboko! Nebo jak může chutnat šálek horké čokolády, který vám spolubydlící přinese ráno do stanu! Během semestru na Aljašce jsem se naučila mnoho, ale když sedím zde, ve svém pokoji v Chicagu, zjišťuji, že se stále ještě učím... Učím se, jak vyjít s člověkem, který k večeri připraví nepoživatelné těstoviny, jak se dohodnout s lidmi, kteří mají úplně jiné představy o dalším postupu. Myslím, že jsem se naučila, jak se nebát výšek, jak se cítit pohodlně v jakémkoliv počasí a jak být zodpovědná za sebe, ale i za ostatní. Na kursu bylo dost a dost času klást si spoustu otázek a už teď se těším, že strávím zbytek života snahou na některé z nich odpovědět..."

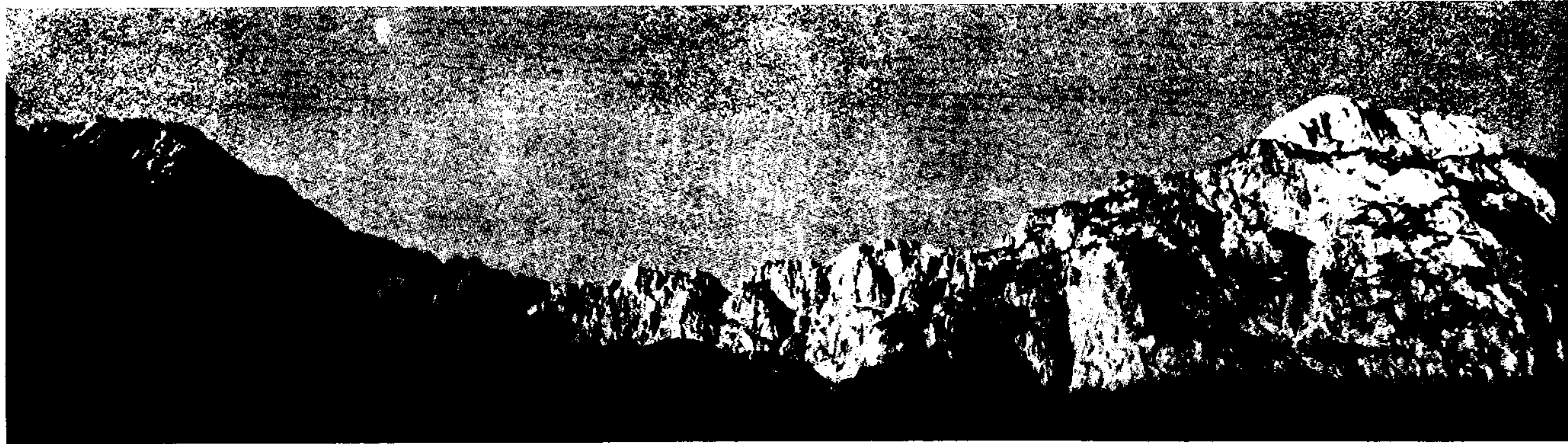
NOLS pořádá každý rok na podzim v Landeru výroční konferenci, na kterou se sjedou stovky instruktorů, bývalých účastníků i příznivců. V rámci konference probíhá řada společenských událostí, přednášek a doškolovacích akcí - rozhodně je na co se dívat a čemu se přiučit. Zatím poslední konference NOLS se uskutečnila od 30. srpna do 2. září 1990 a NOLS na ni pozval také instruktory Prázdninové školy Lipnice.

Na konferenci zazněly příspěvky z těchto oblastí: etika využívání divoké přírody, vedení lidí a schopnost s nimi jednat, výchova v přírodě, bezpečnost na kursech, analýza rizik a zisků. Nejvíce mne zaujaly přednášky psychologa EDA PORTHANA, který se ve svých přednáškách zaměřil na způsoby zkvalitnění výuky na kursech NOLS.

Uvedu zde stručně některé nejzajímavější myšlenky, protože se domnívám, že mohou být podnětem i pro naše instruktory podobných organizací, jak je NOLS.

Každý instruktor by si měl před zahájením vlastního kursu zodpovědět otázku, proč ještě tuhle práci dělá. Účastníci nepotřebují, aby si na kursu ventiloval své soukromé starosti a mindráky, naopak potřebují za svého vůdce někoho, kdo dokáže dospět a dál normálně fungovat, být pozitivní, ovládat se a plnit své povinnosti. Ed Porthan radí: "Když jdete na jeviště, nechte svá zavazadla v zákulisí." A také: "Pokud chcete zvládnout druhé, je dobré nejprve zkusit zvládnout sebe."

Dokonalé ovládnutí ale neznamená, že by instruktor neměl (a nesměl) dělat chyby. Naopak, někdy je výhodné něco schválně pokazit a pa

se k tomu před skupinou přiznat. Např.: *"Mohli byste mi odpusit, právě jsem to pěkně zvorala!"* Může to napomoci nenadálému sblížení s účastníky.

Dalším důležitým pravidlem je, že se účastníci nezajímají o to, jak mnoho instruktoři znají, dokud nepocítí, jak mnoho o ně instruktoři stojí. Jinými slovy, instruktor musí ukázat svůj zájem a svou účast jako první.

Často se na kursu objevují tzv. balvany, tj. lidé, kteří hledí na svět kolem sebe s podezíravostí, despektem či nenávisť. S těmi bývá potíže, odmítají se cokoliv naučit a délka kursu není dostatečně dlouhá na to, aby mohli být převychováni. I pasivní účastníci nebo ti, kteří kurs sledují s nezájmem, jsou snáze převychovatelní než tyto balvany. Ed Porthan radí, aby instruktoři neplýtvali na balvany ani časem ani úsilím, protože na ně kurs prostě nestačí a je škoda nevěnovat se ostatním účastníkům kvůli jednomu balvanu.

Další zajímavý postřeh se týká vysvětlení účelu kursu. Ed Porthan se domnívá, že by se účastníci **během prvních třech minut** od zahájení kursu měli dozvědět, co by jim osobně kurs měl přinést, kde by se měli na

jeho konci octnout. Vysvětlit účel kursu po týdnu je pozdě!

Co se týká vlastností instruktora, je Ed Porthan přesvědčen, že by měl být nadšeným optimistou. *"Svým postojem ke světu dáváme vlastně účastníkům kursu model. Pokud budeme stále zdůrazňovat, že se svět řítí do záhuby, předáváme jim špatnou zprávu. Na světě je již příliš mnoho pesimistů, víc už si jich nemůžeme dovolit!"* Vhodným postojem je, hledat v každé situaci řešení, možnost zlepšení. Jedině to je ta správná zpráva, kterou můžeme předat účastníkům.

Ed Porthan dále radí: *"Nebojte se riskovat! Celý pokrok je jeden velký risk. Jedině pokud jste ochotni stoupnout si až na okraj, jediné tehdy porostete!"*

Instruktor by měl očekávat vždy jen to nejlepší od sebe i od svých účastníků. Protože v životě většinou platí, že dostaneme to, co od něho očekáváme. *"Víra vytváří skutečnost!"* A ještě instruktorům připomíná, že nikdo nejsme vševědoucí. *"Nebojte se přiznat, že něco nevíte... Konec konců, otázky na kursu kladené jsou daleko důležitější než odpovědi na ně!"*

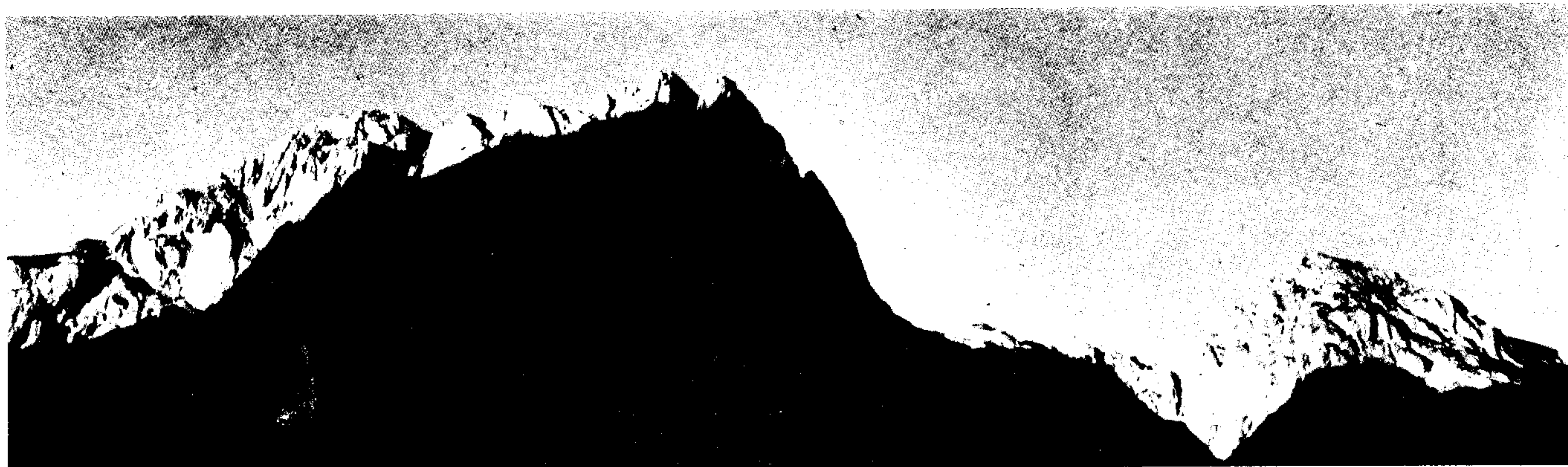
Nakonec Ed Porthan pojednal o vlastnostech, které předurčují dobrého instruktora. Jsou to:

1. pracovní etika spojená s žebříčkem hodnot
2. schopnost celý život se učit a zdokonalovat
3. ochota riskovat
4. jistý druh vizionářství
5. ochota přizpůsobovat se změnám
6. schopnost nadchnout a strhnout lidi
7. schopnost komunikovat (a zejména naslouchat!)
8. nadšený optimismus
9. vysoké nároky na sebe i na druhé
10. neúnavná schopnost překonávat překážky

K tomu všem, kteří u nás v oblasti dobrodružné výchovy v přírodě pracují, přeji, aby jim tyto vlastnosti rychle přešly do krve a aby si český Outward Bound brzy získal tak dobré jméno, jako má americká National Outdoor Leadership School.

Eva Macourková, jaro 1991

fotografie na této dvoustraně: Rostislav Kyša

TVRDÝ TRÉNINK MANAŽERŮ

Manažeři to dnes nemají lehké. Jsou na ně kladeny stále větší nároky a své příjmy si musejí tvrdě zasloužit. Aby obstáli, absolvují různé kurzy, které mají mnohdy značně svéráznou formu...

Stál po kotníky v močále a pátravě se rozhlížel kolem sebe. Měl mít před sebou jezírko s ostrovem a stezkou kolem. Jenže Gerhard viděl jen močál, ostřici a pár pokřivených bříz. Především však viděl černě. Neměl jídlo, peníze, oheň, nevěděl, kolik je hodin, a neměl tušení, kam zabloudil. Věděl jen, že je ve Švédsku na manažerském kursu pro přežití.

Tyto dobrodružné výlety jsou dnes velmi moderní. Mnoho manažerů si slibuje, že si na nich vyzkouší schopnosti a vlastnosti, které potřebují při svém zaměstnání: tvořivost, pohotovost, pružnost, vytrvalost, silnou vůli. Kromě toho takové semináře prospívají zdraví. Tyhle vyhlídky teď ale Gerharda málo utěšovaly. Dynamický, ctižádostivý manažer ze zaměstnavatelského svazu kovoprůmyslu, který vždycky věděl, kde je jeho místo, postrádal v močále ten pravý rozhled. Pod žhnoucím sluncem, obklopen armádou bodavého hmyzu neměl tušení, kam se vrátit. Přitom před dvěma hodinami, na počátku orientačního pochodu švédskou divočinou, vyrazil kupředu jako šikovatel do útoku na nepřátelské pozice. Stejně tak i ostatní, kteří ho následovali, vesměs špičkoví pracovníci s tučnými konty a většinou i bříšky, byli teď ztraceni v bažinách. Personální šéf Uwe, reklamní přeborník Wolfgang, zavalitý stavební kádr Hans a organizační vývojový pracovník Werner. Přidaly se dokonce i tři ženy, obdařené v životě mnoha úspěchy a talentem o nich mluvit.

Doma všichni pobírají pěkné platy. Tady dostává velmi slušné peníze jen Henning Henschel, který odpovídá za průběh seminářů pro manažery a za to, že žádný z nich nezůstane nadobro vězet v močále. Na parníku, který dopravoval jednu skupinu jeho svěřenců z Kielu do divočiny, vysvětloval Henschel smysl semináře: *"Jsme přesvědčeni, že moderní vedoucí pracovníci musejí být pružní, musejí vždycky zvládat situaci a podávat maximální výkon. Jen takoví lidé jsou schopni řídit naše hospodářství. A na cvičišti přírody můžeme tyto vlastnosti trénovat. Konkrétní prožitky v divočině vyžadují od každého sociální přizpůsobivost, tvořivé myšlení a jednání, soustředěnost a schopnost spolupráce. Příroda každé chybné rozhodnutí trestá, ihned a nemilosrdně, bez ohledu na rasu, pohlaví, náboženské vyznání, nebo sebelépe znějící výmluvy. Do Švédska jezdíme proto, že je tam ještě ta správná divočina, bez telefonní budky na každém rohu."*

Vedoucí pracovníci vyslechli výklad bez poznámek a dotazů. Henschel pak dal ještě každému seznam jedlých rostlin a knížku s návodem na přežití určenou vojákům. V ní se účastníci kursu dočetli tak důležité pokyny, jako že *"po nasazení jaderných bojových hlavic se tvářnost krajiny úplně změní, což velmi ztěžuje orientaci"*. Nebo že *"odumřelí či nemocní tvorové ve vodě nás upozorňují, že tato voda není pitná"*. Knížka doporučuje zejména *"včas použít mapy a kompasu, protože tyto pomůcky krátí cestu a šetří čas i síly"*. Všechno by vlastně mělo bezvadně klapat.

Nicméně Gerhard uvízl v močále. Už mu svítalo, že se asi odchýlil o dobrý kilometr k jihu. Nezbylo než čvachtat močalem na sever.

"Nejdůležitější ho pomocníka do divočiny máš tady nahoře mezi ušima," říká mu pak na shromáždění Preben Mortensen.

"Nikdo ti nezakazuje používat mozek." Preben žije v divočině už dvacet let a zná ji dokonale. Býval voják z povolání, teď trénuje parašutisty a protiteroristické jed-notky švédské armády. A kromě toho se o své zálešácké vědomosti dělí s německými manažery. Zná všechny jedlé rostliny, umí vykřesat oheň, sekerou rozetne zápalku, z deseti metrů treťí nožem každého útočníka do srdce a revolver tasí v setině sekundy. Aspoň to tvrdí. Teď vytahuje z tlumoku salám a černý chléb a překypuje dobrou náladou. Ostatní znechuceně míchají vývar z borového jehličí. Kdo se někdy v něčem podobném koupal, dovede si představit jak to chutná. Přes vysoký obsah vitamínu C zaručuje tento nápoj spolu s hladem pořádnou depresi.

Poněkud tudnomyslně posedávají kapitáni hospodářství kolem táboráku, naslouchají svým kručícím žaludkům, suší si ponožky a klábosí o daních a osobních nákladech, ale také o šplhání na laně a o problémech s orientací podle mapy a kompasu. Právě s těmito problémy se zas příští den potýká Gerhard, odpovědný za to, že jeho skupina půjde správnou cestou. Naučil se již aspoň, že je moudřejší zvolit okliku po vyšlapané stezce než se rychle a přímo vrhnout do ztracena. Tím se vedoucí pracovníci řídí v dalších dnech: chodí oklikami, dopřávají si dlouhé pauzy, sluní se nebo si zaplavou ve vlažné vodě. A po zkušenostech s borovicovým čajem se už nepokoušejí pozřít něco z divočiny.

Jen ti, kteří dostali nějakou funkci nebo mají za úkol vést nějakou akci, prokazují vůdčí schopnosti a "analyzují problémy". Kádrová poradkyně dbá na to, aby se nikdo neztratil vedoucí internátu organizuje přechod řeky suchou nohou pomocí lana a závěsného háku. Gerhard má na starosti přenocování na opuštěném ostrůvku. Společné zbudování velkého stanu na závěr semináře pak u neorganizuje nikdo a podle toho tak vypadá výsledek.

Příroda měla podle Henning Henschela chybný výkon trestat, a neudělala to. Naopak, lenoši, kteří na stavbě stanu nepodíleli, měli sud

a teplý nocleh venku v lese a nemuseli poslouchat chrápání ostatních.

Japonci si nejprve začali podmaňovat svými výrobky americký trh. Potom přešli k tomu, že za své jeny skupovali americké vily, mrakodrapy a továrny. Teď udělala jejich kolonizace Ameriky další významný krok kupředu: Japonci začali vyvážet i svou metodologii, neboť jsou si jisti, že ve světě plném manažerů a obdivu k japonskému průmyslovému zázraku musejí mít i s tímto artiklem úspěch. První vlaštkou se stala škola řízení Kanriša Džosei Gakkó, která už vychovala 60 tisíc japonských manažerů; loni na jaře si otevřela filiálku v Malibu. Prostředí na ranči Calamigos je westernové, ale žáci nemají ani vysoké boty, ani kovbojské klobouky; předepsanou uniformou pro muže i ženy je ve škole Kanriša bílá tunika přes kalhoty bílé, černé nebo modré barvy. Stejnokroj má jednoznačný smysl: ať sem přišel kdokoli s jakýmkoli postavením, tady jsou si všichni rovni. Stejně jsou totiž úkoly a zkoušky, které je čekají. Zkoušek je třináct a jejich symbolem je stejný počet žlutých stužek, které na počátku kursu připnou každému účastníku na tuniku.

Den žáků japonské manažerské školy začíná brzy. Budíček je v šest a o půl sedmé se nastupuje k výuce. První přichází na řadu dvacetiminutová rozvíčka a po ní obřadné masáže ručníkem na nahých zádech. To je starý samurajský rituál k posílení kůže (a ducha). Samurajové a manažeři mají zřejmě mnoho společného, soudě podle toho, že celý kurs oplývá podobnými symboly a vojenskými prvky. Nápadné je přebírání japonských zdvořilostních formulek a poklon. Kromě těchto ceremonií se vyučuje také přesnosti. Instruktoři nedávají přestávky desetiminutové, ale sedmi nebo jedenáctiminutové. "Tak každý pochopí cenu času. Pro manažera je totiž čas daleko dražší než pro kohokoli jiného," říká instruktor Fred Delisle. Ten si svůj trénink odbýval ve vietnamských džunglích. Byl plukovníkem námořní pěchoty (dalšími dvěma instruktory jsou bývalý americký policista a

japonský učitel střední školy). Jak může bývalý důstojník učit japonskou techniku podnikového řízení? On sám vysvětluje: "Tahle škola není akademická instituce. Neprobírá se tu ani tak řízení podniku jako spíše vedení lidí."

"Jde nám o překonání individuálních slabostí, a proto vyžadujeme věci, které vám asi nebudou příjemné," vysvětluje brožura školy Kanriša a vzápětí varuje: "Vedení školy si vyhrazuje právo vyloučit z kursu kohokoli, kdo se odmítne zúčastnit výcviku, kdo bude rušit ostatní nebo překážet plnění programu." Za cíl tu prohlašují výchovu manažerů - samurajů, neochvějně věrných společnosti, která je zaměstnává, a loajálních vůči kolegům.

Lojalitě se vyučuje sedmý den, kdy se celá třída vydává na čtyřicetkilometrový pochod okolními horami. Vychází se ve tři odpoledne, návrat se různí - většinou připadne na jedenáctou až dvanáctou v noci. Ale protože mapy jsou záměrně nepřesné, může se stát, že skupina zabloudí a valnou část noci stráví v horách. Skupina se nesmí rozdělit. Vede ji předák, jehož si členové zvolili před startem; on jediný rozhoduje o všem - orientuje se podle mapy, stanoví tempo chůze i přestávky, řeší případné spory.

"To má dvojí význam: cvičit k vedení a zároveň směřovat ke stmelování kolektivu," říká Delisle. "Nesnáze, únava, útrapy potírají sobectví a utužují kolektivního ducha." Ke kolektivu patří též instruktor. Zpočátku může někomu připadat tvrdý až surový, ale postupně se stává spojencem skupiny a každého jednotlivce. Pokud některý žák nesplní úkol, instruktor s ním večer probírá látku, dejme tomu desatero školy Kanriša, jehož dvě strany psané strojem se žáci musejí naučit nazpaměť a přednést je ve třech minutách s co největším důrazem. "Jak zní páté přikázání?" ptáme se znenadání o jedné přestávce. Bill Gatis cituje: "Když dostaneš příkaz, uděláš jen jedno: zvedneš ruku a hlasitě zvoláš Ano! To vše jasně a prostě." Pan Gatis pracuje v pojišťovací společnosti a studoval řízení na Severokarolínské

univerzitě. "Na univerzitě mě nenaučili to, co se do nás snaží vtlouct tady: najít v sobě netušené možnosti, vydat ze sebe maximum." Bill Gatis se teď podíval na hodinky a utíká pryč. Připomněl si přikázání číslo jedna: "Žádné otálení, žádné opoždování. Buď úzkostlivě přesný." Sedm minut přestávky končí a Billa čeká další úkol.

Osmý den mají manažerští adepti na programu seminář s názvem Cíl jako nepřítel. "Učíme tu své žáky útočit na cíl tak, jako by útočili na nepřítele - tvrdě, odhodlaně, nesmlouvavě," říká Fred Delisle. Seznámí se frekventanti s tajemstvím podnikového řízení Japonců, s jejich obchodními metodami a finančními technikami? "Vstěpujeme našim žákům mentalitu a chování vedoucího pracovníka. V řízení je málo teorie a mnoho praxe," odpovídá plukovník Delisle. "Nemůže být dobrým manažerem ten, kdo není dobrým vůdcem."

"Tady se nevedou prázdné řeči a nepěstují abstraktnosti. Všechno se soustřeďuje na to podstatné: na vnitřní schopnost každého řešit problémy," říká s přesvědčením mladá Bostoňanka Simone di Matteová. Mohla by chodit doma na Harvardovu obchodní školu, jí však nezáleží na diplomu, na který by musela čekat tři roky. "Chci se naučit něco z manažerského řemesla, a na to mi v Calamigos stačí třináct dní. Na Harvardu bych na to musela čekat tři roky ve školních lavicích. A pokud jde o konkrétní zkušenost, té bych se nedočkala na žádné univerzitě."

V deset hodin večer se v ložnicích studentů zhasíná, ale ani teď, po čtrnácti hodinách tělocviku, studia, praktik a prostě dřiny, den pro všechny nekončí. Tu a tam se rozsvěcuje baterka, je třeba něco si zopakovat. Třeba osmé přikázání: "Nevzdám se svého cíle, i kdyby mě to stálo jakékoliv odříkání a námahu. Abych ho dosáhl, budu pracovat podle svých nejlepších schopností a s nasazením veškeré síly vůle."

Přetištěno z časopisu

100 + 1, č. 5/1989

(původní zdroje:

Christoph Scheuring, STERN
Claudio Gatti, EUROPEO)

"Survival"

Sportování v přírodě
a pěstování vytrvalosti

Rocher de Warche je kout divoké, drsné přírody uprostřed belgických Arden. Vzrostlé stromy, příkré svahy a skalní stěny vysoké několik stovek metrů, mezi kterými si hledají cestu divoce proudící vody řeky Ambleve. Kdo přijel autem přes okruh Franco-Champs a zastavil těsně u fotbalového hřiště Malmedy ve směru na Bellevaux, ocitne se v téměř zapomenutém kraji zalesněných pahorků, kam se auto nějak nehodí. Zanecháme je na konci několik kilometrů dlouhé klikatící se a nepříjemně úzké cesty, projdeme borovicovým lesem a dostaneme se na okraj skalní stěny, která spadá do Ambleve, proudící hluboko pod námi v řečišti plném spadaneho dřeva. Ideální prostředí pro sportovní test v přírodě zvaný "SURVIVAL".

Jištěn svojí partnerkou leze jeden z účastníků vzhůru po skalní stěně. Na vrcholu se chytá jiného lana a vydává se na cestu dolů. Slaňuje tak, že se nohama odráží o skalní stěnu až na konec lana a pak obratně doskočí na zem. Další účastník tohoto testu mezitím ze stejného vršku skály sjíždí na druhý břeh říčky, aby pak o kousek dále ze břehu šplhal na napnutém laně opět na druhou stranu. "Mám jazyk jako kus kůže", těžce oddychuje pětatřicetiletý C. Graus. Je celý bílý od námahy. Hlavně poslední úsek, výstup po laně, je velmi obtížný. Má za sebou plavání, výstup po horském svahu a sjezd na kanoi divokými vodami říčky. Čeká jej ještě 6 km dlouhý vytrvalostní běh v těžkém horském terénu.

Sportování v přírodě je poměrně mladou módou. Jedno odvětví sportu v přírodě, kde se pěstuje vytrvalost a síla, je již delší dobu známé: je jím běh na dlouhé tratě. Novozélandský atletický trenér A. Lydiard nechal již v šedesátých letech spát své světfenceběžce v horách Nového Zélandu v boudách na prostých, dřevěných postelích, bez jakéhokoli pohodlí. Příroda sloužila k tréninku a horský potok k osvěžování a mytí. Tato

spartanská metoda tréninku vedla k zocelení, hlavně psychickému a mentálnímu. V sedmdesátých letech následovali joggeři. Vybírali si hornatý terén a nezalekli se ani Alp. Běhali hodiny až k zasněženým úpatím hor a pak jinou cestou zpět na základnu, kterou byl jejich stan nebo horská bouda. Přišli již dávno na to že, více než blahobyt je důležité zdraví. Velkopový pocit tělesné a duševní pohody vyžaduje disciplínu a sebeobětování, kterých je možné dosáhnout pouze návratem k přírodě: již před dvěma stoletími poukazoval francouzský spisovatel a filozof Jean - Jaques Rousseau na to, že člověk žije dobře a šťastně pouze s přírodou.

"Když jsem viděl v televizi vysílání o survivalu ve Walesu, cítil jsem lehké mrazení", vypráví C. Graus, tělocvikář a aktivní judista a kanoista. Pracuje u Sportovní organizace v Eindhovenu a svět sportu zná jako málokdo jiný. "Organizovaný sport má nedostatky v mnoha směrech. Především tam, kde se jedná o vedení mladších nebo těch, kteří zanechají vrcholového nebo výkonnostního sportu. Po tom televizním vysílání jsem se šel informovat na možnosti tréninku a provádění "survivalu", při kterém se jedná hlavně o "fitnesstraining" - zvyšování síly a vytrvalosti. Nemusel jsem ani tak dlouho hledat, neboť jsem se dostal do Veghel."

Když před čtyřmi lety K. van Haaren jako učitel nemohl najít uplatnění, zahájil s podporou obce projekt "sportovní aktivity v přírodě". Do té doby pěstoval volejbal a taekwondo. I dnes má hodně co do činění s mládeží, třebaže ne jako učitel. A vypadá na to, že již před třídou nikdy nebude stát. Neboť založil tábor pro mládež. "U sportu jde hlavně o výkon. Prvek hravosti je v něm v mnoha případech zatlačován do pozadí. Pokud nepatříš k nejlepším, nejsi vlastně nikdo. Když však chceš sám pro sebe něčeho dosáhnout, musíš hledat jinou cestu. Měl jsem výhodu v tom, že mám rád přírodu. Zdálo se mi báječné seznámit se s různými tvářemi přírody a sám se měřit s jejími silami. V přírodě jsi odkázán sám na sebe a když chceš něco dokázat, pak máš srovnání pouze se sebou samým. Ať už je to

slézání skály, zápas s kanoi v divokých vodách, běh do příkré stráně nebo vytrvalostní běh lesem. Cítit se "fit" je neuvěřitelně prima. A podporuje tě napětí, zda něčeho dosáhneš."

"Mladého člověka přitahuje možnost sportovního měření sil, zejména pokud se může srovnávat sám se sebou. Nikde se tak dobře neseznámíš s lidmi, jako při sportování v přírodě." H. Salden z Veghel je onou osobou, která vše potřebné koordinuje, vymýšlí a navazuje kontakty. Salden je učitel gymnastiky, sportovní vedoucí a fotbalový trenér dorostenců v Eindhovenu. Říká: "Neposkytuje ti sport dostatečné možnosti? Ti, kteří mají výkony, se dostávají do popředí - jde však o velmi malé množství lidí. Zatímco stále více lidí zkracováním pracovní doby nebo pružnější pracovní dobou získávají více volného času, který by rádo investovalo do sebe. Myslím, že proto se jogging stal takovou módou. I ten má co činit se zkoumáním svých vlastních možností. Stejně jako jízda na kole, plavání nebo bruslení. Až někdo přišel na nápad kombinování různých pohybových forem. Tak se zrodil populární triatlon. My se ale snažíme o něco jiného. Toto je ještě zcela čistý sport: testovat sám sebe. Spolu s druhými putovat několik týdnů Ardenami, Vogezi až na jih Francie, případně přírodou Skotska nebo Walesu. Spát pod širým nebem nebo ve stanu, mýt se v potoku. Být odkázán na sebe a na druhé. Potřeba vzájemné pomoci je velká. Obdržel jsem dopisy od rodičů, kteří píšou, že se jejich syn nebo dcera v takovém táboře zcela změnili. Naučili se vážit si sklenice vody, nejsou dále otroky diskoték nebo televize. Přirozeně: takového hochy se těžko změnit za dva týdny to, co se zkazilo za 16 let. Avšak najednou uviděl v přírodě jinou tvář života: to je to, co pomáhá vytvářet charakter."

Vedoucí jsou sami zocelení životem v přírodě. H. Salden: "Především na začátku vystupuji někdy velmi autoritativně. Je to nutné pro bezpečnost všech přítomných. Turistika, jízda na kanoi, běh, slézání skal, putování rozsáhlými lesy a bažinami a v zimě běh na běžkách, to vše jsou důležitá

součástí takového programu. Večer výměna zkušeností u táborového ohně a spánek. Zde není místo pro radio nebo televizi. A alkohol je zcela zakázán."

"Tento rok proběhlo mimo různé kursy (jízda na kanoi, skálolezení) také několik speciálních kursů školních. Když se dnes cestování do zahraničí pro školy zdražilo, je právě

toto krásná změna" pokračuje Salden. Zájem o tuto akci vzrůstá. Na příští rok je již objednáno 200 dnů kursů.

Důvod tohoto zájmu je dle jeho mínění jednoduchý: "Seznámíš se s přírodou v její nejpříjemnější formě. Vodopád je sprchou, potok koupelnou, les toaletou, příroda musí dodávat jídlo a nebe je střechou, pod kterou spíš. Někdo spí pod stanem,

ale pak si ho musí sám nosit v batohu. Pracujeme pokud možno s malými skupinami, hlavně u mládeže, a snažíme se, aby skupina čtyř měla svého průvodce. Jde o to, aby člověk nalézal sám sebe v přírodě bezpečným způsobem. A nalézání sebe sama je důležitým aspektem survivalu."

Výběr a překlad z holandské literatury Ferda Červenka
Cios Sittard

foto: J. Musil

S pacienty v drsné přírodě

Myšlenka vznikla před třemi lety na nedělní vycházce pacientů Odbočky pro rehabilitaci neuróz v Lobči. Bylo krásně, jim i mně se se chtělo jít dál a nevracet se. Slovo dalo slovo, postupně vznikla svépomocná skupina, která organizuje pobyty v přírodě, víkendové i delší. Dlouhé akce se konají jednou až dvakrát do roka, bývalí pacienti je připravují v klubu, který mají na Horní Palatě v Praze.

Atmosféru vám přiblížím citací svého deníku z první z nich, přechodu Slovenského Rudohoří:

"Zastavujeme u potoka. Janě vyorávají dva cvočky z džínsů díry do boků, operujeme je tedy z kalhot ven. Pak nahoru do kopců, kde se zase ztratí zelená značka, jdeme dle azimutu tam, kde tušíme Hrochotskou dolinu... Silnička odbočuje na jih, my chceme na sever, kličkujeme lesem, stmívá se, vyčítáme si, že jsme opovrhli seníky, které jsme míjeli v šest. Průsekem vidíme v dálce světélka. Je to areál družstva, kterým procházíme nekonečnou dobu. Tomáš má krizi a zpoždí se. Janu ničí nové pohorky. Tma, blížíme se k dolině, až k cestě sahá hustý les.

Konečně kousek louky (ráno se ukáže, že spíš močálu). Bivakujeme, většina se ještě statečně myje v potoce. Janě dávám na nohy Framykoin. Je vysoký tlak, hvězdy svítí naplno, měsíc nikde. Teplota z denních 27°C klesá k nule. Budím se ve tři ráno, mlha padá, jsme pokrytí jinovatkou. Vidím, jak se Martina ve svém spacáku třese (Tomáš ho nazývá kalexákem). Vyměňujeme si spacáky, za chvíli se třesu taky, radši obíhám ležení. Přibývá světla. Zdá se mi, že nahore ve stráni souběžně se mnou běhá bílá paní - asi vliv nevyspání, zimy a únavy."

Ze všeho nejvíc mě během akce fascinovalo, že pacienti nejsou k poznání. Ten, který v Lobči nad sebou

jen hypochondricky hloubal, je schopen humoru ve chvílích, kdy všem ostatním naskakuje husí kůže. Ta, která během léčby vedla s terapeuty i po nocích nekonečné monology pointované sebevražednými úvahami, je najednou nenápadnou, pomáhající členkou skupiny. Přitom oba dva své potíže cítí dál. Z toho si odvozují teorii, že pacient má tři já. První, *trpící*, dětské, které spustí pláč při vstupu do ordinace. Druhé, *civilní* já, které dělá to, co se normálně sluší a patří. A třetí já je *heroické*, přijde ke slovu na horách. Je možné, že léčba v institucích spojená s pracovní neschopností posiluje první já. (Pozor, úvaha se týká jen lidí trpících neurotickými obtížemi, nikoli všech psychiatricky nemocných.) Je možné, že tato tři já téměř nejsou propojena a jsou vázána na určité prostředí. A že posilována mohou být jen v tom prostředí, do něhož patří. Domyšleno do konce, vyplynou strašlivé nároky na přiměřenou léčbu, ale splnitelné. Vzpomínám si na primářku jisté léčebny v Utrechtu, která stále opakovala: "*Jestli pacient něco chce, ať to dělá venku!*" Neměli tam ani ping-pongový stůl, aby pacient musel jít ven, posilovat své civilní já. Léčebna se tak mění v dispečink, léčitelé fungují jako terénní andělé strážní. Je možné, že civilní a heroické já jsou křehce propojeny dobrým sebehodnocením. Ale mám za to, že trpící já je jim protikladné. Může krásně rozkvétat ve skleníkové atmosféře terapeutického azylu a druhá dvě já tam vadnou. Když už jsme v přírodě a uvažujeme o léčebných institucích, srovnajme si obě situace.

1. V přírodě není dům, všichni jsou stále se všemi, všichni všechno vědí hned a problémy řeší na místě. Instituce je v domě a mezi územím pacientů a územím terapeutů existuje nesnadno prostupná bariéra.

2. Při pobytu v přírodě nejsou žádná psaná pravidla. Skupina si vytváří normy postupně, a to velmi závazné, týkající se nejen chování, i vybavení a oblečení. Instituce má léčebný řád, k němu i další nepsaná pravidla a doplňkový patientský systém jejich obcházení pravidel.

3. V přírodě nejsou lejstra, dotazníky, chorobopisy. Informace běží v

přímých informačních kanálech - z očí do očí. Atmosféra je velmi uvolněná, je v ní mnoho humoru, jež činí i kritiku dobře přijatelnou. V institucích se hromadí spousta informací na papírech, zdánlivě důležitých pro diagnózu i terapii, jež však mohou vytvářet jen alibi, udržovat zdání, že se něco smysluplného děje, a de facto posilovat bariéru mezi léčiteli a léčenými. Jsou instituce, kde se například zjišťuje tzv. sociometrickým testem, jak je každý pacient oblíbený. Každý, kdo se napojí na patientskou skupinu v náročných podmínkách, ví totéž za půl dne i bez testu.

4. Když se ke skupině v náročných podmínkách připojí terapeut, zcela to změni jeho navyklou roli. Dělá totéž, co ostatní, ba musí dělat o trochu víc. Včetně "nejpodřadnějších" a nejnamáhavějších prací, které by v instituci - oděn do bílého pláště - nedělal nikdy. Skupině je užitečný jen tím, co opravdu umí, na jeho titulech a odborné prestiži nezáleží. Kdyby bylo terapeutů víc, náročné situace jim jejich formální hierarchii určitě zamíchají a ošetřovatel se může stát větší autoritou než primář.

5. Mezi terapeutem a pacienty nestojí žádní zprostředkovatelé typu patientské spolusprávy, stážujících studentů nebo zaškolujících se odborníků.

6. Přes značnou náročnost pobytu v přírodě jsou respektovány osobní možnosti každého účastníka akce více než v institucích a je možné je rozšířit víc než v režimové instituční léčbě, tj. vyhecovat někoho k něčemu, na co si sám netroufá. Míra vzájemné pomoci mezi členy skupiny je vyšší než v jiných skupinách, skupina je soudržnější než jiné.

7. To, co se dělá, je v přírodě přímo spojeno s tím, o čem se mluví. Není zde typické instituční rozdělení mezi reálným světem "tam venku" a jeho slovními popisy "tady uvnitř".

Dalo by se uzavřít: zrušme psychiatrické instituce a vraťme se k přírodě. Bude to mnohem účinnější a ekonomičtější. (Když spočítáte v instituci poměr pacientů k personálu - včetně technického - vyjde vám někde skoro 1:1 a všude přesto slyšíte, že zdravotníků je málo a nemají na

pacienty čas. V přírodě stačí jeden profesionál na osm až deset lidí.) Rušení institucí by ale byl nesmysl. Spíše je přebudujme tak, aby posilovaly pacientovu kompetenci v civilu. Pobyt v přírodě budou vždy luxusním dodatkem, líbí se jen menší ně pacientů, mohou však dobře ukázat, co je v institučním režimu balastem, bez něhož se péče obejde. Zbývá otázka, k čemu jsou pobyt v přírodě dobré pacientům. Mělká úvaha by mohla tvrdit, že se pacientovi v přírodě dostává možnosti psychického a tělesného otužování, že je vystaven novým podnětům, které - žije-li ve městě - jinak nemá, že zažívá dobrodružství, které - pracuje-li v kanceláři - nezažije jinde atd.; čili, že si trénuje něco, co použije později a jinde. Takto se totiž léčba běžně vidí. Opravárenský model terapie se snad dá použít na zánět slepého střeva, ne však v přístupu k duševním onemocněním, jejichž poslední příčiny jsou většinou neznámé, které mají chronický průběh a dlouhodobě ovlivňují pacientův život. Přesto se opravárenský model ujal i v psychiatrii. I v osvětlených institucích, kde pacienti nejsou přes den ponecháni sami sobě a organizuje se pro ně program, je jeho součástí ne práce, ale *pracovní terapie*. Při ní se má u neurotiků projevit, jak pracují, aby se o tom dalo mluvit při skupinové psychoterapii. Při ní má být pacient osvícen náhledem, který pak má využít v realitě. Jenže práce, stejně jako pobyt v přírodě, je přitažlivá jen tehdy, když není prostředkem, ale cílem. Když je smysluplná. Když je něčím, co člověk může plánovat, na co se může těšit, co si užívá.

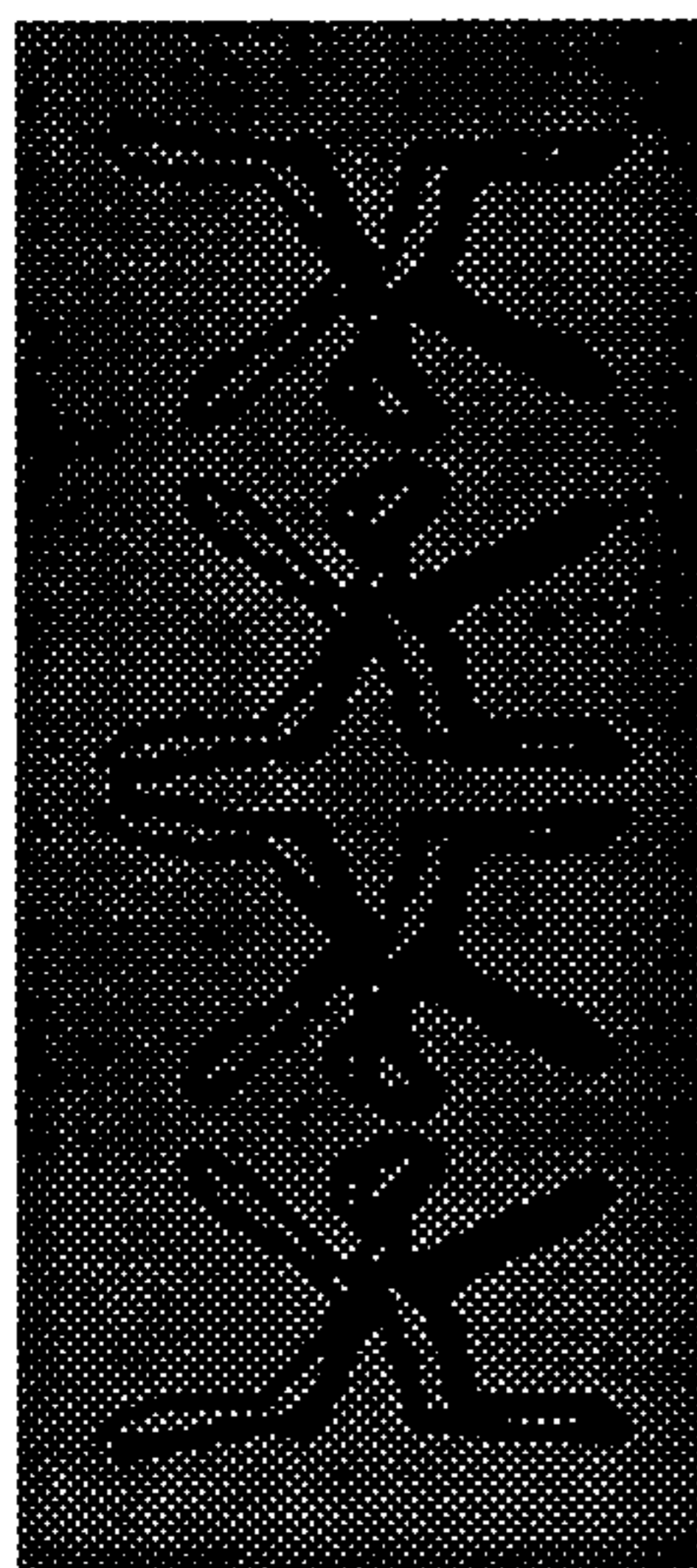
Z toho vyplývá, že ani člověk, o němž jsem doposud mluvil jako o terapeutovi, nemůže vystačit s postojem placeného profesionála. I on na sebe bere dlouhodobý závazek. Bílý plášť někomu umožňuje, aby to nevěděl. A takového bych s pacienty poslal do přírody povinně. Ať si tam zpočíná, unavený a s puchýři na nohou ujasní teoretické předpoklady své profese.

PhDr. Oldřich Matoušek
(Přetištěno z časopisu
Mladý svět, číslo 8/91)

MY JSME SI JEN TAK HRALI

Z historie dobrodružné výchovy v přírodě v Čechách

Řekli mi "...napiš do Metodáků něco o tom, jak to bylo před lety, když se experimentovalo s pobytím v přírodě, potřebujeme někoho, kdo to tenkrát všechno zažil". Ale... "my jsme se jen tak bavili, my jsme vůbec nevěděli, že se to jednou bude jmenovat Outward Bound... už je to dávno, já nevím..." Řekli, že to vůbec nevadí, ať se nestylizují do žádného moudra, vykašlu se na metodické pokyny, ať se nebojím být zcela osobní a klidně píšu jak mi zobák narost. No, tak teda dobře... pamětnice vzpomíná:

První byla ENTOMOLOGICKÁ KALVÁRIE. Rok 1976, 12 lidí, týden - na víc jsme si napoprvé netroufli. Celá akce probíhala na Žitném ostrově. Nic jsme o něm nevěděli, snad jen to, že je tam labyrint mrtvých ramen Dunaje. Znělo to zatuchle, okamžitě jsme si představili močály a mračna komárů - odtud ten název. Zkušenější říkali, že je to neprůchodná džungle, ve které se dá úspěšně bloudit i několik dní. Šéfové jsme byli dva - Ondra Valsa a já. Záměr byl prostý. Projít napříč Žitným ostrovem (tenkrát ještě nezprzněným vodním dílem Gabčíkovo - Nagymáros) a nepočítat s žádnou možností doplňovat zásoby. Propagace se dělala, tuším, přes Mladák a jeli vlastně všichni, kteří se přihlásili. Stejně to byla zajímavá směska lidí v rozpětí od sedmnácti do třiceti let, napůl muži a ženy. Všichni předem věděli do čeho lezou, ale jen někteří to dokázali reálně odhadnout.

Zvlášť ráda vzpomínám na studentku herpetologie, která v nejnevhodnějších okamžicích vytahovala nádobičko a lovila vzorky, zatímco ostatní čekali po pás ve vodě, s krosnami na hlavách. Poslední den jsme tábořiště opouštěli dost dramaticky, protože přes noc pronikavě stoupla voda a hrozila, že nás odřízne od břehu. Vzrušeně jsme balili, trošku se u toho křičelo, kolem nás kalná voda, která rychle stoupala nad pás. Udělali jsme ke břehu řetěz a podávali si krosny, ti subtilnější si přes vodu troufli jen v doprovodu, hukot vln přehlušovaly jen hysterické fistule, drama vrcholilo... přesně v tom okamžiku herpetoložka usedla na břeh, rozbalila bágel a začala v něm lovit bílé jarmilky, které používala, když vstupovala do řeky. Dívám se, jak byl tento týden vyličen

v reportáži v Mladém světě a z každého dne vybírám úryvek (autor Zdeněk Procházka):

Druhý den: ...znovu a znovu se brodíme a padáme na malém plácku na břehu Dunaje. Došly zásoby pitné vody, ale máme tabletky Pantocidu... Ušli jsme pětadvacet kilometrů.

Třetí den: Poslední nákup - čtyři kila mouky. Jdeme podle busoly, mizíme v kopřivách, ostružinách, rákosí a mracích komárů. Brodíme se bažinami a snažíme se určit polohu, ale mapa nesouhlasí.

Čtvrtý den: Celý den prší, bloudíme. Henu i s maketou padá po hlavě do strouhy. Marně hledáme hať, brodíme se. Na strmém břehu ujždějí Ondrovi nohy a dvacetikilová krosna ho táhne do hlubiny. Peter zasahuje v pravý čas. Po deseti hodinách non stop pochodu táboříme, pečou se moučné placky.

Pátý den: Obědváme rybí polévku, štiky v alobalu, kopřivové hašé a bylinkový čaj. Večeříme užovky a žáby. Lukulské hody jsou ochuzeny o pomazánku z planktonu, kterou herpetoložka preventivně znehodnocuje formalínem. Velké úspěchy slaví dezert z hlemýždů.

Šestý den: Voda stoupá, zachraňujeme holé životy. Nevíme dobře, kde jsme. Od rána jsme znovu do pasu mokří. Brodíme, poslední úsek postupujeme vyschlou plání plnou vysokých odkvétajících bodláků - pohled jak z jiného světa. Stany stavíme na břehu s oblázky jako pěst. Z hladiny vyčnívají pahýly mrtvých stromů a břehy připomínají tropický prales, proti slunci odlétá pár vyplašených volavek, nebo archeopteryxů?

Sedmý den: Poprvé po dlouhé době vstupujeme na asfalt.

Když to teď sleduji z odstupu, tak popravdě řečeno nemám žádné výraznější vzpomínky nebo dojmy. Bylo to namáhavé a nezvyklé, ale ani nijak zvlášť vzrušující ani nebezpečné. Lidé si skoro nevybavují, na vznik nějakých vztahů nebyly ani podmínky, ani čas ani chuť. Nevzpomínám si ani na ty komáry. Reportáž budí dojem, že jsme v ukrutných podmínkách a permanentním mokru s mačetami v rukou bojovali o přežití. Ne. Bylo tam také spousta slunce, písku - ta mrtvá ramena mají nádherně čistou vodu a velmi příjemné koupání. Často jsme se smáli. Nebyla to žádná rekreace, ale výprava k hranicím vlastních možností? To snad ani ne...

Usoudili jsme, že je nutné přitvrdit a příští "Kalvárii" jsme se rozhodli uskutečnit v zimě 1977. Týdenní pochod hraničním pohořím na pomezí Slovenska, Polska a Ruska. Něco přes padesát kilometrů pouze, zato na sněžnicích, spaní venku, všechno na zádech.

Bylo nás nějak kolem deseti, z toho čtyři ženy, věkové rozpětí mezi 23 až 35 lety. Předtím jsme se vzájemně vůbec neznali. Končilo se v rámci oficiálního setkání vysokoškoláků na Dukle. To jsou hrubé kontury **POHRANIČNÍ KALVÁRIE**. Co o tom tenkrát napsal tisk (Honza Dobiáš)?

"...Na nohou sněžnice, na zádech třicet kilo, na čele pot, na spacím pytli i ve stanu jinovatka, na mapě trasa pětadesáti kilometrů podél zavátých hraničních patníků vysoko v horách, na očích krása liduprázdné přírody a na duši pohlazení z kamarádské vzájemnosti... První noc pod stanem v patnáctistupňovém mrazu přinesla první poznatky. Další dny se opakovaly a staly samozřejmostí. Benzinové vařiče bylo třeba přihřát suchým lihem, voda byla pochopitelně jen ze sněhu, jediné teplo, které mělo trvalejší hodnotu i kvalitu, bylo teplo lidského těla uvnitř spacího pytle. Jedině tam, vlastním teplem - bylo možné sušit promočené nebo propocené části oděvu. Boty byly pár minut po vyzutí tvrdé jako kámen, stan ráno vytapetovaný bílou jinovatkou zevnitř. Než jsme usnuli, dýchali jsme na sebe a snili o péřové mumii s otvorem pro dvě hlavy... Během pěti dnů na hřebenech jsme si velice rychle zvykli na polární životní rytmus: ráno vstát, zahřát se snídaní, vařenou a pojídanou stále ještě ve spacáku, pak se dostat do bot, sbalit věci, sbalit zmrzlý stan, připnout sněžnice a vydat se na další cestu. Šlapat s odpočinkovými přestávkami nahoru a dolů podle patníků do tří, čtyř hodin, postavit stany, uvařit jídlo, zachumlat se do spacáků a vyrábět životodárné a vysušující teplo. Cestou se posilňovat specialitami podle nejrůznějších receptů od vloček s mlékem, medem a rozinkami až po sníh rozpouštěný v puse současně s kyselým dropsem. ...Teprve s třiceti kily na zádech, v hodinovém stoupání, kdy vlastně každý krok je jako do schodů, člověk docenil substantivum v názvu této akce. Táhlá stoupání naštěstí střídaly i příkré sešupy a poklidné partie uprostřed bukových lesů. Všechno dohromady pak zasněžená pohádka. Pustinu co chvíli přerušily rysí, vlčí a jelení stopy a sněhu bylo pořád tolik, že obrácená dlouhá běžecká hůlka se bořila až po kolečko.

Počasí nám vcelku přálo. Dva dny sněžilo, dva dny nad námi viselo zimní slunce se zamrzlým oknem. Jeden den se všichni čerti koulovali, na otevřených úsecích cesty nás porážela vánice na kolena, ostré krupky sněhu oslepovaly a v mžiku naskákaly bílé ostrůvky omrzlé kůže, na pravé tváři a pod bradou, vystavené vichru..."

Tady bych se ráda zastavila. Na rozdíl od Entomologické Kalvárie si totiž Pohraniční Kalvárii pamatuji přesně, a zvláště ten právě vyličený větrný den asi bez přehánění do smrti nezapomenu... Šli jsme husím pochodem, v mlze a vichru rozeznávali jen bágl před sebou a zcela otupěle funěli dopředu. V takových chvílích se těžko přemýšlí o smyslu těchto akcí. Pamatuji si, že jsem si několik hodin do taktu chůze opakovala primitivní slogan: "řekněte své ženě, zeleninu denně". Člověk stále řešil jednu konkrétní otázku. Zastavit se a odpočinout si už teď, nebo až za chvíli? Rozhodování mezi neúnosnou tíhou nákladu

nebo nesnesitelnou zimou. A ta úděsná perspektiva až se zastavíme: hrabat ve sněhu, stavět stan, lézt do vymrzlého spacáku s představou, že se pořádně nezahřeju až do rána, pak malátně vstát a znovu totéž. Ještě nekonečných pět dní. Raději jsem si nepokládala otázku, proč vlastně tohle všechno děláme, co si to tady dokazujeme? Má to smysl? Možná právě tahle pochybnost signalizuje, že se člověk blíží k hranicím svých možností. Jsem tiše přesvědčena o tom, že každý, kdo se k této hranici dostal, (ponechme stranou její relativnost), zapochyboval o smysluplnosti cesty k ní.

Asi je normální, že člověk hodnotí celou akci podle toho, jak mu na ní bylo. A mně na této akci bylo blbě. Celý ten den, kdy jsme bojovali s vichřicí, mě nesne-

foto : Jan Šilpoch

sitelně zábyly nohy. Pak se to změnilo v tupou bolest a pak to přešlo úplně. Na tábořišti jsme věrní instruktorské etice s Ondrášem nejdřív pomáhali stavět stany účastníkům a nakonec, za tmy, jsme postavili i ten svůj, pak jsem při svitu svíčky chtěla sundat pohorky a ejhle, ono to nešlo. Ondráš mi pomohl, objevily se ojiněné ponožky a potom sněhově bílé nohy. Nebylo pochyb o tom, že jde o omrzliny. Kdo z vás zažil pohled na vlastní "zmrzačené" tělo mi dá asi za pravdu v tom, že je jeden z nejhorších. Vskutku nezapomenutelný. V tu chvíli mně bylo úplně fuk, jestli se akce podaří, kašlala jsem na instruktorskou etiku, bylo mně srdečně jedno, jestli budou účastníci spokojeni, nebo jestli v této drsné zkoušce obstojím. Chtěla jsem domů, do nemocnice a kvokala jsem strachy, jestli to ještě půjde uzdravit. Do rána nohy až po kolena otekly. Nejbližší vesnice byla pět kilometrů hlubokým sněhem. Ondráš, který se stal jediným vedoucím, rozhodl, že musím dolů a dal mi dvojčlenný doprovod. V reportáži se píše o tom, jak jsem byla nesena na zádech. Cha chá! Ani omylem. Šlapala jsem pěkně po svých napumpovaných nožkách, šíleně to bolelo, ale asi jen tak dva kilometry, pak to přešlo, polykala jsem slzy a nená-

viděla celý svět. V horečce a silně páchnoucí česnekem, kterým jsme se celou akcí dopovali, jsem cestovala vlakem ze Sniny do Brna. Tam nade mnou kamarádka lékařka zaplakala a poslala mě na chirurgii. Zde jsem si poležela přes dva měsíce na infuzích, z toho čtrnáct dní v nejistotě, jestli mi nebudou muset amputovat všechny prsty. Pak půl roku v domácím ošetřování, dalšího půl roku belhání a nakonec happy end. Dost času na přemýšlení...

Trošku mě sužuje otázka, jestli to ještě dneska může někoho zajímat. Ale třeba ano. Můj podíl viny na mém zranění je samozřejmě dominantní, o tom jsem ani nikdy nepochybovala. Třeba bude poučné ho rozebrat:

* Byla to Ondrášova akce a od začátku se mi do ní nechtělo. Nemám ráda zimu. Jenže, když už jsme se s Ondrášem pustili do těch "Kalvárií", tak ho v tom přece nenechám. A taky jde o prestiž. Od začátku jsem se nechala táhnout, výběr lidí, místa, korespondence, propagace, moc mě to nezajímalo - nic jsem neinvestovala. Odrazilo se to i ve výběru materiálu. Frajeřinka - stan, kterému nechyběla moskytiéra, jedny neozkoušené boty, nic moc spacák. Vybavena jsem byla snad jen vysokým sebevědomím. Tou lhostejností jsem podcenila jeden důležitý fakt (opominu-li samozřejmosti, jako je solidní vybavení). Je to zvláštní, ale pravdivé, že vedoucím fyzicky náročných akcí dodává energii právě pocit odpovědnosti. Mají o motiv víc, než řadoví účastníci. Já jsem si svým nezájmem dopřála luxus tento zdroj energie opominout. Baterky najednou nebylo čím dobíjet.

* Je naivní představit si, že nejdůležitější je vůle a nadšení. Nikoli. Tváří v tvář drsné přírodě je nejdůležitější umět si zajistit alespoň základní pohodlí. Vítězí praktický skeptik, nikoli odhodlaný nadšenec.

* Na podobný druh akcí bych si k sobě asi vybírala člověka podle úplně jiných kritérií, než tenkrát. Nemělo by jít o to, že máme stejný smysl pro humor. Asi bych vedle sebe chtěla mít chlapa, u kterého mám jistotu, že lidi jsou pro něj důležitější než akce. A už vždycky si budu pokládat otázku, jak se asi zachová, když já nebudu moct.

Ted' se pro inspiraci dívám do knihy "Přines oheň a zvítězíš" (autor Zdeněk Šálek), kde je na Pohraniční Kalvárii pohlíženo kritickým zrakem a ve výčtu nedostatků je vedle podcenění zdravotního zabezpečení (jistě), také uvedeno náhodné zajišťování sněžnic. "Pohraniční Kalvárie byla výpravou na sněžnicích a organizátoři nechali jejich zajištění zcela na účastnících pod heslem - sežeň nebo udělej si sám ..."

Ale proč ne, proboha? Naopak. Takovou přirozenou selekci ještě před akcí považuji za velmi zdravou! Ale dále: "...Posledním nedostatkem byl programový stereotyp: ráno se vyšlo, celý den se šlo pustinou a večer každý zmizel ve svém stanu a dost. I když si takový program vynutily tvrdé podmínky, přece jen chybělo něco, co by

jednotvárnost příjemně narušilo - jakýkoliv zásah zvenčí..." Mám Zdeňka Šálka ráda, ale tady mám chuť hlasitě výt. I ty nejvydařenější hry jsou vždycky trochu křeč. Pohraniční Kalvárie - to byl skutečný život, tam jsme opravdu nic nepředstírali. Když si vzpomenu, v jakém jsme byli stavu, když jsme večer leželi do spacáků, tak se mi zdá představa jakéhokoli duševna či kolektivních taškařic absurdní. Zvlášť při šestnácti lidech ve stanech pro dva. To prostě nešlo.

Také se zde píše, že "...Všechny nedostatky padly na vrub nezkušenosti a jejich registrace dá novým organizátorům možnost přemýšlet s velkou odpovědností o každé možné eventualitě..." S tím nezbývá než souhlasit.

Nuže, milí mladí přátelé, doufám, že vám tyto řádky přinesly nové podněty k přemýšlení, a že se vyvarujete zbytečných chyb.

Vaše pamětnice
Milena HOLCOVÁ
(Příště: Humanus,
Toulavý autobus)

PŘEDSTAVUJEME...

Outward Bound - Česká cesta, s.r.o.

Po několika letech diskusí a tříbení názorů na téma zda profesionalizace ano či ne, jaké jsou její přednosti a nedostatky, jaká jsou potenciální rizika, ale i možné přínosy, došlo na listopadovém soustředění instruktorského sboru Prázdninové školy Lipnicev roce 1992 k rozhodnutí. Založit profesionální firmu, jejímž posláním bude rozvíjet výchovné ideje a aktivity Outward Bound v České republice a která bude svojí činností podporovat další fungování neprofesionálního sdružení Prázdninové školy Lipnice.

S jakým programem tedy vstupuje Outward Bound - Česká cesta na scénu?

Česká cesta je součástí české, a tedy i světové organizace Outward Bound. Zdůrazňujeme to proto, že se bez ostychu hlásíme k filozofii a mezinárodnímu programu této organizace. Při tvorbě vlastního programu proto budeme využívat zkušeností řady instruktorů Prázdninové školy ze studijních pobytů v různých střediscích Outward Bound. Přesto však jistě nebudeme pouhými plagiátory. Vždyť tradice a zkušenosti PŠL vytvářejí základ, na kterém lze stavět. A proto v názvu i ten pro někoho možná příliš "nacionalistický" dovětek - Česká cesta.

Jako součást Outward Bound České republiky jsme neziskovou organizací, to znamená, že veškeré zisky z naší činnosti budou zpětně investovány do rozvoje hnutí Outward Bound v České republice.

A jaké jsou hlavní programové směry?

Největší pozornost bychom rádi věnovali **OUTDOOR MANAGEMENT TRAININGU.**

Jedná se o oblast výchovy a vzdělávání v přírodě v českých zemích prakticky novou, proto se u ní zastavíme trochu podrobněji. OUTDOOR MANAGEMENT TRAINING je netradiční metodou rozvoje týmové práce a dalších manažerských dovedností spojených s řízením pracovní skupiny a řešením problémů.

Krátkodobé kursy (3-10 dní) jsou organizovány pro skupinu maximálně 14 účastníků. Bývají vedeny dvěma instruktory, v průběhu kursu vstupují do programu další specializovaní lektoři.

Program kursu je zaměřen - po dohodě s objednavatelem - nejčastěji na rozvoj týmové práce a strategického myšlení.

Instruktory prezentované informace aplikuje skupina ihned při řešení konkrétních úkolů, jejichž obsahem bývají **strategické hry a speciálně vytvářená cvičení, vše samozřejmě v přírodním prostředí.** Účastníci tedy například překonávají překážky, potýkají se s úkolem přepravit se přes vodu s využitím voru, který si však sami musejí postavit, hledají optimální konstrukci lanového mostu přes údolí a následně jej skutečně staví. K úspěšnému zvládnutí je vždy nebytně nutná spolupráce celé skupiny. V programu kursu jsou často využívány základy sportů v přírodě - orientačního běhu, horolezectví, cyklistiky, vždy však aplikované v rámci kolektivních strategických her, kde rozvaha, plán, koordinace činnosti skupiny a její spolupráce jsou pro úspěch významnější, než dokonalé zvládnutí samotných pohybových činností.

Fyzická náročnost jednotlivých aktivit je přizpůsobena úrovni účastníků kursu, veškeré speciální vybavení zajišťuje pořadatel a při všech aktivitách jsou dodržována

velice přísná mezinárodní bezpečnostní pravidla Outward Bound.

Významnou, možná nejpodstatnější složkou kursu, je rozbor činností skupiny při řešení úkolů. V této fázi bývá realizované řešení porovnáváno s případnými dalšími možnostmi, skupina sama zpětně hodnotí jednotlivé kroky svého postupu. Instruktor působí spíše v roli moderátora, ptá se, podněcuje k úvahám, k diskusi. **Zobecnění pozitiv, ale i chyb zvoleného postupu vede k formulaci všeobecně platných pravidel spolupráce, koordinace a řízení skupiny, případně obecných metod řešení problémů.**

Činnosti, které má každý spojené spíše s rekreací, jsou v kursech outdoor management trainingu využity jako nástroj vzdělávání, což vede k odlehčení celého kursu. Obleky jsou nahrazeny sportovním úborem, přednáškovým sálem se stává příroda, sešněrovanou konverzací konferencí vystřídají spontánní projevy členů skupiny při řešení společných pohybových úkolů.

Přitom poznatky, které si účastník odnáší, jsou trvalejší než při klasických přednáškových kursech, neboť jsou odvozeny od autentického intenzivního prožitku, často doprovázeného silnou emotivní reakcí.

Ve Velké Británii, Holandsku, Německu i USA využívá kursů Outdoor management trainingu řada renomovaných firem - Siemens, Shell, Mercedes, IBM či Arthur Andersen aj. Na jejich pořádání se např. v Británii zaměřilo několik desítek společností, mezi nejznámější z nich patří bezesporu OUTWARD BOUND.

Další kapitolou činnosti Outward Bound - Česká cesta budou **kvalifikační kursy pro instruktory výchovy a sportů v přírodě.** Díky akreditaci naší školy u MŠMT získají úspěšní absolventi našich kursů **Osvědčení o odborné způsobilosti pro činnost instruktora,** uznávané Živnostenským úřadem.

Pro letošní rok jsme konkrétně připravili kursy: OUTDOOR PROJEKT - čtyřdílň, velmi náročný seriál kursů pro instruktory výchovy v přírodě, **KURS INSTRUKTORŮ VYSOKOHORSKÉ TURISTIKY** (18.-20.6. Černolice a 5.-18.7. Alpy) a **VODÁCTVÍ** včetně raftingu (16.-18.4. a 22.-30.5. Jizera, Vltava a rakouské řeky). K bližšímu seznámení s filosofií i praktickými programy Outward Bound by měl zájemcům z řad učitelů, vychovatelů, instruktorů i všem dalším zájemcům přispět seminář s názvem

foto: Aťa Svatoš

foto: Rostislav Kyša

OUTWARD BOUND aneb JAK TO CHODÍ VE SVĚTĚ, pořádaný 28.-30.5. v tradičním středisku na Lipnici.

Program Outward Bound - Česká cesta nezapomene ani na **expediční kursy** určené nejširší veřejnosti bez předchozích turistických, vodáckých či horolezeckých zkušeností, směřující do atraktivních horských oblastí a na divoké řeky. Obavy z neznámých činností jsou překonávány kvalitním vedením zkušenými instruktory i spoluprací celé skupiny. Kolektivní duch a podíl každého účastníka na řešení každodenních úkolů a problémů skupiny jsou neodmyslitelnými atributy našich expedic. Jako příklad může posloužit letošní kurs "**ZA HRANICE**" (9.-21.8.) jehož cílem je nejkrásnější oblast Dolomit - Brenta a řeka Noce.

Nechceme zapomenout ani na klasické pobytové kursy pro mladé s mezinárodní účastí (letos se **INTERPROJECT** uskuteční v termínu 26.6. - 6.7.), ani na projekt kursů pro handicapované, na kterém bychom rádi spolupracovali s Prázdninovou školou Lipnice.

Toto je tedy program, se kterým vstupuje na scénu Outward Bound - Česká cesta. Věříme, že se dočkáme mnoha repríz i řady dalších úspěšných premier.

*Aťa Svatoš, výkonný ředitel
6. března 1993*

podrobné informace a přihlášky na adrese

*Outward Bound - Česká cesta,
p.o.box 280, 111 21 Praha 1*

nebo v kanceláři PŠ Lipnice

*v Praze na Senovážném náměstí č. 24, dveře č. 119,
tel. 02/2149 384 nebo 2149 552*

**Prohlášení
Československé
organizace
OUTWARD BOUND:**

Majíce na zřeteli svobodný rozvoj hnutí Outward Bound v Československu,

berouce v úvahu dosavadní kontakty a důvěru, které se nám dostalo ze strany mezinárodního hnutí OUTWARD BOUND a jeho řídicích orgánů, zejména rozhodnutím o přijetí za člena tohoto hnutí dne 28. června 1991,

respektující právo na svobodný rozvoj činností, povznášejících a rozvíjejících osobnost člověka a respektujících přitom přírodu jako kolébku civilizace, prohlašujeme jménem československé organizace OUTWARD BOUND, že:

I) budeme podporovat rozvoj hnutí OUTWARD BOUND v souladu s posláním mezinárodního hnutí OUTWARD BOUND a se závěry jeho mezinárodních konferencí,

II) jsme připraveni poskytnout právo užívání značky a jména OUTWARD BOUND každé československé organizaci nebo jednotlivci, kteří založí autonomní středisko nebo školu a ztotožní se s posláním hnutí, vyjádřeném v "International mission statement", s formami jeho činnosti a odpovídajícím způsobem vyhoví mezinárodním kritériím, stanoveným všem národním organizacím a jejich střediskům nebo školám, se zvláštním důrazem na kvalitu pořádaných akcí a kursů a zajištění fyzické i psychické bezpečnosti všech účastníků,

III) vzájemné vztahy, vyplývající z práv poskytnutých středisku nebo škole, budou sjednány prostřednictvím dohody, kterou jsme připraveni uzavřít s každým, kdo vyhoví uvedeným podmínkám.

*Prázdninová škola Lipnice
OUTWARD BOUND Czechoslovakia
10. dubna 1992*

Kriteria pro ustavení nového člena hnutí Outward Bound

Člen ucházející se o přijetí do hnutí Outward Bound musí splňovat následující podmínky:

- a) bude neziskovou organizací
- b) prokáže zdravý obchodní základ a rozumné vyhlídky na finanční životaschopnost
- c) nebude pod žádným vlivem ani kontrolou, které by omezovaly jeho vůli plnit zásady hnutí Outward Bound
- d) je legálně ustavenou organizační jednotkou, řízenou nezávislou radou respektovaných osob
- e) klade velký důraz na programy pro mladé lidi
- f) je otevřen všem lidem bez ohledu na rasu, náboženství, barvu, fyzickou či duševní sílu, vzdělání nebo sociální původ
- g) je oddán filozofii Outward Bound, založené na myšlenkách Kurta Hahna, je schopen ji podporovat, hájit její zájmy a zachovávat zásady "Proklamace o poslání"
- h) je schopen obstarat finanční pomoc potřebným osobám, které si přejí navštívit kursy
- i) musí prokázat, že je schopen zajistit přijatelné fyzické i psychologické bezpečnostní standardy
- j) musí dodržovat licenční ujednání, týkající se užívání obchodních značek Outward Bound, tj. jména a znaku
- k) bude jednat v souladu s usneseními minulých i budoucích mezinárodních konferencí

foto: Magda Pinkasová

- l) bude přispívat finančně i jinak na práci Mezinárodního sekretariátu
- m) bude zachovávat i další kriteria, která mohou být příležitostně stanovena buď Mezinárodním výkonným výborem nebo dalšími mezinárodními konferencemi
- n) pokud splní výše uvedená kriteria, bude mu poskytnuto právo (a současně bude vyžadováno) aby užíval jména i základního standardního znaku Outward Bound.

Aberdovey, 28. června 1991
(T) Petra Findeisová

Mezinárodní proklamace o poslání hnutí OUTWARD BOUND (*International mission statement*)

- Odhlasována v roce 1986 na mezinárodní konferenci v Lumutu, Malajsie.
- Potvrzena v roce 1988 na konferenci v Cooperstownu, USA.

My, představitelé mezinárodního hnutí Outward Bound, přítomní na 2. mezinárodní konferenci Outward Bound v Lumutu v Malajsii, vědomi si svébytnosti každé školy Outward Bound i každé národní organizace, se zavazujeme:

- ** hledat cesty, jak podněcovat u účastníků sebeúctu, zájem o druhé, společenskou odpovědnost a vztah k přírodě,
 - ** propagovat naši víru v soucit prostřednictvím aktivní pomoci lidem,
 - ** napomáhat lepšímu porozumění mezi lidmi, hlavně mladými, a lidmi různých ras a kultur,
 - ** společně pracovat na mezinárodní bázi, odstraňovat překážky, které dělí národy.
- Dále se zavazujeme:
- ** usilovat o rovnoměrné zastoupení mužů a žen na všech úrovních organizace.

Proklamace o poslání - revidovaný koncept (návrh: Outward Bound Nový Zéland, 1991)

"Plus est en vous" - Je v tobě více, než si myslíš - motto školy OB ve skotském Gordonstounu, kterou řídil Kurt Hahn, zakladatel OB.

Úvod: Outward Bound, založený v roce 1941 v Aberdovey na severním pobřeží Walesu, uskutečňuje nyní výchovu v přírodě ve 23 zemích. Na kursech a akcích v horách, na moři, v divoké přírodě i ve městech se školám OB daří rozvíjet osobnost účastníků, zejména z řad mládeže.

Poselství: OB vede své účastníky k získávání zkušeností, které utužují charakter a rozvíjejí hodnoty člověka, ať už v boji s přírodními živly, při týmové práci nebo při péči o druhé či o přírodu. Duševně i tělesně je připravuje na práci pro společnost a aktivní občanství tím, že rozvíjí iniciativu, sebekázeň, zájem o druhé. To obohacuje ducha, rozvíjí soucit, zvyšuje sebedůvěru jedinců a zlepšuje porozumění mezi lidmi z různých kulturních, etnických a národních prostředí.

Motto:

"Usilovně pracovat pro společnost a nevzdávat se."

LANEX BOLATICE

MONTANA

horolezecká lana
o průměru 9 a 11 mm

747 23 Bolatice
telefon 0653/511 83, 511 65
telefax 0635/531 25

VYRÁBĚNÉ DÉLKY:

- u lan o průměru 9 mm
45 a 80 m standardní, další dle dohody
nazakázku

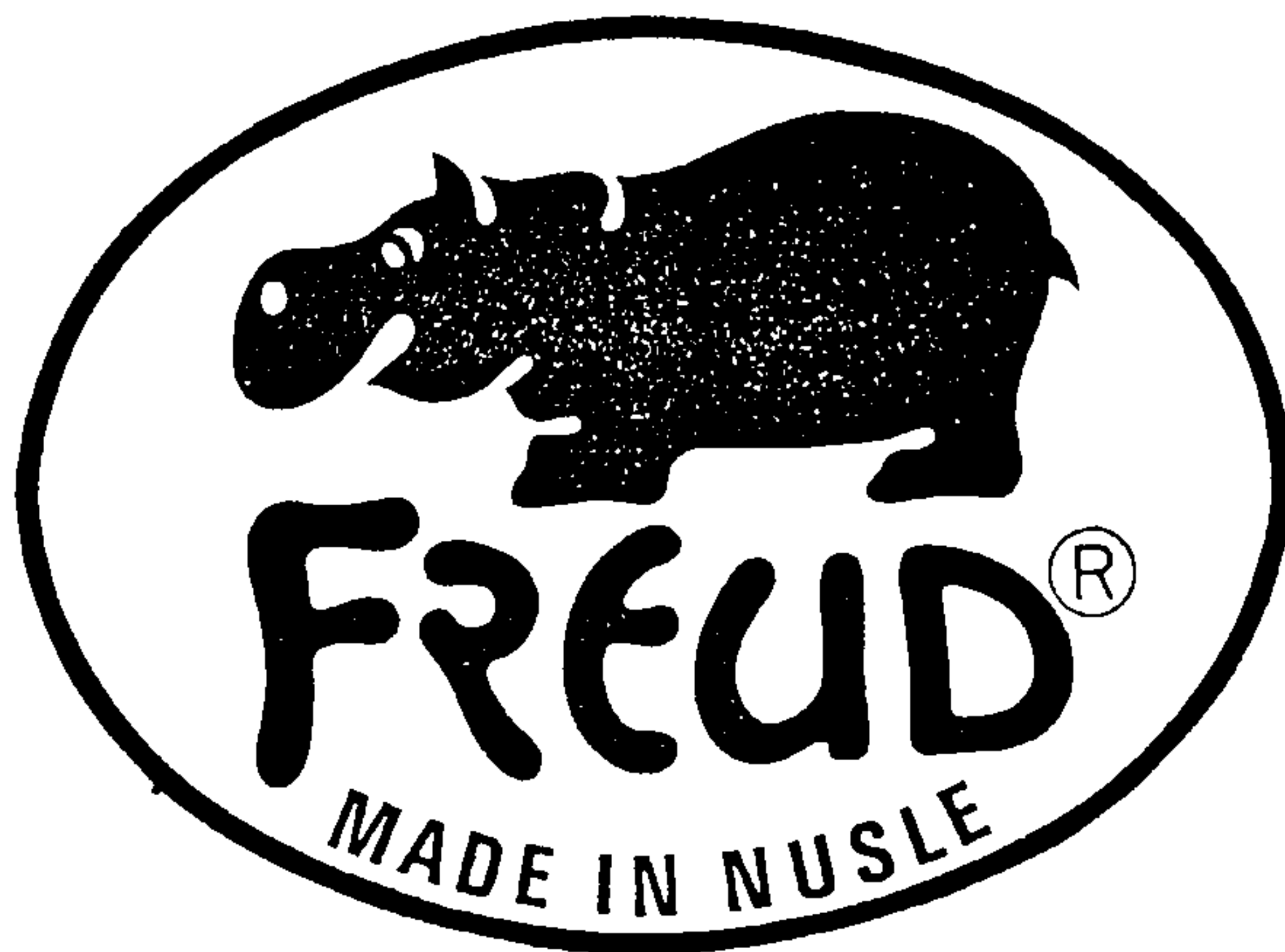
- u lan o průměru 11 mm

30, 40, 45, 60 m standardní, další dle dohody
na zakázku

ŽIVOTNOST LAN:

- při intenzivním používání - asi 6 měsíců
- při středním používání - asi 1 až 2 roky
- při příležitostném používání - asi 2 až 4 roky

*Péřové bundy a vesty, péřové
spacáky, bonekanové bundy,
batohy, oblečení typu "fleece",
sportovní
a horolezecké potřeby,
módní doplňky.*

Firma FREUD vznikla na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let z potřeby horolezců, pro které byly šity výrobky převážně na zakázku a přesně podle potřeb zákazníka. Firma vyráběla hlavně pro horolezce, lyžaře a vysokohorské turisty. Firmu FREUD za více než desetiletí zkušeností zná převážná část horolezců v Československu. Péřové bundy a spací pytle jsou vyzkoušeny v extrémních podmínkách světových velehor. Po oficiálním založení firmy v roce 1990 se firma bouřlivě rozvíjí a svůj výrobní program stále rozšiřuje. Zaměřuje se na výrobu a prodej potřeb pro sportovce, zimní sporty a pro volný čas. Snaží se vyrábět kvalitní výrobky s optimálními vlastnostmi při zachování nízkých cen. Program dále rozšiřuje o výrobu batohů, oblečení pro děti a volný čas a částečně o módní konfekci.

Adresy obchodů:

120 00 Praha 2,
Vinohradská 44

140 00 Praha 4, Hvězdova 2

PROJEKT 93

Archa

Bílé hranice

Go!

In natura

Interes

Prázdniny

Publicus

Severská setkání

Schody do nebe

Scholion

Team Project

Podávání novinových zásilek povoleno
Oblastní správou pošt v Brně
č.j.: P/2 - 1424/93 ze dne 26.4.1993.

ADRESA VYDAVATELE:
Prázdňinová škola Lipnice
Senovážné nám. 24
110 00 Praha 1

ADRESA ADMINISTRACE:
Lužánky - centrum volného času
Lidická 50
658 12 Brno

Hanuš Míra a Jana Henychová
Hraničná 225
468 11 Janov nad Nisou

INSPIROMAT:

HRY

Příloha Lipnických metodických listů 2-3/92 • Vydává Prázdninová škola Lipnice & Lužánky - centrum volného času, Brno.
Ku prospěchu a užitku všem, kdo jsou a budou mladí duchem a předávají svoje životní poselství druhým.

Lužánky - centrum
volného času, Brno

© Prázdninová škola Lipnice
- Outward Bound Czech Republic, 1993

Několik her k posílení důvěry a vytvoření fyzického kontaktu ve skupině

- Uvedené hry byly vybrány a přeloženy z pracovní verze skript instruktorů britské organizace Outward Bound, nesoucí název "ICEBREAKERS".
- Jde o jednodušší z velkého počtu cvičení a her, které jsou pro kursy této organizace charakteristické. Mají několik společných jmenovatelů: bourají bariery mezi lidmi, usnadňují kontakt, komunikaci, cvičí kooperaci, navozují pocit důvěry. Některé z nich jsou známy i v českých lužích a hájích - hra nezná hranic!
- Zejména v případě, že se "hráči" vzájemně neznají, tato cvičení skutečně napomáhají "lámání ledů", nebo lépe "tání ledů" ostychu, zábran, barier mezi lidmi. Mimo jiné také proto, že při nich dochází k těsnému fyzickému kontaktu.
- Přesto, že obvyklé je užití těchto her na samém začátku kursu, většina z nich může být uvedena kdyko-

foto: Jaroslav Musil

- li, kdy cítíme potřebu dosáhnout výše uvedených pozitivních změn. Anebo prostě jen vyplnit mezeru v programu nebo navodit ve skupině dobrou náladu. Najdeme mezi nimi hodně takových, které nepotřebují dlouhý čas na přípravu a složité vybavení. Řada z nich se dá uvést nejen v přírodním prostředí, ale i v místnosti.
- Pokud jde o pojem "skupina": je - v případě kursů Outward Bound - obvykle deseti až dvanáctičlenná. Větší počet snižuje dynamiku cvičení, výrazně menší počet často

může vést k riziku úrazu. Pamatujme: bezpečnost těchto programů je jedním ze základních požadavků a pro instruktora zákonem! U každého cvičení domysleme jeho možná rizika a předcházíme zraněním (viz např. rozbor bezpečnosti u "Pádu důvěry"). Mějme na paměti, že každý úraz snižuje důvěru uvnitř skupiny. Vzájemná pomoc a spolupráce mířící k prevenci úrazů patří k základním pravidlům.

- Časový limit: u některých her může sehrát pozitivní roli (např. Pavučina). Skupina - v případě nezdaru - může dostat novou šanci.
- Tato kategorie her nezná vítěze v klasickém smyslu tohoto slova. Vítězem je v nich jednotlivec anebo celá skupina. Tím, že uspěla, překonala překážku, našla řešení, cestu k řešení, cestu ke komunikaci.
- Pokuste se, po skončení cvičení, ptát se: po příčině zdaru nebo nezdaru, po alternativách řešení, po pocitech (jistota, důvěra, atp.) Pokuste se vždy dostat cvičení - i jejím aktérům - "pod kůži". Potom je naděje, že i oni (byť třeba jen malounko) jejím prostřednictvím poodhalí sebe sama.

Ota Holec

Cobham OB School - Nový Zéland

Kruh důvěry

* Úvodní cvičení na posílení důvěry ve skupině.

Skupina stojí v kruhu těsně u sebe (ramena všech se navzájem dotýkají), čelem dovnitř kruhu. Jeden z členů skupiny stojí uprostřed kruhu, je napřímený, svaly zatnuté. Ruce má sepnuté za zády nebo je drží podél těla, oči zavřené. Zatímco stojí klidně a nehybně a drží nohy stále těsně u sebe, podává si ho skupina pomalu kolem dokola a později i přes střed kruhu v jakémkoli směru. Každý ze skupiny by se měl dostat na místo uprostřed.

Pád důvěry

* Dobrý počáteční "icebreaker", který navyká k důvěře v instruktory i ve skupinu.

Vyžaduje nejméně 9 (ale lépe 11) účastníků a zkušeného instruktora, nevyžaduje dlouhých příprav ani objasňování. Toto cvičení rozvíjí a cvičí starostlivý přístup a důvěru mezi členy skupiny. Může se stát nebezpečným u skupin složených ze starších či těžších účastníků.

Jeden z členů skupiny padá pozadu ze stanoviště umístěného asi 1,2 až 1,5 metru vysoko nad zemí do natažených a pospojovaných rukou

ostatních členů skupiny. Ti stojí na zemi ve dvou řadách, vždy ve dvojicích čelem k sobě. Každá dvojice se pevně uchopí za natažené ruce. Všichni členové skupiny by měl dostat příležitost pád si vyzkoušet, ale nikoho k tomu nelze nutit. Lidé, kteří se bojí, by měli mít možnost padat z nižšího stanoviště.

Toto cvičení může být skupině zadáno jako problém: jak vyřešíte chycení padajícího? Je to však potenciálně nebezpečné. Instruktor si musí být jist, že skupinou nalezené řešení je bezpečné.

Poznámky k bezpečnosti:

- Ti, kteří mají nadváhu, mohou být v roli padajícího rizikem.
- Dvě řady chytajících by měly při svém rozmístění vzít do úvahy délku padajícího.
- Chytající se musí mírně naklánět dozadu, aby se vyhnuli případným úderům od padajících.
- Všichni by si měli před cvičením sundat hodinky, náramky, řetízky apod.
- Někdy je potřeba, aby instruktor stál nahoře na stanovišti a nasměroval padajícího do chytajících rukou.
- Padající by měl padat vzpřímeně, s hlavou mírně nakloněnou dopředu, s narovnanými lokty a rukama pevně stisknutými k tělu nebo před tělem.
- Poměrně často se vyskytuje tendence padajícího zlomit se a sednout si do chytajících rukou, takže veškerá váha spočine pouze na dvou chytajících. Proto by měla být věnována pozornost také pořadí dvojic chytajících. Padajícím by mělo být připomenuto, aby tělo drželi rovně, jinak že nemusí být chyceni.

Let důvěry

* Cvičení je nástavbou k "Pádu důvěry". Je dobrým programem pro kteroukoli dobu na kursu, do místnosti i do přírody.

"Letec" stojí na stanovišti (okraj stolu, pařez, atp.) podobně, jako v předcházejícím cvičení. Skupina (minimálně desetičlenná) vytvoří dvě řady s rukama nataženými, různě překříženými - ale /a to je rozdíl od "Pádu důvěry"/ NESPOJENÝMA. Letec přistává do čekajících natažených rukou ostatních, přitom vlastní ruce má natažené nad hlavu.

Poznámky k bezpečnosti:

Toto cvičení je poměrně riskantní a proto vyžaduje velkou opatrnost. Nejčastějšími druhy zranění bývají poranění tváře od kloubů (což je důvodem k nespojování rukou) nebo od náramků a přívěsků na zápěstích - ty je třeba odložit.

Na nejnamáhanější místa v řadách postavte nejsilnější členy skupiny (včetně - při předvádění - sebe, coby instruktora). Ujistěte se před každým letem, že řady jsou dobře připraveny! Zkontrolujte letce, že má ruce skutečně vzpažené tak, aby nezasáhl tváře chytajících.

Pekařský stroj

* Toto cvičení je vhodné kombinovat s "Pádem důvěry".

Jedna osoba padá na "pás" vytvořený ze spojených rukou dvou proti sobě stojících řad.

Hráči stojí ve dvou řadách proti sobě, tváří v tvář, a spojenýma rukama vytvoří něco jako "transportní pás". Osoba, která je "pečivem", na rošt vyskočí (anebo spadne z lavice, špalku, zdi - viz předcházející cvičení). Skupina, tvořící "pekařský stroj", pohybuje rukama nahoru - dolů, dozadu - dopředu tak, aby "housku" posouvala po "pásu". Každé housky je možné se zeptat jaký typ pečiva je - a pás se podle toho zachová.

Poznámky k bezpečnosti:

Vedoucí musí stát na konci "pásu", aby pomohl "pečivu" dosáhnout konce pásu. Pro malé housky (např. i děti) je možné, aby si pás klekl. Pro housky velké je třeba na konci dvou pomocníků.

Lidský žebřík

* Napomáhá neuvědomělému fyzickému kontaktu s ostatními, vytváří pocit důvěry i odpovědnosti za bezpečnost ostatních.

Potřebujeme (podle počtu členů skupiny) 6 až 10 hladkých tyček z tvrdého dřeva, asi 1m dlouhých a 3-5cm v průměru. Dvojice, vytvořené ze skupiny, uchopí vždy po jedné tyčce a postaví se těsně za sebe, a vytvoří tak živý žebřík. Lezec jej začíná zdolávat na jednom konci. Jakmile překoná určitou šprušli žebříku, může se tato dvojice přemístit na jeho konec a cvičení tak pokračovat do nekonečna.

Směr žebříku se může kdykoliv měnit (i do pravého úhlu) a výška jeho špruší výrazně lišit, dvojice by je však neměla držet výše než v úrovni ramen.

Diskuse:

Rozeberme cvičení po jeho skončení: Jak jste se cítili, když jste lezli? Když jste se drželi špruší? Změnil se váš přístup, když se přes vás přehoupl první lezec? Pomohla vám důvěra v některé lidi, aby se vám lezlo snadněji?

Pavučina

** Podporuje fyzický kontakt a spolupráci - je to plnohodnotné dynamické cvičení. Každý ze skupiny zde musí zasáhnout. Navíc cvičí plánování a spolupráci při řešení problému, který je před skupinu postaven.*

Materiál:

Velká pavučina z provazu nebo lana natažená venku, většinou mezi dvěma stromy, v rozmezí cca od 30-50 cm nad zemí do výšky postavy. Je možné zkonstruovat pavučinu tak, aby díry měly nastavitelnou velikost.

Všichni členové skupiny stojí na jedné straně pavučiny. Každý se musí dostat skrz pavučinu na druhou stranu, nikdo se při tom v průběhu cvičení nesmí pavučiny dotknout a každou díru je možno použít jen jednou. Skupina si může navzájem pomáhat, jak nejlépe umí, ale nikdo nesmí pavučinu obejít nebo přelézt přes její horní okraj. Díry jsou různé velikosti (a také různě vysoko), takže skupina musí mimo jiné zvážit pořadí, ve kterém bude prolézat, kdo půjde kterou dírou a kdo mu bude při tom pomáhat.

OB Mountain School - západní Afrika

Na cvičení je možné zadat časový limit.

Poznámky k bezpečnosti:

Dávejte pozor na poranění krku nebo zápěstí a na odřeniny. Vyžadujte opatrnost a nedovolte nikomu pavučinou proskočit. Cvičení držte spíše u země, nedovolte nikomu lézt přes horní okraj pavučiny.

Měňavka

** Počáteční "icebreaker" pro skupinu lidí, kteří se poprvé setkali a mají v budoucnosti spolupracovat. Umožní navázat fyzický kontakt a získat základní informace o ostatních. A také povědět něco nezvyklého o sobě. Skupina se při plnění úkolů snaží dovědět se navzájem svá jména, případně i nějaké zajímavosti.*

Materiál:

dlouhé lano na svázání lidí dohromady, jednoduché překážky.

foto: Aťa Svatoš

Ze skupiny utvoříme hlouček, který kolem dokola pevně obepneme a zavážeme lanem tak, aby lidé byli těsně u sebe, ale ne tak, aby se nemohli pohnout (nebo dýchat): tak, aby skupina měla pocit, že je opravdu "svázaná". Potom skupinu vyzvěte k překonání určené vzdálenosti (dosáhnout určeného místa) tak, aby každý z nich v průběhu přesunu řekl něco neobvyklého o sobě (např. na co je hrdý). Trasa by měla být pečlivě zvolena, aby překážky nabízely spíše pocit uspokojení a legraci než strach nebo frustraci (např. do schodů a ze schodů, skrz, přes překážku). Zdůrazněte, že skupina je po celou dobu cvičení

zodpovědná za zapamatování si všech jmen a informací. Po splnění úkolu odvedte skupinu na nějaké pohodlné místo a ptejte se na jednotlivé osoby. Odpovědi jsou většinou vtipné a téměř 100% také správné.

Poznámky k bezpečnosti:

Nesvazujte skupinu příliš těsně a trasu vybírejte opatrně. Požádejte skupinu, aby dbala o svou bezpečnost.

Housenka

** Dobré, humorné cvičení týmové spolupráce, vhodné na začátek kursu.*

Materiál:

Dva dlouhé dřevěné trámy, kterými jsou provlečeny a připevněny pevné provázky délky cca 1m (viz foto na následující straně).

Zadání je jednoduché: použijte tato dvě dřeva jako dopravní prostředek a přesuňte na nich vaši skupinu z to-

hoto místa do cíle.

Až si skupina najde nejefektivnější způsob přesunu a dokončí svou cestu, můžeme ji vyzvat, aby:

- a) zůstali ve svých pozicích a couvali,
- b) se každá osoba otočila zády a pak všichni couvali.

Týmová spolupráce:

tento úkol nemůže být nikdy splněn, pokud bude každý jednat sám za sebe. Každý by měl porozumět cíli, zvolené metodě, všichni musí zabírat společně a ve správném čase. Někdy je nutné určit si vedoucího / koordinátora /. Pokud jedna jediná osoba neporozumí a nebude spolupracovat se skupinou, je podstatně zhoršena

celková výkonnost skupiny. Pokud jde naopak všechno dobře, je to ohromný pocit!

Hon na metaře

Materiál:

nic speciálního - co je zrovna po ruce. Skupina se rozdělí do dvou týmů, každý z nich si zvolí vedoucího. Instruktor přečte seznam věcí, které mu oba vedoucí musí najednou a co nejrychleji donést. Např.: vedoucí týmu by měl být oblečen v osmi pokrývkách hlavy a nést 4 různé typy zubní pasty, 3 uschlé listy, 2 ostružiny, vodu z potoka, šálek čaje pro každého ze skupiny, atd.

OB Eskdale - Anglie

Abeceda

Vyzvěte celou skupinu, aby na lavici (nízké zídce, kmeni, atp.) vytvořila řadu. Poté se musí seřadit v abecedním pořádku (dle křestních jmen) bez toho, že by z lavice sestoupila. Může být obměňováno s tím, že jako kriteria je pro řazení užita váha, věk, příjmení nebo colikoli jiného.

Běh důvěry

* Působivé cvičení vycházející z předchozích cvičení důvěry (Kruh důvěry, Pád důvěry aj.), uváděných na samém počátku kursu.

Jejich úspěšné absolvování je předpokladem pro zařazení "Běhu důvěry".

Tato aktivita je velmi "fyzická" - a není účinná u skupiny, pro kterou je

nesnadné uskutečňovat fyzický kontakt.

Jeden ze členů skupiny má zavázané oči a je postaven proti skupině, jejíž členové stojí v řadě a tvoří jakýsi řetěz. Nestojí příliš daleko - na začátku cvičení je 5 metrů dostatečná vzdálenost, neboť hodně hráčů udělá 4 nebo 5 rychlých kroků a potom zpomalí.

Chytače vyzvěte, aby běžce chytali opatrně. Po několika pokusech může běžec zvýšit rychlost. Pokud se mu to nedaří, pokyňte chytačům aby chytali běžce dříve. Dobrá akce chytačů pomáhá budovat vzájemnou důvěru: symbolizuje důvěru běžce ve skupinu, ale způsobuje i příjemné pocity.

Každý natáhne svoji pravou ruku do kruhu a uchopí libovolnou jinou pravou ruku (je možné přitom zavřít oči). Potom svojí levou rukou uchopí levou ruku někoho druhého. Skupina poté musí bez puštění rozmotat vzniklý uzel do jeho nejjednodušší možné podoby (kruh, dvojitý kruh, číslice "8", případně něco komplikovanějšího).

Pro některé skupiny je možné cvičení na úvod zjednodušit tak, že všichni natáhnou obě své ruce do středu kruhu.

Letadlo

* Hra je zaměřená na vytváření vzájemné důvěry.

Není potřeba žádné vybavení, dá se uspořádat kdykoli, potřebujete k ní nejméně 7 osob a je doporučován měkký povrch - například travnatý.

Jeden z členů skupiny se stává letadlem a lehne si tváří dolů. Zbývající jej uchopí - např. dva za ramena, dva v pase, další pár za nohy. Osoba-letadlo vystartuje, létá, snižuje nebo nabírá výšku, zvyšuje rychlost tak, jak "přepřavci" změni chůzi v běh, střemhlav se snáší k zemi, zatáčí, atp., aby nakonec hladce přistála na zem.

Je dobré, pokud jedna důvěryhodná osoba je pilotem (zpočátku jí může být instruktor, později se v této roli vystřídají i ostatní).

Hadí ocas

* Hra zaměřená na spolupráci a kamarádství.

Sestavte "hadí" týmy ze 6 až 10 hráčů. Každý z hráčů hada drží v pase hráče předcházejícího (s výjimkou první osoby). Poslední osoba v hadu zastrčí za svůj pas (na záda) kapesník, který tvoří ocas hada. Na znamení instruktora každý z hadů vystartuje a pokouší se utrhout "ocas" hadů dalších bez toho, že by ztratila svůj vlastní. Pouze "hlava" hada ale může sebrat ocas ostatním hadům! Čím více hadů, tím větší potěšení ze hry.

Potřebné vybavení:

Kapesník pro každý tým.

Poznámky k bezpečnosti:

Cvičení uspořádejte na měkkém povrchu. Jestliže skupina má pocit bezstarostnosti a hraje hru nedbale, cvičení nebude účinné - a dokonce může vést k nezdaru a zranění. Nezbytný je proto úvodní "brífing" věnovaný opatrnosti. Neumožňujte používání triků, např. zpětného pohybu běžců....

Rozšíření:

Toto cvičení je možné uspořádat se skutečnou překážkou za chytači (voda, křoviny, zeď - i v místnosti), takže skupina chytačů musí chytit běžce.

Lidský (gordický) uzel

Skupina vytvoří těsný kruh, pravá ramena členů směřují do jeho středu.